97-84188-7

Grenander, B. Kr.

Om de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig...

Stockholm

1877

97-84188-7
MASTER NEGATIVE #

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DIVISION

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

ORIGINAL MATERIAL AS FILMED - EXISTING BIBLIOGRAPHIC RECORD

3
Box 14 Grenander, B Kr
Om de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat. Stockholm, Norstedt, 1877.
53, 50 p. 22½ cm.

Thesis, Upsala.

RESTRICTIONS ON USE: Reproductions may not be made without permission from Columbia University Libraries.

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 10:1 IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 9-12-97 INITIALS: JP

TRACKING # : 27457

FILMED BY PRESERVATION RESOURCES, BETHLEHEM, PA.

3
Box 14

Om

de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat.

AKADEMISK AFHANDLING

AF

B. KR. GRENANDER.

Om
de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat.

AKADEMISK AFHANDLING,

som

med tillstånd af Vidtlagfarna Juridiska Fakulteten i Upsala

för vinnande af juris utriusque doktorsgrad

torsdagen den 31 Maj 1877, kl. 10 f. m. å juridiska lärosalen

till offentlig granskning framställes

af

B. KR. GRENANDER.

Juris utriusque licentiat, vice häradshöfding.

STOCKHOLM, 1877.

P. A. NORSTEDT & SÖNER.

KONGL. BOKTRYCKARE.

»La guerre est une relation d'État à »État, et non d'individu à individu. »Entre deux ou plusieurs nations belli»gérantes les particuliers dont ces na»tions se composent, ne sont ennemis »que par accident: ils ne le sont point »comme hommes, ils ne le sont même »pas comme citoyens; ils le sont uni»quement comme soldats.»

Portalis i sitt *tal vid installationen af Conseil des prises* 14 Floréal l'an VIII.

I.

Det har länge i verlden varit tal om den eviga freden, och huru många gånger har ej försäkrats, att den redan vore inne? När det oaktadt kriget, enligt försäkringarne »nu mera omöjligt», såsom en förfärande verklighet åter rest sig bland folken, har man ropat på furstarnes ärelystnad och passioner såsom roten och upphofvet till det onda samt förklarat republiken för ett ofelbart preservativ mot dess förnyande för framtiden. Olyckligtvis har det föregifna preservativet visat sig föga dugligt, och, så länge menniskor äro menniskor samt såsom sådana dragas med mänskliga brister och ofullkomligheter, lärer väl äfven kriget följa menniskorna åt genom historien och »den eviga freden» öka antalet af de fromma förhoppningar, på hvilka vår verld redan är så rik. Det är först under ett idealiskt naturtillstånd, sådant en och annan fantast sett det i en

1

hägring från tidernas morgon, som kriget skulle vara en omöjlighet. Efter hägringen hafva de velat, att mänskligheten skulle ställa sin kurs och så för förlig vind segla genaste vägen till de lycksaligas öar, men hon har varit nog otacksam att ej följa deras anvisningar, och, sådana tiderna nu äro, torde kriget vara ett lika stort ondt eller ett lika stort godt — alt efter hur man tar det — men i alla händelser lika nödvändigt och lika berättigadt för staterna, som nödvärn för den angripne enskilde eller som för ett särskildt samhälle, hvars rättsordning blifvit kränkt, dess rättsåterställande tvångsmakt. Och — om den enskilde, när han angripes, försvarar sig och möter våld med våld: skulle ej staterna, när de orättvist anfallas, vara ej blott berättigade, utan förpliktade att göra det samma? Om en stat, när dess inre rättsordning är kränkt, fordrar ett återställande af rättstillståndet och mot den härtill motspänstige öfvar sin tvångsmakt, skulle ej samma stat vara berättigad att äfven *utåt* och i afseende å sin *yttre* rätts upprätthållande öfva samma makt? Äfven för staterna i deras förhållande till hvarandra gifves det ju en rättsordning med sina lagar, hvilka visserligen ej äro tecknade i någon lagbok, men hvila på gemensamma öfverenskommelser, århundradens häfd, prejudikat och ur förhållandenas natur härledda vetenskapliga satser, med ett ord, det gifves en *folkrätt*, som den ena staten ej kan öfverträda utan att göra sig skyldig till upprättelse åt den förolämpade och skadestånd åt den lidande. Men öfver de suveräna staterna står ingen domaremakt, som efter denna folkrätts grundsatser opartiskt kan slita deras tvister och skaffa åtlydnad åt sina domslut, och därföre, när den af en stats värdighet eller interesse fordrade upprättelsen eller skadeståndet oaktadt anmaningar ej erhålles med godo, kan

staten blifva tvungen att för dess ernående vädja till egen arm. Så innebär kriget en stats (statlig makts) väpnade själfhjälp mot en annan stat (statlig makt). [1]) Häri ligger krigets berättigande såsom folkrättsligt institut, men häruti ligger ock förklaringen, hvarföre det ofta så oriktigt och i oträngdt mål användes. Staterna blifva nämligen i egen sak både domare och exekutorer. Det kan då icke väcka förundran, om ej blott fordringarne inför egen domstol ofta blifva orättvisa, utan äfven den följande exekutionen hård och, lika så väl som försvaret däremot, hänsynslös. Det händer så lätt, att den ena parten ej så särdeles fäster sig vid det mer eller mindre berättigade i de vid exekutionen använda åtgärderna, blott dessa bidraga att göra den samma verksam och snabb, lika som att den andra tillgriper hvad medel som hälst att försvara

---

[1]) J. C. Bluntschli, *Das moderne Völkerrecht der civilisirten Staten als Rechtsbuch dargestellt.* Nördlingen 1872. § 510.

Jfr A. W. Heffter, *Das Europäische Völkerrecht der Gegenwart auf den bisherigen Grundlagen.* Berlin 1867. § 113.

Redan Alberico Gentili (1551—1611) — den förste, som ur folkrättslig synpunkt utförligare behandlat krigets rätt — påpekar detta. I sina *De iure belli Libri III.* Hanoviæ 1612. I, 2, s. 17, definierar han först kriget sålunda: *Bellum est publicorum armorum iusta contentio*, hvarefter han närmare utvecklar denna definition på följande sätt: Et quidem nihil nisi *contenditur* in bello. & *armorum* est contentio. nam animis, non armis gerere bellum, id utique ignaviæ, non belli est. — — Et verbis gerere ineptum est. — — — — — Atque multa licet in bellis conficiantur sine armis, non tamen absque paratu armorum est bellum ullibi: & nihil in bello est, quod sub præsidio armorum non lateat, & ad arma non referatur. Porro autem & *publica* sit contentio oportet. neque enim bellum est rixa, pugna, inimicitia privatorum. Et publica esse arma utrinque debent. Etenim ex eo bellum dictum est, quod inter duas partes æquales de victoria contenditur, & duellum a principio propterea nominabatur. — — — — — — — Dixi contentionem *iustam*. Etenim bellum esse iustum; & belli actiones iustas omnes esse volo. & sic iustum, piumque audio bellum: & arma iusta piaque. Et itaque disputationes omnes

sin tillvaro, sin egendom eller sin påstådda rätt. Så blifver den s. k. krigets rätt ett oupphörligt tvisteämne mellan staterna och att lösa dess mångfaldiga frågor en af folkrättens svåraste uppgifter. En bland de vigtigaste af dem: den om de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat, skall här sysselsätta oss.

Inom vårt förevarande ämne faller sålunda icke frågan, hvad det »att uppträda i krig» (företaga fientliga handlingar) innefattar, eller, *hvilka* handlingar skola såsom fientliga anses. — Dit hör ej häller spörjsmålet, hvad innebäres i att betraktas och behandlas som soldat. Vi fråga endast efter *vilkoren* för rätt att, *när* man gripit till vapen, så betraktas och behandlas. Det kunna vi dock här säga, att, om nämnda behandlingssätt skall hafva någon betydelse, måste det sättas såsom motsats till ett annat, det, som icke-soldater, hvilka aktivt uppträda i krig, underkastas, och i förhållande till detta innebära *ett skydd*. Så

---

nostræ de hoc erunt. At volumus hic etiam excursiones, & prædationes excludere: quæ iustum, id est, & plenum armorum apparatum non habent: & bellum haud recte dicuntur. Sic iustum, non solum quod a iure est, sed & quod est ex omni parte perfectum, significat.» Sedermera säger han (anf. st. I, 3, s. 22) :»Hostes hi sunt, qui nobis, aut quibus nos publice bellum decreuimus. cæteri latrones, aut prædones»: inquit Pomponius. & totidem verbis Vlpianus: »Hostes sunt, quibus bellum publice populus Romanus decreuit, vel ipsi populo Romano. cæteri latrunculi, vel prædones appellantur». Publica ergo esse arma utrinque oportet, & utrinque esse Principes, qui bellum gerant. Quod & Augustino, & reliquis visum Theologis. & *ratio ostendit: quia ex necessitate bellum introductum est. quæ est, quoniam inter summos Principes, populosve liberos fori disceptationes esse nequeunt, nisi inter volentes. qui judicem scilicet non habent, & superiorem. & sic summi sunt, & publicorum appellationem merentur soli.* — — — Privati porro homines, & populi subditi, & Principes inferiores non eam habent necessitatem vnquam decurrendi ad iudicium Martis: qui ius suum in iudicio apud superiorem persequi possunt. — —

åter kan ej vara förhållandet förr, än den uppfattning af kriget gjort sig gällande, att det därvid är stater, representerade af härar, som i egentlig mening äro fiender, och icke de individer, som utgöra hvarderas medborgare. Först, när till följd häraf en krigförande makts fredlige undersåtar hafva rättmätigt anspråk på den fientliga maktens skydd, motsvaras denna rätt af plikten för hvar och en, som ej tillhör hären, som är icke-soldat, att afhålla sig från alla fientligheter, och den, som det ej gör, blir förfallen till strängaste straff. Ifrån ett sådant behandlingssätt vid företagande af fientliga handlingar innebär egenskapen af soldat ett skydd. Det är sålunda ej utan skäl vi framför denna afhandling satt de Portalis' ord, som med fransk elegans uttrycka, att krig är ett förhållande mellan stat och stat och icke mellan individ och individ, samt att de enskilde, af hvilka staterna bestå, endast tillfälligtvis äro fiender, icke äro det såsom människor, icke en gång såsom medborgare, utan endast och allenast såsom soldater. Där denna folkrättsliga sats ej erkännes, där erkännes ej häller egenskapen af soldat såsom folkrättslig, och alt afhandlande af de folkrättsliga vilkoren för rätt att som sådan betraktas och behandlas blir ett tomt tal utan mening.

II.

Det har nu gifvits en tid i folkens barndom, då främling och fiende voro synonyma begrepp, och då följaktligen krigstillståndet mellan de särskilda folkens enskilda medlemmar var permanent. I samma mån som förbindelsen blef lättare och därför samfärdseln större, förändrades detta förhållande. Freden blef regeln, kriget undantaget, men ett förfärligt undantag. Vid ett samhällsskick, då staten

hvarken var eller tänktes som något annat än en summa individer, måste staternas krig vara ett krig mellan de individer, som utgjorde dem. Det innebar en suspension af *alla* fredliga förhållanden och, man skulle väl kunna tillägga, af alla mänskliga känslor. Plundring var oftast målet, mord och brand sättet. Mildare seder införde, ehuru endast långsamt, mildare krigsbruk. Plundring blef hädanefter ej krigets ändamål, utan medel att betäcka dess kostnader, och de rykande byar, som betecknade härarnes väg, skulle tvinga till fred på segrarens vilkor. Med förbannelserna af ett sådant krig inför sina ögon skref HUGO DE GROOT (1583—1645) sin verldsberömda bok: *De jure belli ac pacis* [1]) och kastade i rätta ögonblicket, när behofvet just kändes som störst, vetenskapens opartiska ljus öfver de flesta af folkrättens hittills så dunkla och obestämda frågor Den, vi här behandla, föll emellertid härvid i skuggan och förblef lika mörk, som förut. Vi skola se hvarföre.

Staten är för Groot endast ett »corpus artificiale», sammansatt af en summa individer, och kriget *»status per vim certantium»* [2]). Med denna definition på kriget, kan det ej väcka vår förvåning, att han jämte ett *bellum publicum*

---

[1]) Hvaraf VON OMPTEDA i sin *Litteratur des gesammten sowohl natürlichen als positiven Völkerrechts*, Zweiter Theil, Regensburg 1785, och VON KAMPTZ i sin fortsättning af detta arbete: *Neue Literatur des Völkerrechts seit dem Jahre 1784*, Berlin 1817, kunde uppräkna dittills utkomna 45 upplagor på latin samt 9 öfversättningar: 3 franska, 2 tyska, 2 engelska och 2 holländska, förutom 12 kommentarier och 29 andra Groot rörande skrifter.

[2]) HUGONIS GROTII *De Jure Belli ac Pacis Libri Tres, in quibus Jus Naturæ & Gentium, item juris publici præcipua explicantur.* Amstelædami, 1680. Liber I, Caput I, §. II, 1.

äfven antar ett *privatum* och ett *mixtum* [1]). När nu, säger Groot, ett bellum publicum blifvit förklaradt mot statsöfverhufvudet, anses det i och med det samma förklaradt mot *alla* hans undersåtar [2]) (altså äfven mot kvinnor, barn, gubbar, sjuke), och han drar häraf den slutsatsen, att, hvar hälst man påträffar en fientlig undersåte, tillåter jus gentium att mot honom öfva våld [3]), äfven om han ej bär vapen [4]). Och denna rätt har utan något särskildt mandatum hvarje undersåte af en krigförande stat, enligt hvad Groot förklarar, när han (anf. st. L. III, C. XVIII) talar »de his quæ in bello publico privatim fiunt». Han börjar här med att efter Cicero berätta följande. Cato Censorius hade i fältherren Pompilii [5]) här en son, som, oaktadt den legion, vid hvilken han tjänat, blifvit upplöst,

---

[1]) GROOT, anf. st. L. I, C. III, §. I, 1: Belli prima maximeque necessaria partitio hæc est, quod bellum aliud est privatum, aliud publicum, aliud mixtum Publicum bellum est quod auctore eo geritur, qui jurisdictionem habet: privatum, quod aliter: mixtum, quod una ex parte est publicum, ex altera privatum.

[2]) GROOT, anf. st. L. III, C. III, §. IX: Indictum autem bellum ei qui imperium in populo summum habet, simul indictum censetur omnibus ejus — subditis — — —.

[3]) GROOT, anf. st. L. III, C. IV, §. VIII, 1. Qui autem vere subditi sunt hostium, ex causa scilicet permanente, eos offendere ubique locorum jure hoc gentium licet, si ipsorum personam respicimus. Nam cum alicui bellum indicitur, simul indicitur ejus populi hominibus, ut supra ostendimus — — — och L. III, C. IV, §. XVIII, 2: Nimirum hostem occidere ubivis licet, non naturæ tantum sed & gentium jure, ut supra diximus — — —.

[4]) GROOT, anf. st. L. III, C. IV, §. VI: Late autem patet hoc jus licentiæ, nam primum non eos tantum comprehendit, qui actu ipso arma gerunt, aut qui bellum moventis subditi sunt, sed omnes etiam qui intra fines sunt hostiles.

[5]) Joann. Frid. Gronovius säger i sina notæ till De jure belli ac pacis: »videtur legendum A. Hostilii, Liv. 43, 12».

icke desto mindre stannade qvar vid hären. Cato skref då till sonen och bad honom afhålla sig från strid, *ty det vore ej rätt, att den strede med fienden, som ej vore soldat,* på samma gång som han hos Pompilius anhöll, att, om denne ville behålla sonen hos sig i hären, han måtte taga ny soldated af honom. Men, tillägger Groot[1]), de bedraga sig, som mena detta bero på folkrätten (»jus gentium externum»), ty, om man hänför sig till denna, så, lika som det enligt den samma är tillåtet att, hvar hälst den påträffas, taga i besittning en fienden tillhörig sak, är det äfven tillåtet att, hvar hälst han påträffas, döda en fiende. Ser man åter saken från naturrättens (»jus naturæ et internum») synpunkt, fortsätter han, synes i ett ordentligt krig (justum bellum) det vara hvem som hälst tillåtet att göra det, som han anser inom rätta krigförandets gräns gagna den oskyldige parten[2]). Från ingendera af sina båda bekanta principer — *jus naturale* l. *naturæ*, som, oföränderligen en och den samma, angifver sedlighetens kraf[3]), och *jus gentium*, som, växlande, af consensus gentium erhåller sin prägel af lag[4]) — kan Groot således förklara Catos yttrande, att det ej vore rätt, att den strede mot fienden, som ej vore soldat. Han förklarar det därföre ur de romerska militärlagarne och gör därmed dess betydelse statsrättslig[5]), ej folkrättslig[6]).

[1]) anf. st. §. I, 2.
[2]) anf. st. §. I, 3.
[3]) Se Groot, anf. st. L. I, C. I, §. X, 1.
[4]) »quod Gentium omnium aut multarum voluntate vim obligandi accepit». Groot, anf. st. L. I, C. I, §. XIV, 1.
[5]) *Statsrättsligt*, i motsats mot folkrättsligt, kalla vi här det, som har rättslig betydelse endast för *en viss* stat och dess undersåtar.
[6]) anf. st. L. III, C. XVIII, §. I, 2. — Groot talar dock strax därefter (§. I, 4) om ett *mandatum* och säger det vara dels *generale*, hvarpå han såsom exempel anför romerske konsulns ord: qui rempublicam salvam volunt, me sequantur, dels *speciale*, men i enlighet med hvad han förut sagt och med hela hans åskådning för öfrigt måste detta fattas såsom en utflykt på den inre statsrättens område.

Antager man nu med Groot — hvad han, med sin uppfattning af staten, konsekvent måste göra —, att i samma ögonblick, krig är förklaradt mellan tvänne stater, inträder mellan alla deras undersåtar ett personligt krigstillstånd med däri inneburna vidsträkta rättigheter, så upplöser sig staternas krig i ett individernas, och för begreppet soldat finnes ingen plats. Sålunda ej häller för frågan om de folkrättsliga vilkoren att som sådan betraktas och behandlas.

Från Groot, den moderna folkrättens fader, utgingo tvänne folkrättsliga skolor, af hvilka den ena bestod af rena naturrättslärare, den andra åter utgjordes af dem, som tillade äfven det positiva en förbindande kraft jämte naturrätten. Vi vilja anföra Samuel von Pufendorf (1631—1694) såsom representant för de förra, Emmerich de Vattel (1714—1767) såsom representant för de senare.

Pufendorf utgår vid sin behandling af jus belli[1]) från den satsen, att freden är det tillstånd, som mest öfverensstämmer med den mänskliga naturen. Hvad kriget åter beträffar, ser naturen endast genom fingret med det samma. Äfven han antar utom »bella civitatum» också »bella singulorum»[2]). Vid frågan, om i ett bellum civitatum byte får utan statsmaktens uppdrag tagas å fientligt område, nekar Pufendorf detta, ty den, som har rätt att förklara krig, har äfven ensam rätt att bestämma, hvilka skola få i uppdrag

[1]) Samuelis Pufendorfii *De Jure Naturæ et Gentium Libri Octo.* Londini Scanorum anno 1672. Liber VIII, Caput VI.
[2]) Pufendorf, anf. st. L. VIII, C. VI, §. 1.

att skada fienden. Han säger därpå, att den, som vill uppträda såsom soldat och offensivt, måste af statsmakten autoriseras samt omnämner Catos anförda yttrande [1]). Då han emellertid i allmänhet och särskildt med afseende å vidsträktheten af den rätt, man anses äga öfver en fiendes person, hänvisar till Groot, måste antagas, att han här fattar autorisationen såsom af endast statsrättslig vigt. Han står således fullkomligt qvar på mästarens ståndpunkt.

Efter Groots sekularverk intager VATTELS »*Le droit des gens*» en framstående plats. Vattel, utgången ur Christian von Wolfs skola och själf diplomat, var den förste, som »gaf det nu humanare vordna krigsbruket ett folkrättsligt uttryck» [2]). Kriget är för Vattel »det tillstånd, i hvilket man fullföljer sin rätt med våld» [3]). Han delar det i *publikt* och *privat*, men förklarar på samma gång, att det senare hör till naturrätten i inskränkt mening, och att han här blott behandlar det förra [4]). Rätten att förklara och utföra krig tillhör allena den suveräna makten i staten [5]). »Undersåtarne få altså ej handla på eget be»våg, och det är dem ej tillåtet att öfva någon fientlighet »utan suveränens befallning, väl till förståendes, att själf»försvar här icke är inbegripet under ordet fientlighet». Suveränens befallning kan vara antingen *allmän* eller *särskild*. »Krigsförklaring med befallning till alla undersåtar »'de courir sus aux sujets de l'ennemi' [1]) innefattar en all»män; generaler, officerare, soldater, kapare och partigängare, »som hafva fullmakter (commissions) af suveränen, deltaga »i kriget på grund af en särskild». »Men», fullföljer Vattel sin tankegång, »om undersåtarne för att kunna deltaga i »krig hafva af nöden en befallning från suveränen, beror »detta endast på lagar, som äro oundgängliga för hvarje »politiskt samhälle, och icke på någon förbindelse i för»hållande till fienden. Ty i samma ögonblick, en stat tager »till vapen mot en annan, förklarar han sig för fiende till alla »de individer, som bilda denna, och lemnar dem rättighet »att behandla sig såsom sådan. — — — Den omnämnda »regeln hänför sig således snarare till den allmänna offent»liga rätten, än till folkrätten i egentlig mening eller till »de principer, som bestämma staternas inbördes plikter. »Från ren folkrättslig synpunkt taget, äga, så snart två »stater befinna sig i krigstillstånd med hvarandra, alla den »enas undersåtar att öfva fientligheter mot den andra staten »och tillfoga den samma alt det afbräck, hvartill krigstill»ståndet berättigar. Men om tvänne folk på detta sätt stötte »till samman med hela tyngden af sin kraft, skulle kriget »blifva mycket grymmare och mera förödelsebringande och »skulle svårligen sluta med mindre än endera partens full»ständiga undergång. — — — Med rätta har därföre ett »motsatt bruk öfvergått till sed hos de europeiska staterna, »åt minstone hos dem, som underhålla ordnade trupper eller »stående miliser. Trupperna ensamma utföra kriget, resten

[1]) PUFENDORF, anf. st. L. VIII, C. VI, §. 21: Nam & hæc est pars juris belli, designare, quinam hosti nocere debeant & quousque. Ergo privatis non licebit prædas ex hostico agere, aut quamcunque rerum hostilium invadere sine permissu summi imperii. — — — Scilicet ut aliquis miles sit & actus bellicos offensivos exercere queat, publice autorandus est. Inde Cato negat, jus esse, qui miles non sit, pugnare cum hoste. — —

[2]) BLUNTSCHLI, anf. st. Einleitung s. 37.

[3]) VATTEL, *Le droit des gens, ou Principes de la loi naturelle appliqués à la conduite & aux affaires des Nations & des Souverains.* Neuchâtel 1777. Livre III, Chapitre 1, §. 1.

[4]) VATTEL, anf. st. III, 1, §. 2.

[5]) VATTEL, anf. st. III, 15, §. 223.

[1]) Ett på den tiden stående uttryck i krigsförklaringarne.

»af folket stannar i ro. Och nödvändigheten af en särskild »befallning har gjort sig så gällande, att — till och med se»dan krig är mellan tvänne stater förklaradt — fienden, om »bönder af egen drift öfva fientligheter, behandlar dem utan »skonsmål, och hänger dem, som han skulle göra med tjufvar »eller röfvare. Samma är förhållandet med kapare: endast »en fullmakt (commission) af deras furste eller af amiralen »kan skänka dem säkerhet att, om de tagas, blifva be»handlade som fångar, tagna i ett ordentligt krig» [1]. »Dock», tillägger Vattel, »finnas fall, då undersåtarne med skäl kunna »presumera sin suveräns bifall och handla enligt hans tysta »befallning (commandement tacite)», t. ex. då borgare i en af fienden intagen befästad stad resa sig och bortjaga den fientliga besättningen [2].

Vi hafva låtit Vattel tala med egna ord. Hans åsigt är så mycket vigtigare, som många af den nyare folkrättens storheter endast låta höra ett mer eller mindre svagt eko af den samma [3]. — Vattel och de med honom liktänkande stå på aldeles samma teoretiska ståndpunkt, som Groot och Pufendorf. Lika som dessa antaga de ett personligt krigsförhållande mellan de individer, som äro under-

[1] Vattel, anf. st. III, 15, §§. 223—226.

[2] Vattel, anf. st. III, 15, §. 228.

[3] Ge. Friedr. v. Martens, *Précis du droit des gens moderne de l'Europe*, ed. Vergé, Paris 1858. Tome II, §§. 271, 272, 264.
Henry Wheaton, *Elements of International Law*, ed. Lawrence, Boston 1855. Part IV, Ch. II, §§. 8, 9.
Robert Phillimore, *Commentaries upon International Law*, London 1857. Vol. III, Chap. VII, §. 92, står fullständigt på De Vattels ståndpunkt och uttalar bland annat tydligen: »If the »unauthorised subject carry on War, or make captures, it may »be an offence against the sovereignty of his own nation, but »it is not a violation of International Law». Jfr III, VII, §. 94.
J. L. Klüber, *Droit des gens moderne de l'Europe*. Stuttgart 1819. §§. 246—248, 267.

såtar af tvänne med hvarandra krigförande stater. Emellertid, förklara de, då följderna af den teoretiska principens praktiska genomförande skulle blifva förfärliga, har den europeiska *seden* antagit en annan, den, att trupperna ensamma utföra kriget, och att den öfriga befolkningen stannar i ro. Till trupperna hör den, som har en fullmakt af statsmakten att deltaga i kriget. Endast han har säkerhet att blifva betraktad och behandlad som soldat. Statsmaktens befallning kan emellertid vara »tyst» (commandement tacite), hvarom framdeles. Vi se, att ett århundrades framsteg ligger mellan Vattel och Groot, men vi se på samma gång, att framsteget är endast praktiskt, och att teorien är lika hård som förut. Den folkrättsliga sed, Vattel och hans anhängare framställa och gilla, kunna de, med samma teoretiska utgångspunkt som Groot, ej tillägga rang, heder och värdighet af folkrättslig rätt.

Vi vända oss nu från dessa på en mer eller mindre naturrättsligt-filosofisk ståndpunkt stående författare till Johann Jakob Moser (1701—1786), som bland de rena positivisterna är den renaste bland de rena, på samma gång som han bland dem är den mest framstående. Hvad kriget folkrättsligen är, därpå ger han i sitt hufvudverk [1]) ingen definition. Ett lands suverän är, säger han, befogad att, när han måste frukta ett infall på sitt område, gifva sina undersåtar föreskrifter, huru de skola bereda och låta bruka sig till dess försvar [2]). Men frågan, huru vida, när landsherren

[1]) *Versuch des neuesten Europäischen Völker-Rechts in Friedens- und Kriegs-Zeiten; vornehmlich aus denen Staatshandlungen derer Europäischen Mächten, auch andern Begebenheiten, so sich seit dem Tode Kaiser Carls VI im Jahr 1740 zugetragen haben entworfen.* Frankfurt am Mayn 1778—1780.

[2]) Moser, anf. st. XVIII, 6, §. 4.

verkligen uppbådat en landsmilis och vill bruka den till landets skydd, fienden kan straffa denna milis, är icke afgjord, och det tyckes, tillägger Moser mycket försigtigt, som äfven härutinnan en suverän under stundom hos sin fiende ogillar något, som han vid andra tillfällen dock ej hyser ringaste betänklighet att själf göra [1]). Med afseende å fientliga undersåtar, som sätta sig till motvärn, eller annars göra den i landet inträngande eller det samma oekuperande fienden omedelbart eller medelbart afbräck, säger han [2]), att mångahanda fall måste åtskiljas från hvarandra. Här upptager Moser en hel mängd redigt och klart uppstälda åtskilnader, men hvad åtskilnad i behandlingssättet från fiendens sida däraf blir en följd, får man icke veta. [3]) —

---

[1]) MOSER, *Versuch* o. s. v. XVIII, 6, §. 23. Där finnes ock berättadt, hurusom, när under österrikiska successionskriget österrikarne år 1742 ville intränga i Bayern, kurfursten lät uppbåda landfanorna eller landsmilisen, äfvensom jägare, polisbetjänter och flåbusar, med anledning hvaraf från österrikisk sida utfärdades att vildt patent (*bil. A*), vid hvilket är att märka, det soldaters rättigheter tillerkännas »die im Land regulirte Militz», hvartill dock »die sogenannte Landfähner» förklaras icke kunna hänföras. Bayerska regeringen gjorde hos österrikiske generalen Bernklau föreställningar, att genom ett dylikt beteende krigets lagar skulle öfverskridas, i det att landsmilisen, om den ock icke tillhörde de gamla kårerna, det oaktadt vore soldater, men härtill svarade Bernklau, att Menzel hade befallning att med den största stränghet bemöta alla, som, utan att tillhöra reguliära trupper, motsatte sig den kejserliga arméns framryckande. Jfr samme Menzels patent till innevånarne i Elsass 1743. MOSER, *Beyträge zu dem neuesten Europäischen Völkerrecht in Kriegs-Zeiten*. I. 1779; II, III. Tübingen 1780, 1781, III, Capitel 6, §. 43.

[2]) MOSER, *Versuch* o. s. v. XVIII, 6, §. 26.

[3]) Moser hade dock förut hyst en annan, bestämdare och mera frisinnad uppfattning. I sina *Grundsätze des Europäischen Völcker-Rechts in Kriegs-Zeiten*, Tübingen 1752, definierar han först (II, 1, §. 2) kriget sålunda:

Vi skulle ej upptagit dessa Mosers hvar för sig, utan något gemensamt postament, fristående satser, om vi ej velat visa, i hvilken virrig bild de folkrättsliga förhållanden, vi här

---

»Nach der Vernunfft heisst ein Krieg, wann ein Souverain seine bewaffnete Mannschafft gebraucht, einem anderen Souverain, oder denen Seinigen, dadurch Schaden zuzufügen»,

och förklarar vidare (II, 6):

§. 8. »Wann nun Unterthanen, auf Befehl ihrer Obrigkeit, das Gewehr ergriffen haben, darff dannoch mit ihnen nicht schärffer verfahren werden, als mit regulairer Mannschaft.

§. 9. Ja es darff nicht einmahl geschehen, wann sie gleich das Gewehr, ohne Befehl der Landes-Herrschaft, zu Vertheidigung des Vaterlandes, oder inrer selbst, von freyen Stücken ergriffen haben.

§. 10. Oder, wann gleich von dem Feind, unter denen härtesten Bedrohungen, verboten worden ist, dass die Unterthanen sich nicht unterstehen sollten, sich zu widersetzen.

§. 11. Wann und wo aber der Feind einmahl als Überwinder da ist, seynd die Landes-Eingesessene schuldig, sich gegen denselbigen aller heimlich- und offentlichen Gewaltthätigkeiten zu enthalten».

Jfr MOSER, *Beyträge* o. s. v. Capitel 6, §§. 4—9, 43, 48, 63. MOSERS *Abhandlung von deme, was zu Krieges-Zeiten in Ansehung des Parthie-Gehens Völcker-Rechtens ist*, hvilken finnes bifogad hans ofvan nämnda Grundsätze o. s. v., kan anses föråldrad. — »Ett parti», hvarmed förstods ett mindre, särskildt för sig i något krigsändamål utskickadt antal soldater till häst eller fot, skulle enligt krigsbruk icke bestå af mindre än 19 man till fot eller 15 till häst, hvarifrån undantag endast ägde rum, när den utsända afdelningen, hvilken alltid borde hafva skriftlig order eller kommission af en kommenderande general eller officer eller guvernören eller kommendanten i en fästning, bevisligen genom sammanstötning med fienden, genom desertering eller därigenom, att någon eller några man förirrat sig, förminskats under det bestämda antalet. Tjänade partiet endast till eskort eller fouragering, kunde det samma bestå af ett mindre antal. »Die, so man in geringerer Anzahl bewehrt antrift, können als Räuber tractirt werden, doch mit Unterschied.» (*Grundsätze* o. s. v. II, 12, §. 3). Jfr ofvan nämnda *Abhandlung* o. s. v. §. 7:

»Noch weniger passiren zusammen gerottete Bauren, welche denen Feinden an engen, bedeckten, oder andern Orten, heimlich

granska, tedde sig och måste te sig för en positivists ögon i det adertonde seklet. Hans framställning måste blifva lika vacklande och inkonsekvent, som de prejudikat, på hvilka ensamt han stödde den.

III.

Vid en öfverblick öfver den ståndpunkt, några af de äldre folkrättslärarne af olika skolor intagit med afseende å de frågor, som med den, vi behandla, stå i det innerligaste sammanhang, hafva vi sett, hurusom de genom de svar, de gåfvo på dessa, beröfvade egenskapen af soldat — om den ens för dem kunde finnas — åt minstone all *folkrättslig* karakter. Det resultat, vi vunnit, är sålunda af rent negativ art, nämligen att frågan efter de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas såsom soldat är på deras ståndpunkt teoretiskt omöjlig. Vår undersökning skall dock icke hafva varit förgäfves. Det händer ofta, att ett negativt resultat ger en betydelsefull vink om sättet att komma till ett positivt. Så äfven här.

Se vi nämligen efter den yttersta grunden därtill, att på deras ståndpunkt vår fråga blef omöjlig, så skola vi snart märka, att denna yttersta grund utgjordes af deras uppfattning af staten. Vi måste således utgå ifrån en annan.

Det är ej svårt att finna den. Vår tid börjar att i staten se något annat än ett aggregat af individer, och att uppfatta honom såsom något i förhållande till de däruti ingående individerna självständigt. Det är från denna uppfattning af staten, vi utgå. För den samma behöfver staternas krig ej blifva individernas, det vore till och med oförklarligt, om så skulle vara. Emellertid, om äfven staten ej tänkes såsom en konstlad produkt af de däri ingående individernas godtycke, kan han ej tänkas såsom något från sina särskilda med*lemmar* aldeles skildt. När kroppen i allmänhet lider, lida alla lemmarne med. När ett krig mellan tvänne eller flera stater uppstår, inträder verkligen ett krigstillstånd ej blott *mellan* deras härar, utan ock *för* deras medborgare. Men det är ej för båda kategorierna det samma. Man kan med Heffter[1]) kalla det, som uppstår mellan de förra, *aktivt-passivt*, det, som uppstår för de senare, *passivt*[2]). Det aktivt-passiva ger ömsesidig rätt att verksamt deltaga i kriget, det passiva ålägger endast en ensidig plikt att utan motstånd foga sig i de inskränkningar och bära de bördor, som, där sådant är för krigets förande oundgängligt, fienden är berättigad att pålägga. Endast de,

auflauren, als erlaubte Parthien, sondern sie werden Schnapphanen genannt und ebenfalls als Räuber und Mörder tractirt. Wann aber dergleichen Leute mit Pässen oder Ordres versehen seynd, ist nicht so ausgemacht, wie sie zu behandeln seyen».

[1]) HEFFTER, anf. st. §. 124.

[2]) FRANZ VON HOLTZENDORFF, *Das europäische Völkerrecht* (i hans Encyclopädie der Rechtswissenschaft, Erster Theil, Leipzig 1873) kallar (§§. 60, 61) det förra *aktivt*, det senare *passivt*. »Nur die Truppen», säger han, »haben activen Kriegsstand, was als ein Fundamentalsatz des neueren Völkerrechts anerkannt werden muss». BLUNTSCHLI, anf. st. §. 569, och DAVID DUDLEY FIELD, *Draft, Outlines of an International Code.* New York 1872. Chapter LVIII, art. 745—747, begagna samma uttryck.

Jfr *det på Brysselerkonferensen år 1874*, hvarom framdeles, *framlagda ryska förslag: Principes généraux:*

»§. 1:er. — Une guerre internationale est un état de lutte ouverte entre deux États indépendants (agissant isolément ou avec des alliés), et entre leurs forces armées et organisées.

§. 2. — Les opérations de guerre doivent être dirigées exclusivement contre les forces et les moyens de guerre de l'État ennemi, et non contre ses sujets, tant que ces derniers ne prennent pas eux-mêmes une part active à la guerre».

mellan hvilka aktivt-passivt krigstillstånd inträdt, äro i egentlig mening fiender [1]); vill man så kalla äfven dem, för hvilka endast passivt sådant äger rum, må man det göra, endast man då gör åtskilnad mellan fiende och fiende.

Aktivt-passivt krigstillstånd inträder egentligen mellan staterna (deras representanter, vare sig dessa äro fysiska eller moraliska personer) och följaktligen mellan *de personer* (inhemske eller undantagsvis utländingar [2]), *som å staternas vägnar till lands eller sjös utföra kriget* (s. k. *kombattanter* [3]).

---

1) I denna mening tar Portalis ordet i vårt måtto.

2) Vi instämma med H. W. Halleck, *International Law or Rules Regulating the Intercourse of States in Peace and War.* San Francisco 1861. Chapt. XVI, §. 7: »The right of a state, to »permit its citizens to be employed in the military service of »another, is very questionable, but the right of this other to »so employ them, (with such permission,) cannot be doubted. »The *policy* of doing so, is a very different question».

3) Heffter, anf. st. §. 124, skiljer mellan *till omedelbart vapenbruk bestämdt manskap*, som kan utgöras af dels *reguliära*, dels *irreguliära* trupper, samt de vid hären eller flottan anstälde: fältprester, läkare, marketentare, förvaltningsämbetsmän, hvilken uppräkning, med tillägg af den under dessa lydande personal samt civila militärdomare (auditörer), torde vara fullständig. — Då Heffter emellertid genast efteråt erkänner, att hela denna senare afdelning (de s. k. icke-kombattanterne) ej få göra annat bruk af de aktiva krigsrättigheterna och särskildt af vapen, än till nödvärn för räddande och bevarande af sin person, så tyckes hela denna afdelning kunna saklöst utgå vid bestämmandet af dem, som komma i aktivt-passivt krigstillstånd. Om nödvärn jfr nedan.

Till kombattanter kan enligt det uttryck: »utföra kriget», som vi begagnat, naturligen *icke* hänföras det, låt vara beväpnade, manskap, som endast har till uppgift att upprätthålla den inre ordningen. Jfr Heffter, §. 126. II.

Att alla nu nämnda personer, lika så väl som den fientliga statens representant och hans ministrar, diplomatiska ämbetsmän, m. fl., äfven som de hären åtföljande tidningskorrespondenter, leverantörer m. fl. kunna göras till krigsfångar, är en-

Hvar och en af dessa personer är nu *soldat* i folkrättslig mening. När vi fråga efter de folkrättsliga vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat, är detta sålunda det samma som att fråga efter vilkoren för att en person, som aktivt uppträder i ett krig, skall anses göra detta å en af de krigförande staternas vägnar. Då kriget tänkes såsom och *är* ett förhållande mellan stat och stat, är det endast de, som uppfylla dessa vilkor och därföre måste erkännas som soldater, hvilka åtnjuta det skydd, vi förut omnämnt.

De, som å en stats vägnar utföra ett krig, göra det såsom statens tjänare. De äro lika som de armar, som röra sig efter statsviljans bud och uträtta hvad den vill hafva

---

dast en följd af de rättigheter, fienden äger äfven mot dem, hvilka till honom stå endast i passivt krigsförhållande. Jfr Bluntschli, anf. st. §. 594; *Instructions for the Government of Armies of the United States in the field* (redigerade af Lieber 1863; finnas i sin helhet såsom bihang aftryckta hos Bluntschli, anf. st.), art. 49, 50. Härmed öfverensstämma i hufvudsak *Projet pouvant servir de base à un Reglement international relatif aux prisonniers de guerre*, hvarom framdeles, art. 1—4; och *ryskt förslag 1874:*

§. 10. — Les forces armées des États belligérants se composent de combattants et de non-combattants. Les premiers prennent une part active et directe dans les opérations de guerre; les seconds, tout en entrant dans la composition de l'armée, appartiennent à diverses branches de l'administration militaire, telles que: le service religieux, médical, de l'intendance, de la justice, ou bien se trouvent attachés à l'armée. En cas de capture par l'ennemi, les non-combattants jouissent. à l'égal des premiers, des droits de prisonniers de guerre; les médicins, le personnel auxiliaire des ambulances, de même que les ecclésiastiques, jouissent, en outre, des droits de la neutralité; samt motsvarande art. i *Brysselerkonferensens förslag:*

Art. 11. — Les forces armées des parties belligérantes peuvent se composer de combattants et de non-combattants. En cas de capture par l'ennemi, les uns et les autres jouiront des droits de prisonniers de guerre

uträttadt. De representera i det ögonblick, de handla, i viss mening staten. De rättigheter, de därvid äga, äro endast ett utflöde af dess, för de handlingar, de därvid begå, är han ansvarig. Hvad är då naturligare, än att ingen blir en sådan statens omedelbare tjänare — med de rättigheter, däruti innebäras — af egen vilja, utan endast på statens kallelse? Lika litet, som någon kan själf proklamera sig såsom en stats medborgare, bör han kunna själf proklamera sig såsom dess soldat. Detta är den statsrättsliga sidan af saken [1]). Den har äfven en annan, som för oss är den vigtigare — den folkrättsliga.

Vi hafva sett, hurusom i krig ett aktivt-passivt krigstillstånd uppstår mellan de fientliga staternas soldater, men endast ett passivt för den ena statens fredliga undersåtar i förhållande till den andras soldater [2]). Det blir då äfven folkrättsligen nödvändigt att draga en skarp gräns mellan soldaten och den fredlige medborgaren. *Den uttryckliga autorisationen* som soldat (aktivt uppträdande) bildar enligt

[1]) Abegg, *Untersuchungen aus dem Gebiete der Strafrechtswissenschaft*, 1830, s. 86, antar, att staten kan och bör straffa den medborgare, som utan att vara därtill berättigad med fientligt handlingssätt förgripit sig mot den i landet stående fienden.

[2]) Det tyska ordet *Kriegsstand* lämpar sig härvid väl, men är icke lätt öfversättligt på svenska. Vi hafva därför i samma mening begagnat *krigstillstånd*, som emellertid uttrycker ett *tillstånd*, ej en *egenskap*. *Mellan* staternas soldater så väl som mellan den ena statens soldater och den andras fredlige medborgare äger ett krigs*förhållande* rum. Krigs*tillstånd* passar därföre ej egentligen att uttrycka detta *förhållande*. Begagnade man emellertid uttrycket »krigsförhållande», skulle man hafva svårt att beteckna de tvänne olika slagen af det samma. Mellan staternas härar är det otvifvelaktigt aktivt-passivt, men det är *ej passivt* mellan den ena statens här och den andras fredlige medborgare; det är *passivt* endast *för* de senare. Lika litet lämpar sig uttrycket aktivt-passiva och passiva fiender att uttrycka ett *dubbel*förhållande, ty *passiva* fiender äro icke den fientliga hären och de fredlige undersåtarne, utan endast de senare. Vi hafva därföre fått nöja oss med det oegentliga uttrycket, att ett krigstillstånd uppstår *mellan* tvänne fientliga staters soldater, men *för* deras fredlige medborgare.

vår tanke denna gräns. Hvad som ligger innanför den samma, befinner sig i aktivt-passivt krigstillstånd, hvad som ligger utanför, i passivt. Den, som står därinom och mot fienden uppträder fientligt, är skyddad i sin egenskap af soldat, den, som står därutom och gör det, måste folkrättsligen betraktas som en förbrytare [1]). — Det *nödvärn*, den enskilde,

[1]) Jfr härom Wm. Oke Manning, *Commentaries on the Law of Nations*. London 1839, s. 152:

»Besides this moderation with regard to the persons *on* whom violence may be employed, the Law of Nations is strict in its limitations of the persons *by* whom hostilities may be exercised. For although all the subjects of one belligerent are the enemies of all the subjects of the other belligerent, yet it is by no means allowed, as in the practise of barbarous states, that every individual member of a belligerent state may exercise all the rights of warfare. The commission of actual hostilities is only allowed, excepting in cases of self-defence, to those who are expressly authorized so to act by the sovereign power».

Francis Lieber, som under nordamerikanska inbördes kriget på begäran af d. v. öfverbefälhafvaren för nordstaternas trupper, generalmajor H. W. Halleck, själf en berömd folkrättslärare, skref sin monografi öfver »*Guerilla parties considered with reference to the Laws and Usages of War*» (NewYork, 1862.) säger (s. 10): »The term» (of *Brigand*) »has, however, received a wider meaning in modern military terminology. He that assails the enemy without or against the authority of his own government, is called, even though his object should be wholly free from any intention of pillage, a brigand, subject to the infliction of death, if captured», hvarpå han anför exemplet af preussiske majoren von Schill, hvilken år 1809 utan order af sin regering med sina husarer marscherade mot fransmännen för att åstadkomma en folkuppresning i Nordtyskland, under det Napoleon var sysselsatt med Österrike. Schill förklarades af Napoleon för en röfvare, och ett pris af 10,000 francs sattes på hans hufvud. Själf stupade han, men tolf af

äfven under krig, kan vara berättigad, ja, förpliktad att öfva till försvar för sitt och sina närmastes lif, heder och egendom, är, om någon, en allmän och oförytterlig mänsklig rättighet, hvilken det väl aldrig lärer kunna ifrågasättas att undertrycka [1]).

Den nu uppdragna bestämda gräns mellan soldaten och den fredlige medborgaren måste för en fiende vara af största betydelse. Han för krig mot en stat: han måste kunna vara förvissad om, att de, som stå emot honom, representera denna, och att *staten* sålunda är för deras gerningar ansvarig [2]). Fienden är därföre i sin goda rätt, när han,

hans officerare, hvilka af fransmännen tillfångatagits, blefvo, sedan Napoleon upphäft en krigsrättsdom, som förklarat dem för krigsfångar, och anbefalt ny krigsrätt, samtlige skjutne såsom röfvare. Jfr ock hvad ss. 11, 12 yttras om »Partisan-corps» och »Free-corps». Jfr *Articles of War* o. s. v.

»Art. 81. Partisans are *soldiers* armed and *wearing the uniform of their army*, but belonging to a corps which acts detached from the main body for the purpose of making inroads into the territory occupied by the enemy. *If captured, they are entitled to all the privileges of the prisoner of war.*»

»Art. 82. Men, or squads of men, who commit hostilities, whether by fighting, or inroads for destruction or plunder, or by raids of any kind, *without commission, without being part and portion of the organized hostile army, and without sharing continuously in the war*, but who do so with intermitting returns to their homes and avocations, or with the occasional assumption of the semblance of peaceful pursuits, divesting themselves of the character or appearance of soldiers — such men, or squads of men, *are not public enemies*, and therefore, if captured, *are not entitled to the privileges of prisoners of war, but shall be treated summarily as highway robbers or pirates.*»

1) *Ryskt förslag 1874*, §. 41. — Les personnes jouissant du droit de neutralité et mises dans la necessité *de recourir aux armes pour leur défense personnelle*, ne perdent point, par ce fait, leur droit à la neutralité.

2) Till och med då en stats soldater ej iakttaga krigets lagar och fienden därföre emot dem ej låta dessa lagar binda *sig*, måste

för att erkänna någon rättighet att mot sig öfva fientligheter, fordrar autorisation af den stat, mot hvilken ensamt han för krig. Vattel och hans anhängare [1]) förklara detta för en folkrättslig *sed:* vi kunna karakterisera det som en folkrättslig *rätt.*

Det samma gäller ingalunda med afseende å ofvan nämnde författares »commandement tacite.» Äfven om vi från deras ståndpunkt kunde tillerkänna deras »commandement» folkrättslig betydelse, är det lätt att tillbakavisa försöket att äfven antaga ett »tyst» sådant. Var en person oberättigad att fientligt uppträda i det ögonblick, han gjorde det, är ju detta i förhållande till den förorättade fienden ett *faktum*, som ej något slags följande godkännande kan göra om intet. Det brott, som därmed begicks mot den egna staten, kan denna urskulda och till och med

vi för vår del uppfatta detta såsom *repressalier mot staten*, äfven där straffet träffar just *de brottslige* soldaterna. *Att iakttaga krigets lagar blir därföre för oss ej ett vilkor för rätt att betraktas och behandlas som soldat.*

1) Friedrich Esaias von Pufendorf (1707—1785) säger dock i sina *Observationes juris universi*, Hannoveræ 1770: Observatio CCVI, §. 1. »Bella non a singulis contra singulos geruntur, sed a gentibus contra gentes, ut injuria reip. illata vindicetur & damnum reparetur. Singuli igitur se utrimque hostes reip. non item suos nec sibi inimicos habent, ut bellissime explicat Vattel. Droit des Gens L. 3. C. 4. §. 69. Sed modus quoque belligerandi penitus ab arbitrio imperatoris pendet. Ex quo consequitur, singulis non licere, erga hostem hostili animo quidquam facere, nisi a rep. potestas cui data sit, aliter poenas temeritatis & insaniæ luunt. Quicunque igitur auctoritate publica non muniti naves hostium aggrediuntur, in piratis habentur & rustici aliique in militiam non lecti, hostes se gerentes laqueo suspenduntur & villæ vel oppida exuruntur. Lecti demum milites, vel quibus a rep. potestas data est, vim inferre possunt, sed iis duntaxat, qui pro hostili rep. bellum gerunt, neque aliter, quam ab imperatore jussi. L. B. de Wolf. Jus. Gent. §. 909. 912».

begagna sig af[1]), men det folkrättsliga brottet mot fienden står kvar. Vore förhållandet ett annat, skulle i allmänhet alt afbräck, af icke-soldater tillfogadt fienden, genast af statsmakten gillas för att skydda gerningsmännen för straff. »Commandement tacite» tyckes alt för gerna kunna förvisas ur folkrätten och gå samma väg, som i senare tider så många andra rättsfiktioner fått gå förut: den autorisation, vi fordra, får ej presumeras af den enskilde, den måste vara *uttryckligen* gifven.

Däremot synes en särskild autorisation för hvarje man ej erforderlig. Heffter[2]) och Bluntschli[3]) fordra den för autoriserade frikårer. Tyskarne uppstälde i början af sista kriget en *allmän* fordran därå[4]). Lika verksamt, som ett så strängt kraf måste hafva varit mot de franska friskyttarne (francs-tireurs), lika orimligt är det i själfva verket, då det ställer hvarje tillfångatagen krigare såsom anklagad och så — kastar hela bevisningsskyldigheten på honom. Och huru skall en sådan bevisning åstadkommas? Jo, svara tyskarne, »hvarje man skall kunna visa, att han »genom en order, utgången från den lagliga myndigheten »och ställd på honom, har blifvit kallad under fanorna och »uppförd i rullorna öfver en militäriskt organiserad kår.» Huru skall han då kunna visa detta? Så vidt vi förstå, endast därigenom, att han bär på sig en handling, som häröfver utgör bevis. Under ett krigs mångahanda växlingar skall det dock alltid vara med svårigheter före-

[1]) Såsom vid kapning utan statsmaktens »lettre de marque», därvid staten tog skeppet med därå befintligt gods, emedan det var åtkomligt, men den obehörige kaparen icke erhöll någon del däri.
[2]) anf. st. §. 124 a.
[3]) anf. st. §. 570 a.
[4]) Se *bil. L.*

enadt, under stundom rent af omöjligt att vara beredd att vid behof kunna framvisa en dylik handling, och, hvad mera är, tyskarnes fordran strider emot en bland de första rättsreglorna: Quisque presumitur bonus vir, donec probetur contrarium. — Hvarföre, om man nu ej uppställer fordran som allmän, *autoriserade frikårer* — såsom Heffter och Bluntschli fordra — skola vara den samma underkastade, är svårt att inse. Vi kunna icke erkänna någon indelning i reguliära trupper, frikårer, guerillor, landstorm eller hvad det månde heta, för folkrättslig: enligt vår mening kan folkrätten icke känna någon annan indelning i detta afseende än den i soldater och icke-soldater, i den mening, vi ofvan gifvit åt dessa ord[1]).

I en artikel öfver sista kriget[2]) har Rolin-Jaequemyns velat förringa betydelsen af statsmaktens uttryckliga autorisation, i synnerhet i jämförelse med uniformen. Den förra kan, säger han, ersättas genom »en fri ingifvelse »af patriotism eller af politisk öfvertygelse. Tänkom oss »i verklighet, att en grupp medborgare, redligt troende, »att fäderneslandet är hotadt inifrån eller utifrån, beväpna »och organisera sig i ansenligt antal, men utan alt styrel»sens initiativ, för fosterlandets eller dess institutioners »försvar, så är det tydligt, att, ehuru de hafva sitt mandat »endast af dem, de erkänna för sina anförare, de dock »böra behandlas som soldater, om de till utseendet likna »reguliära trupper och iakttaga krigets lagar. Detta »är just det, som ovedersägligen inträffar vid alla borger»liga krig.» Bluntschli[3]) tyckes vilja, att icke autoriserade

[1]) *Frikår* är således ett rent militäriskt begrepp, *friskara* åter folkrättsligt och = samling af icke-soldater, som uppträda såsom soldater. Frikårer förde Garibaldi 1859, 1866, 1870, friskaror 1860 på Sicilien och i Neapel.
[2]) *Revue de droit international et de législation comparée*, Gand 1870, sid. 663. (»La guerre actuelle»).
[3]) anf. st. §. 570. 2.

friskaror, om de kämpa i militärisk ordning och för politiska mål, skola anses som soldater. Vi vilja häremot anmärka, att det, som är orätt för en eller ett mindre antal, ej kan blifva rätt därföre, att flera eller många förena sig därom [1]).

Hvad frågan om borgerliga krig angår, följer rätten att därvid blifva betraktad som krigförande sina särskilda lagar, hvarpå vi ej här kunna eller behöfva inlåta oss. Har nu ett parti denna rätt, måste naturligen de särskilda personer, som af det samma autoriseras att utföra kriget, äga soldaters rättigheter. På samma sätt de af den *faktiska* regeringen i en stat autoriserade, utan att ett erkännande af denna autorisations giltighet innefattar något erkännande af den bestående regeringen [2]).

---

[1]) Jfr MANNING, anf. st. s. 153:
At the present day, it is deemed indispensable that all persons should act under a commission, to entitle them to be treated as enemies, and not as pirates and marauders. This was formerly carried so far that, previous to the French Revolution, there were instances in which militia vere hardly allowed the same treatment as troops of the linie; but the system of *levée en masse,* which has since taken place in almost all continental states, has removed this inequality; and, at present, all troops, however organized, acting under a regular commission, have a right to demand the same treatment. But all unauthorized aggressions are punishable, except in self-defence; this freedom from attack, on the part of troops, being as it were the consequence of that immunity, on the part of enemies not soldiers, which has just been noticed.

[2]) Tyskarne t. ex. erkände ej under sista kriget »le gouvernement de la défense nationale», men dock dess autorisation. Se *grefve von Bismarcks skrifvelse, Versailles, 16 Jan. 1871, till Jules Favre, ang. dennes afresa till Svartahafs-konferensen i London,* där han säger: »Ich würde auf eine amtliche Verhandlung nicht haben eingehen können, welcher die Voraussetzung zu Grund läge, dass die Regierung der Nationalen »Vertheidigung völkerrechtlich in der Lage sei, in Namen »Frankreichs zu handeln, so lange sie nicht mindestens von »der Französischen Nation selbst anerkannt ist». Ett uttryck härför är väl äfven skrifvelsens affattande på tyska språket. (Se A. KOLLER, *Archiv des Norddeutschen Bundes.* Berlin 1871. V Band, s. 440).

För den autorisation, vi sålunda fordra, gifves många former. Den kan t. ex. innefattas i en lag [1]), den kan vara gifven åt viss person, såsom det s. k. »lettre de marque» till kapare m. m. Formen är ej det vigtiga härvid, endast saken. —

Hurudan nu än den vid autorisationen begagnade formen är, kan denna autorisation ej med afseende å de särskilda individer, som erhållit den, vara för fienden bekant. Men det är för honom aldeles nödvändigt att veta, hvem han har rätt att behandla fientligt, och hvem har rätt att behandla honom så, och det vore hårdt, om man alltid skulle vara skyldig att mottaga första salvan, innan man hade rätt att skjuta själf. Häraf behofvet af *ett yttre kännetecken* på den autoriserade. Detta kännetecken är *uniformen.* Ursprungligen en militärisk fordran, tillkommen för sammanhållningens och diskiplinens skull, har den blifvit en folkrättslig. Den är endast, så att säga, den yttre, *synliga* sidan af autorisationen. Skall nu uniformen uppfylla sitt folkrättsliga ändamål, måste den äga tvänne egenskaper. För det första måste den vara synbar på tillräckligt afstånd. För det andra måste den liksom stämpla sin man: uniformbeteckningen får ej vara af den beskaffenhet, att den lätteligen kan borttagas och åter ditsättas.

---

[1]) Se *fransk lag 29 Aug. 1870 (bil. O),* särskildt art. 2; *Ordonnance royale relative aux armements maritimes volontaires (marine auxiliaire),* Berlin, 24 Juli 1870, i *Archives diplomatiques,* 1871—1872, ss. 258 - 259. Jfr om nämnda ordonnans markis La Valette till earl Granville, 20 Aug. 1870, i *Arch. diplom.* 1871—1872, s. 403.

Båda dessa fordringar a uniformen äro uppstälda i ett telegrafiskt meddelande från grefve von Bismarck, kommunicerad franska regeringen genom Förenta Staternas minister i Paris [1]). Grefve von Bismarck förklarade däri, att endast de personer, som kunde å gevärshålls afstånd igenkännas såsom soldater, skulle blifva ansedde och behandlade såsom sådana. Han tillade, att franska mobilgardets uniform ej tillfredsstälde denna fordran, att den blåa blus, mobilgardisterna bure, vore den franska nationaldrägten, och att det röda korset på armen endast vore synligt på kort håll och kunde när som hälst däntagas och åter ditsättas. En proklamation härom [2]) uppslogs i de af tyska trupperna ockuperade orter. Franska krigsministern bestred grefve von Bismarcks påstående [3]), att mobilgardisterna ej vore på erforderligt afstånd igenkänlige som soldater, så mycket mer, som de äfven bure keppi, och hotade med repressalier, i fall tyskarne skulle sätta i verket sin hotelse att ej behandla dem som soldater. Det är härvid att märka, det franske krigsministern (grefve de Palikao) medgaf riktigheten af grefve von Bismarcks fordringar, ty det är endast så, som frågan dem emellan kan reduceras till denna: uppfyller mobilgardets uniform dessa fordringar eller ej? Äfven under fortgången af kriget synes man å fransk sida i det hela hafva erkänt rättmä-

[1]) Själfva telegrammet är, så vidt vi veta, icke publiceradt. Det är emellertid citeradt i franske utrikesministern *furst La Tour d'Auvergnes cirkulär 31 Augusti 1870,* uppläst i franska senaten den 1 September (*bil. I*).

[2]) Se *bil. L.* Jfr *bil. K, M, N.* Bestämmelsen i bil. M torde dock böra tolkas såsom endast afseende de af tyskarne besatta områden och således s. k. *krigsrebellion.*

[3]) Franska krigsministerns svar är återgifvet i *furst La Tour d'Auvergnes* förut nämnda *cirkulär 31 Aug. 1870.*

tigheten af krafvet å uniformsbeteckning [1]). Vid underrättelsen om grefve von Bismarcks depesch höjde sig i pressen, äfven inom vårt land, ett fördömelsens rop öfver så omänskliga och tyranniska fordringar, som gjorde den heliga rätten att försvara fosterjorden beroende af något så lumpet, som några färgade klutar och band, och man betonade med lidelsefullt eftertryck, huru lämpliga sådana maximer vore för stora, rika och eröfrande stater, samt

[1]) Se i *Bulletin des Lois de la délégation du gouvernement de la défense nationale hors de Paris,* 1870—1871:

Décret (N:o 66) *sur la formation de corps de Gardes nationaux mobilisés,* Tours, 11 Okt 1870, Art. 7: »L'uniforme sera réglé dans chaque département par un arrêté du préfet. La vareuse et le képi sont obligatoires. La vareuse portera le collet et les pattes rouges. Le nom du département ou au moins ses initiales figueront sur le képi»;

Décret (N:o 95) *sur l'organisation de la défense dans les départements déclarés en état de guerre,* Tours, 14 Okt. 1870; Art. 6. — — — »à défaut d'uniforme, les gardes nationaux convoqués doivent porter le képi, afin de constater leur qualité militaire»;

Arrêté (N:o 365) *réglant le costume des fonctionnaires et des agents du Génie civil des armées,* Bordeaux, 14 Dec. 1870; samt

General Trochus skrifvelse till mären i Paris, 15 Okt. 1870, ang. organisationen af »les bataillons mobilisables de la garde nationale sédentaire» (*Arch. diplom.* 1871—1872, s. 79), hvarest förekommer: »*Conformément aux règles du service militaire* et dans l'intérêt de la sécurité des volontaires, l'uniforme sera obligatoire pour tous», i enlighet hvarmed ock art. 7 i det dagen därpå utfärdade, i *Bulletin des Lois de la République Française,* 1870—1871, Partie principale, under N:o 138 intagna *Décret qui forme dans chaque Bataillon de la Garde nationale sédentaire une Companie de Gardes nationaux mobilisés,* börjar sålunda: »L'uniforme est obligatoire pour les gardes nationaux des companies mobilisées».

Senare lästes emellertid i *Journal officiel* för den 2 December 1870 en i annan riktning gående officiös uppsats (*Arch. diplom.* 1871—1872, s. 1108). Jfr *bil. G,* §. 13 och Dritte Beilage, samt *bil. H,* §§. 37, 39, hvilken sist nämnda §:s innehåll strider emot all folkrätt.

huru ofördelaktiga de däremot vore för fattiga och små, som icke stort mera ägde att försvara än sin fäderneärfda frihet. Det kan nu icke nekas, att ett sådant ojämnt förhållande förefinnes. En stat af det förra slaget står alltid färdig med massor af uniformerade soldater i kasernerna och massor af uniformer i förråden, en stat af det senare får vanligen mer eller mindre för tillfället uppsätta både det ena och det andra. Men en sådan ojämnhet visar sig icke blott i detta hänseende, utan äfven i de flesta andra och ligger i sakens natur.

Bluntschli[1]) och Droop[2]) begränsa vilkoret af uniform sålunda, att det endast skulle gälla, när kombattanterna uppträda enskildt eller i små skaror, men dispensera »stora »armékårer»[3]) från det samma. Skälet är lätt att inse: genom själfva den ordnade massa, i hvilken de framträda, skulle fienden här förstå, att han hade att göra med soldater. »Denna skilnad», säger Rolin-Jaequemyns mot Droop[4]), »synes oss å ena sidan föga praktisk, å den andra ganska »farlig. Med undantag af en levée en masse eller land- »storm, kan man i våra moderna stater ej gerna tänka sig »en kår soldater, nog öfvade för att kunna manövrera i »stora massor och nog utblottade på alt för att icke en »gång hafva något, hvarmed de skulle kunna genom sin drägt »utmärka sig från borgaren eller bonden. Dessutom blir

[1]) anf. st. § 570 a. 4.
[2]) H. R. Droop, *On the relations between an invading army and the inhabitants, and the conditions under which irregular troops are entitled to the same treatment as regular soldiers. — A paper read before the Juridical Society.* London 1871. Cit. hos Rolin-Jaequemyns, *Essai complémentaire sur la guerre franco-allemande dans ses rapports avec le droit international*, i *Revue de droit international*, 1871, s. 309
[3]) Bluntschli, anf. st. säger: »vid kamp i stora massor».
[4]) anf. st. s. 309.

»det ganska svårt att bestämma den siffra, vid hvilken »man kan anse en samling beväpnade män utgöra 'en stor »armékår', och i alla händelser blir den mycket godtyck- »lig. Slutligen blir samlingens tillbörliga intensitet ännu »svårare att bestämma, enär en armékår icke alltid och »nödvändigtvis handlar i massa, och för den samma kan »finnas många olika grader af koncentration.» Vi ha intet att tillägga —

Uniformens betydelse var, att utgöra en beteckning för autorisationen. Däraf härflöto tvänne egenskaper, som den måste äga: den skulle vara synbar på tillräckligt afstånd, och den skulle, som vi uttryckte oss, stämpla sin man. Vi hafva sett samma egenskaper hos den beteckning, som skall anses tillfyllestgörande, fordras i grefve von Bismarcks depesch. Vi kunna nu bestämma det folkrättsliga begreppet uniform så, att uniform är *hvarje ej tillfällig och för normalt öga på gevärshåll synlig beteckning för autorisation som soldat*[1]).

Är nu uniformen en beteckning för autorisationen, så följer däraf, att den, som har denna beteckning, måste af fienden presumeras äga autorisationen. Bevisningsskyldigheten, att så är förhållandet, kan icke läggas på honom. Vi hafva sålunda här fått ett nytt stöd för vår ofvan framstälda åsigt om oriktigheten af en fordran på autorisation för hvarje särskild man.

Autorisationen var ett nödvändigt, uniformen är ett *i allmänhet* nödvändigt vilkor för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat. Vi sade: i allmänhet nödvändigt, ty regeln har ett vigtigt undantag.

[1]) Är denna beteckning af något ovanligare art, torde den fientliga makten böra därom notificeras.

I samma ögonblick nämligen, som uniformbeteckningens ändamål vinnes på annat sätt, blir den öfverflödig. Detta sker emellertid *endast* i fall af ett folkkrig *(»levée en masse»)*. När en stats eller ett visst, noga begränsadt områdes [1]) alla vapenföra män (eller, hvilket icke innebär någon folkrättslig omöjlighet, hela befolkning) af statsmakten eller den, som därtill erhållit hans uppdrag [2]), kallas under vapen samt fienden blir härom underrättad, kan han ej vara i tvifvelsmål om hvem som är autoriserad som soldat eller ej [3]). Vilkoret af uniform bortfaller därföre här [4]). Och att en

---

[1]) t. ex. en viss provins', en belägrad stads.

[2]) t. ex. en kommendant i en befästad stad.

[3]) Halleck, som utmärkt behandlar denna fråga säger (anf. st. Ch. XVI, §. 9): »Any non-combatant may become a combatant »without incurring any other penalty than that of being made »subject to the laws applicable to active belligerents».

Lieber fordrar, utan tillräcklig grund, synes det, »motstånd i respektabelt antal». Han säger (anf. st. s. 15): »I believe it can be said that the most recent publicists and writers on international law agree that the rising of the people to repel invasion entitles them to the full benefits of the law of war, and that the invader cannot well inquire into the origin of the armed masses opposing him; that is to say, he will be obliged to threat the captured citizens in arms as prisoners of war, so long as they openly oppose him *in respectable numbers,* and have risen in the yet uninvaded or unconquered portions of the hostile country». Jfr *Articles of war* o. s. v. Art. 51: »If the people of that portion of an invaded country *which is not yet occupied by the enemy,* or of the whole country, at the approach of a hostile army, rise, *under a duly authorized* levy, *en masse* to resist the invader, they are now treated as public enemies, and if captured, are prisoners of war»; Art. 52: »No belligerent has the right to declare that he will treat every captured man in arms of a levy en masse as a brigand or bandit».

[4]) Jfr Lieber, anf. st. s. 16: »It does not seem that, in the case of a rising *en masse,* the absence of a uniform can constitute a difference. There are cases, indeed, in which the absence

stat är folkrättsligen berättigad att tillgripa sådana åtgärder, därom kunna väl inga tvifvelsmål råda [1]). Det är sant, att ett sådant folkkrig manar fram och lössläpper krafter, som det sedan är svårt att styra [2]), och att det ofta bär det *personliga* hatets och hämndens färg, men detta oaktadt

---

of a uniform may be taken as very serious *prima facie* evidence against an armed prowler or marauder, but it must be remembered that a uniform dress is a matter of impossibility in a levy *en masse;* and in some cases regulars have had no uniforms, at least for a considerable time.» — — —

[1]) I teorien nämligen. Ute i kriget talar svärdet, och rätten får ofta tiga. Under Napoleons krig i Spanien straffade de fransyska generalerna ej sällan lika alla spanska bönder, som tagits med vapen i hand, vare sig de voro autoriserade och stodo under ledning af sin egen regering eller ej. Under infallet i Frankrike 1814 straffade de allierade med döden de beväpnade franska bönderna, ehuru de hade till följd af kejsarens proklamationer blifvit af lokalmyndigheterna uppkallade och tvungne att bära vapen. Då vid Wellingtons inmarsch i södra Frankrike s. å. innevånarne i Bidarray så väl som de i Val de Baigorri reste sig, föranledda af Minas och Morillos truppers plundringar, utfärdade däremot Wellington en proklamation, däruti han uppmanade dem att *öppet taga till vapen* samt förena sig med Soults armé eller ock fredligt stanna hemma, under förklaring, att han i annat fall skulle låta bränna deras byar och hänga innevånarne. Halleck, anf. st. Ch. XVI, §. 9.

[2]) Under sista fransk-tyska kriget utskickade prefekten i departementet Côte d'Or, Luce-Villiard, till underprefekter och märer ett cirkulär af den 21 Nov. 1870, hvari han till departementets innevånare säger: »Fäderneslandet fordrar icke af eder. »att I skolen samla eder i massor och öppet utsätta eder för »fienden; det väntar af eder, att hvar morgon 3 eller 4 be»slutsamma män gå ut från sin kommun samt sätta sig fast »på någon af naturen själf betecknad plats, hvarifrån de utan »fara för sig själfve kunna skjuta på preussarne. Framför alt »böra de nedskjuta de fientlige ryttarne, hvilkas hästar skola »aflemnas i arrondissementets hufvudort. Jag skall tilldela »dem en belöning och skall låta kungöra deras hjältemodiga »handling i Journal officiel samt i departementets tidningar.» Se *grefve von Bismarcks cirkulär, 9 Jan. 1871.* (*Arch. diplom.* 1871—1872, s. 1322).

förekomma i historien många exempel därpå [1]), och det torde väl ännu ej sällan i mindre skala (t. ex. i befästade städer) kunna komma till användning, i större omfattning väl endast då, när en hel nation ligger i själtåget och alla dess krafter måste spännas så starkt som möjligt för en sista ansträngning. —

[1]) I Sverige har ju allmogen icke sällan »gått man ur huse». Under medeltiden kallades sådana folkuppbåd, hvilka äfven förekommo i det öfriga Europa, därstädes *cris d'armes, landschreye, laudhude, landwehr*. Nyare exempel äro 1742 Bayern *(bil. B)* och Savoyen *(bil. C, D)*, hvarvid icke omtalas någon slags uniformsbeteckning. Under påtryck af de sedan den 10 Augusti ännu i Paris kvarvarande ombuden för les assemblées primaires dekreterade franska nationalkonventet den 16 Augusti 1793 levée en masse af alla fransmän *(bil. E)*. Redan den 20 Augusti framhölls emellertid i konventet, särskildt af Danton, omöjligheten att verkställa en dylik levée en masse, och den 23 var Barrère redan färdig att förklara: »ils sont contre-révolutionaires par le fait ou par l'intention, ils sont auxiliaires de Pitt ou de Cobourg, ceux qui voudraient qu'une nation de vingt-sept millions d'hommes, qu'un peuple tout entier se levât au même instant dans toutes les parties de la république», såsom orden lyda i den »rapport», Barrère då i allmänna välfärdsutskottets namn afgaf, och i hvilken, under förkastande af kontingent- och rekvisitionssystemet samt under vidhållande af principen: »dans les pays libres *tout citoyen est soldat*», föreslogs ett nytt, af konventet samma dag antaget dekret *(bil. F)*. På aldeles samma sätt gick det med den tredje franska republiken. Den 2 November 1870 beslöt nationalförsvarsregeringens afdelning i Tours levée en masse af alla fransmän mellan 21 och 40 år (*bil. S*; jfr *Décret déclarant non avenues pour la Levée en masse toutes les Exemptions même prononcées par les Conseils de révision*, Tours, 22 Nov. 1870, *Bulletin des Lois*, N:o 278), men redan den 7 delades desse i tre olika uppbåd (*Décret réglementant la Levée en masse* i *Bulletin des Lois*, N:o 168), af hvilka sedermera endast det första blef kalladt under fanorna.

I Tyskland förekomma exempel på uppbåd i massa 1794, 1795, 1797, 1799, 1800 och 1809 (Klüber, anf. st. §. 267), i Ryssland 1812. 1813 utfärdade Fredrik Vilhelm af Preussen under sitt lands nöd den i många afseenden högst märkliga förordningen om landtvärnet (*bil. H*).

Utom de vilkor, vi här uppstält för rätt att betraktas och behandlas som soldat, har man äfven uppstält andra. Så fordra Droop [1]) och Bluntschli [2]) *militärisk ordning samt kontroll af officerare, som äro erkände af statsmyndigheten och ansvarige inför den samma*, jämte *iakttagande af krigets bruk*. Vi instämma fullkomligt med Rolin-Jaequemyns [3]), då han bemöter det först nämnda vilkoret med den anmärkningen, att det ligger inneslutet i autorisationen. Hvad det andra åter angår, hafva vi förut yttrat oss därom [4]).

Icke häller synes det kunna i och för sig anses såsom ett folkrättsligt vilkor för rätt att betraktas och behandlas som soldat att på *ett fortvarande sätt* deltaga i kriget, om ock ett alt för tillfälligt autoriserande, hvarigenom en person växelvis och efter behof ena dagen uppträder såsom fredlig medborgare och den andra som soldat, med rätta kan föranleda fienden till utöfvande af repressalier mot den stat, som så handlar.

[1]) Droop, cit. af Rolin-Jaequemyns, *Revue de droit international*, 1871, s. 309.
[2]) Anf. st. §. 570 a.
[3]) *Revue de droit international*, 1871, s. 309.
[4]) Tyskarne uppstälde i början af sista kriget den fordran, att de autoriserade frikårerna skulle stå under officerare och krigslagarne. *Artikel i Der Königliche Preussische Staats-Anzeiger, 27 Aug. 1870.* Utan att erkänna dessa fordringar för folkrättsligen berättigade, stälde sig franska nationalförsvarsregeringen, troligen mest föranledd af politiska skäl, sig de samma till efterrättelse, se *bil. P, Q, R.* — På grund af art. 7 i konventionen 28 Jan. 1871 upplöstes samtlige de Pariserarmén tillhörande friskyttekårer genom *dekret* (N:o 291), *Paris, 29 Jan. 1871.* I *dekret* (N:o 555), *Bordeaux, 5 Febr. 1871*, lyder art. 2: »Tous les détachements dits *de francs-tireurs* qui se sont signalés par leurs services, sont rattachés aux divers corps d'armée et en font partie à titre d'éclaireurs. Les autres détachements seront dissous.»

De däremot kunna icke folkrättsligen göra anspråk på soldaters rättigheter och skydd, hvilka uppträda såsom krigsrebeller (»qui rebellant»), eller inom ett redan af fienden *verkligen ockuperadt* område »återförnya kriget», d. v. s. mot honom medelst fientliga handlingar *göra uppror*, äfven om detta sker på grund af förut varande regerings behörigen betecknade autorisation. Vi sade »förut varande regerings». Mången skall tycka detta vara ett hårdt tal, som sätter makten på rättens säte. Men folkrätten kan icke såsom sådan erkänna någon annan regering, än den, som har makt att regera. I ett af en fiende ockuperadt område anses nu visserligen icke landets regering upphäfd, men faktiskt *är* hennes verksamhet suspenderad, och folkrättsligen har hon icke rätt att inom detta område utföra någon regeringshandling, således ej häller att autorisera såsom soldat. Hennes regeringsmakt har *provisoriskt* öfverflyttats på den ockuperande staten. Den förut varande regeringens autorisation är således, om gifven, af ingen folkrättslig betydelse och har intet värde.

Att *öppet* bära vapen, framställes under stundom såsom ett särskildt vilkor för rätt att, i händelse man tillfångatages, äga anspråk på att åtnjuta den behandling, som tillkommer en tillfångatagen soldat. Vi kunna icke på annat sätt fatta ett sådant vilkor, än att, då det icke uppfylles, vare sig uniformsbeteckning saknas, eller ock lagarne om *sättet* för krigföring icke uppfyllas, och gäller följaktligen därom, hvad redan förut i dessa tvänne afseenden är yttradt. Hvad särskildt angår begreppet *spion*, kan, i enlighet med vår föregående framställning, såsom sådan icke betraktas den soldat, d. v. s. autoriserade och — med undantag för händelsen af ett allmänt folkuppbåd — uniformerade person, som, låt vara ensam och *i öfrigt* i smyg,

intränger i fiendens läger eller bland hans förposter eller i af honom ockuperadt område eller i hans eget land för att utforska hans ställning, styrka eller öfriga förhållanden, ty i spioneriets begrepp ligger just att under fredligt sken dölja fientligt handlingssätt eller att i ett visst afseende handla såsom soldat utan att vara det, hvilket i detta fall icke är händelsen.

IV.

Frågan om rätten att i krig blifva betraktad och behandlad som soldat utgjorde en bland de ömtåligaste å *Brysselerkonferensen år 1874* [1]).

Före redogörelsen för nämnda konferens' behandling af detta ämne torde det icke vara olämpligt att lemna en kort framställning af konferensens tillkomst.

Vår tid har sökt att genom internationella öfverenskommelser lindra krigets olyckor. Sådana öfverenskommelser äro *Geneverkonventionen* af den 22 Augusti 1864, angående förbättrande af sårade militärers vård i fält (hvartill icke ratificerade tilläggsartiklar af den 20 Oktober 1868), samt *Petersburgerdeklarationen* af den 11 December 1868, genom hvilken senare de kontraherande makterna förbundit sig att icke i krig använda exploderande eller annars tändbara projektiler af mindre vigt än 400 grammes. — Den sist nämnda deklarationen tillkom på ryske kejsarens initiativ. Det var också han, som tog initiativet till Brysselerkonferensen.

[1]) Beträffande denna konferens hafva vi varit satta i tillfälle att genomgå de i Kongl. Utrikesdepartementet (dossier ser. II, N:r 112, Bruxelles) förvarade, den samma rörande handlingar, af hvilka med vederbörligt tillstånd några äfven finnas bland bilagorna aftrykta.

Vid den Allmänna Alliansens sammanträde i Paris år 1872 hade bildat sig en »Société pour l'amélioration du sort des prisonniers de guerre», i hvars spets stod grefve de Houdetot. I början af år 1874 hade detta sällskap färdigt ett »Projet pouvant servir de base à un reglément international relatif aux prisonniers de guerre», hvilket meddelades »samtlige regeringar», med begäran, att de ville till en konferens, afsedd att öppnas i Paris den 4 Maj 1874, sända delegerade, som skulle hafva att efter tagen kännedom om de handlingar, som komme att till deras öfvervägande öfverlemnas, öfverenskomma om nödiga mått och steg för åstadkommande af en mera officiel kongress, hvilkens uppgift skulle blifva att fullfölja underhandlingarne om en internationel öfverenskommelse rörande krigsfångar [1]). Men under loppet af April fick sällskapet genom ryske ambassadören i Paris, furst Orloff, emottaga den underrättelse, att Petersburgerkabinettet hade låtit utarbeta ett utkast till en internationel konvention efter en allmännare plan, »omfattande», såsom meddelandet lydde, »samtliga de förhållanden, som i krigstillståndet innefattas, och afsedd att bestämma de reglor, som, efter gemensam öfverenskommelse antagna af alla civiliserade stater, skulle tjäna att, i det de noggrant bestämde regeringarnes och härarnes rättigheter och plikter i krigstid, så mycket som möjligt minska olyckorna vid internationella konflikter»; och inbjöds i följd

---

[1]) En inbjudning i sådan syftning från sällskapet öfverlemnades äfven till svensk-norska regeringen genom beskickningen i Paris. *Chargé d'affaires i Paris H. Åkerman till Statsministern för utrikes ärendena, 10 April 1874.* Sverige-Norge antog inbjudningen och utsåg militärattachén i Paris öfverstelöjtnant Staaff till sin representant. *Statsministern för utrikes ärendena till grefve de Houdetot och till Kongl. Maj:ts beskickning i Paris, 15 April 1874.*

häraf sällskapet »att till någon tidpunkt längre fram än den 4 Maj uppskjuta det föreslagna sammanträdet». Efter från kejserliga ryska regeringen utgångna samt antagna inbjudningar [1]) möttes för att med ledning af detta regeringarne på förhand meddelade förslag samråda den 27 Juli 1874 i Bryssel ombud för 13 europeiska makter. Sedan fullmäktige för äfven Portugal och Turkiet sedermera anländt, voro således vid konferensen alla europeiska stater, med undantag af republikerna Andorra och San Marino samt furstendömet Monaco, representerade: af 18 militärer, 10 diplo-

---

[1]) Se *cirkulär från furst Gortchacow* (*bil. T*). En afskrift af detta cirkulär jämte det åtföljande förslaget öfverlemnades till svensk-norska regeringen genom skrifvelse från *Kejserlige ryske ministern i Stockholm von Giers till Statsministern för utrikes ärendena, $\frac{28}{10}$ April 1874.* Efter ministeriel föredragning den 5 Juni antogs ryska inbjudningen. *Statsministern för utrikes ärendena till Kejserlige ryske ministern i Stockholm, 15 Juni 1874* (*bil. U*). Öfverstelöjtnant Staaff utsågs till Sveriges och Norges ombud, och till honom öfversändes på anmodan afgifna, helt korta yttranden öfver det ryska förslaget af Chefen för Landtförsvarsdepartementet i Sverige (*bil. V*) och Armékommandot (genom Armédepartementet) i Norge (*bil. X*). *Statsministern för utrikes ärendena till Kongl. Maj:ts beskickning i Paris, 15 Juni 1874, och till öfverstelöjtnant Staaff, 30 Juni 1874.*

England antog inbjudningen med synbar motvilja, under förbehåll att icke taga del i någon ens öfverläggning om någon punkt, som kunde anses röra allmänna internationella principer, hvilka hittills icke allmänt erkänts och accepterats, samt under »protest» på förhand mot hvarje utsträckning af konferensens förhandlingar till sjökrig. Särskild försäkran, att det senare icke skulle ifrågasättas, begärdes och gafs från de makter, som skulle i konferensen deltaga. *The Earl of Derby to Lord A. Loftus, 4 Juli 1874* (*Correspondence respecting the proposed Conference at Brussels on the Rules of Military Warfare, presented to both Houses of Parliament by command of Her Majesty. 1874.* Part I, N:o 28); *Circular adressed to Her Majesty's Representatives abroad at Courts sending Delegates to the Brussels Conference, 25 Juli 1874* (ofvan nämnda *Correspondence*, Part II, N:o 25).

mater och 4 rättslärde eller högre funktionärer, som kunde räknas hvarken till militär- eller till diplomatståndet [1]).

Beträffande Nordamerikas Förenta Stater är förhållandet för egendomligt att icke omnämnas. Med en depesch af den 16 Maj 1874 [2]) öfversände amerikanska sändebudet i Paris Washburne till statssekreteraren Hamilton Fish i engelsk öfversättning ett till Washburne ställdt bref från

---

[1]) Ombuden voro följande: för *Ryssland:* geheimerådet baron A. Jomini, konferensens ordförande, generalmajoren, professorn vid militärakademien H. Leer, och senare äfven professorn i internationel rätt vid universitetet i S:t Petersburg hofrådet Dr Martens; *Tyska riket:* generalmajorerne direktören i krigsministeriet von Voigts-Rhetz och friherre von Leonrod, majoren friherre von Welck, statsrådet friherre von Soden och geheimerådet professoren Dr Bluntschli; *Österrike-Ungern:* envoyén i Bryssel grefve B. Chotek och generalmajoren friherre von Schönfeld; *Belgien:* envoyé extraordinaire och ministre plénipotentiaire, generalsekreteraren i utrikesministeriet baron Lambermont, generalprokuratorn vid kassationsdomstolen Charles Faider och chefen för krigsministerns kabinett öfverste Mockel; *Danmark:* direktör P. Vedel och öfverste H. Brun; *Spanien:* envoyén i Bryssel Hertigen af Tetuan, general Servert y Fumagally och konteramiralen M. de la Pezuela; *Frankrike:* envoyén i Bryssel baron Baude och brigadgeneralen E. Arnaudeau; *Storbrittanien:* generalmajoren sir Alfred Horsford; *Grekland:* öfverstelöjtnanten Nicolaus Manos; *Italien:* envoyén i Bryssel baron Albert Blanc och öfverstelöjtnanten grefve C. Lanza; *Nederländerna:* envoyén i Bryssel M. van Lansberge och generalmajoren van der Schrieck; *Sverige-Norge:* militärattachén i Paris, öfverstelöjtnanten F. N. Staaff, och *Schweiz:* envoyén i Berlin, edsförbundsöfversten Hammer; hvartill sedermera kommo för *Portugal:* envoyén i Bryssel M. d'Antas (5 Aug.) och divisionsgeneralen, medlemmen af portugisiska pärskammaren A. Palmeirim (11 Aug.), samt för *Turkiet* (18 Aug.): Étienne Caratheodory-Effendi och generalstabsöfversten J. Edhem-Bey.

[2]) N:o 968, se *Papers relating to the foreign relations of the the United States, transmitted to Congress with the annual Message of the President, dec. 7, 1874.* — Washington 1874, s. 410.

grefve de Houdetot, dateradt Paris den 15 Maj samma år, hvari förekommer:

»As the result of an interview which I have had the honour to have with Prince Gortchacow at Stuttgart, the society for the amelioration of the condition of prisoners of war has been authorized by the imperial cabinet to beg your excellency to be pleased to inform your Government that, if it shall see fit to take part in the Brussels conference, and will notify the imperial cabinet to that effect, its delegates will be most gladly received ther.»

Såsom det synes med fullt fog svarar Hamilton Fish härpå helt kort och godt:

»N:o 616. Department of State.

Washington, June 10, 1874.

Sir: I have to acknowledge the receipt of your despatches numbered 968, 969, 970 and 971.

Refering to your No. 968, relating to a convention for the amelioration of the condition of prisoners of war to be held at Brussels in July next, it does not seem that the United States are called upon to take part therein. I am &c.

Hamilton Fish.» [1]).

Af en depesch från lord Augustus Loftus till earlen af Derby af den 8 Juli 1874 [2]) finner man likväl, att, jämte Persien, äfven Förenta Staterna sedermera blifvit af ryska kabinettet till konferensen inbjudna, men att, beträffande de senare, »The invitation had only been lately addressed by order of the Emperor through the United States' Representative at the Imperial Court» — en någon egendomlig form, må hända nu mera förestafvad af brådskan. Den 18 Juli 1874 telegraferar engelske chargé d'affaires i Washington Mr. Watson till earlen af Derby [3]):

---

[1]) *Papers* o. s. v. s. 413.
[2]) *Correspondence* o. s. v. Part II, N:o 3.
[3]) *Correspondence* o. s. v. Part II, N:o 10.

»The Russian Government invited the Government of the »United States on the 8th instant, and again yesterday, to be »represented at Brussels Conference. The Government of the Uni- »ted States have declined, on the ground of the lateness of the »invitation».

Härmed kan jämföras konferensens beslut i plenum den 5 Augusti, då konferensen — på anmälan, att ombud från åtskilliga sydamerikanska stater, hvilka af grefve de Houdetot blifvit inbjudna till det tillämnade mötet i Paris, nu befunno sig därstädes och tycktes vänta att blifva till konferensen inbjudne, hvilket ock vore förhållandet med »sällskapet för förbättring i krigsfångars lott», — förklarade skäl icke förefinnas att till deltagande i konferensen kalla ombud för enskilda sällskap, samt att för närvarande öfverläggningen skulle vara inskränkt till representanter för de europeiska makterna, och »detta så mycket »mer, som Nordamerikas Förenta Staters regering, hvilken, »såsom den där varit den första att gifva exempel af ett »reglementerande af krigets rättigheter och dess sedvanor, »naturligen främst bort vara kallad att i Brysselerkonfe- »rensen deltaga, själf icke ansett sig böra dit skicka någon »representant.» —

Sedan å konferensens första sammanträde såsom en tacksamhetens gärd för kejsarens af Ryssland initiativ i frågan ordförandeplatsen lemnats åt baron Jomini, framlades för konferensen det från ryska kabinettet utgångna »*Projet d'une convention internationale concernant les lois et coutumes de la guerre*»; och tillsatte konferensen i och för den förberedande handläggningen af de den samma förelagda frågor en kommission, bestående af en representant för hvarje stat. I denna kommission undergick nämnda ryska jämte åtskilliga andra för konferensen fram

lagda smärre förslag betydande uteslutningar och förändringar, hvarefter konferensen såsom resultat af sina öfverläggningar (i 5 séances plenières och 19 séances de la commission) vid sitt åtskiljande den 27 Augusti 1874 kunde för regeringarne framlägga: »*Projet d'une déclaration internationale concernant les lois et coutumes de la guerre* [1]).»

Af de i det ryska förslaget förekommande bestämmelser är det egentligen de, hvilka innefattas under Section I, Chapitre II, §. 9 samt Section II, Chapitre 1:er, §§. 45—47, hvilka uppställa de allmänna vilkoren för rätt att betraktas och behandlas som soldat.

Dessa bestämmelser väkte också genast betänkligheter. Man må besinna, att regeringarne hade att se saken mera från den politiska, än från den rent folkrättsliga sidan. Vid kommissionens första sammanträde, den 30 Juli, antydde Nederländernas ombud i en mellanmening och i försigtiga ordalag, att »i det konferensen framlagda förslag flera bestämmelser syntes hans regering gå utom de gränsor, inom hvilka hon önskade hålla sig», och i ett särdeles väl affattadt anförande förklarade Belgiens ombud, att Belgien, hvilket, såsom obligatoriskt och för evärdliga tider neutralt land, ju endast kunde hafva att bereda sig att afvärja andras möjliga angrepp och då ämnade försvara sig till det yttersta, för sådant fall i anseende till

---

[1]) Konferensens protokoll äro utgifna först af belgiska och sedermera af ryska regeringen. Vi hafva begagnat den förra upplagan: »*Actes de la Conférence de Bruxelles* (*1874*)», Bruxelles 1874. På den stöder sig vår framställning i det följande. De olika där omnämnda redaktionsförslag hafva vi trott lämpligast böra för jämförelses och öfversigtlighets skull sammanföras på ett ställe (*bil. GG*).

sitt läge, sitt inskränkta landområde och sitt konskriptionssystem ville hafva för sig öppet att vädja till nationens alla lefvande krafter, hvarföre han icke kunde bifalla någon bestämmelse, som skulle försvaga nationalförsvaret eller lösa medborgarne från deras förpliktelser mot fäderneslandet. Nu följde mer eller mindre bestämda dylika förklaringar från flera staters sida. I kommissionssammanträdet den 3 Augusti tillkännagaf Spaniens fullmäktig, att han, som varit förhindrad att närvara vid kommissionens första sammanträde och således icke haft kunskap om de reservationer, då från vissa makters sida ägt rum, nu ville förklara, att hans regering hade särskilda skäl att icke afstå från något af sina försvarsmedel. Den 12 Augusti, då kommissionen just stod i begrepp att öfvergå till behandling af frågan, när ett område skulle anses ockuperadt, och den rätt, ockupationen skulle medföra, förnyades reservationerna af Nederländernas samt Belgiens delegerade, och det schweitziska ombudet förklarade, att Schweiz' belägenhet, hvilken vore väsentligen analog med Nederländernas och Belgiens, läte honom i många afseenden dela de af dessa länders delegerade uttalade åsigter. Den 13 Augusti tillkännagaf general Palmeirim, att Portugal, i anseende till det särskilda läge, i hvilket det samma befunne sig, icke kunde gifva sitt bifall till någon bestämmelse, hvaraf skulle kunna följa något slags försvagande af dess försvarsmedel, och den 21 Augusti aflemnade Caratheodory-Effendi till protokollet från de båda turkiska ombuden en skriftlig förklaring, att de särskildt och uttryckligt reserverade sin regerings afgörande beslut beträffande hvarje bestämmelse i det konferensens öfverläggningar understälda förslag, hvilken kunde hafva till mål att i hvad mån som hälst vid krigstillfälle inskränka eller försvaga rättigheterna vid nationalförsvaret.

När nu den 14 Augusti i kommissionen ofvan nämnda §. 9 i det ryska förslaget förekom till öfverläggning, föreslog baron Jomini genast i början, »för att underlätta kommissionens uppgift», att senare delen af samma §.: »les bandes armées — — — poursuivies judiciairement» skulle utgå, hvilket bifölls. Till försvar för föreslagna bestämmelsen, att miliser och volontärkårer skulle för att äga krigförandes rättigheter i sin spets hafva en för sina underordnade ansvarig anförare, uppträdde general von Voigts-Rhetz. Han frågade, af hvad militärisk betydelse det väl skulle kunna vara, om en kommuns innevånare tågade mot fienden utan kommando. Redan förutsättningen, att något sådant skulle kunna inträffa, vore enligt hans tanke orimlig. I spetsen för innevånarne skulle alltid befinna sig vare sig mären eller någon annan framstående man, utsedd genom sina medborgares val, och begärde general von Voigts-Rhetz, att få särskildt till protokollet antecknadt, att med »personne responsable» borde förstås en sådan, som kände krigets lagar.

Friherre von Schönfeld anmärkte, hurusom det vore olämpligt att bibehålla vilkoret, att de frivilliga kårerna skulle vara fästade vid hufvudkommandot. Tvifvelsutan borde de skaror, som reste sig för landets försvar, hafva en anförare, men det vore bra sällsynt, att de berodde af arméns chef: landtstormens verksamhet vore snarare lokal, än allmän, och i allmänhet begynte den icke sin verksamhet i och med fientligheternas början. Baron Lambermont gjorde med afseende å denna bestämmelse den anmärkning, att det ju lätteligen kunde hända, det generalstaben genom krigshändelserna blefve skild från den del af landet, i hvilken de frivillige grepe till vapen.

Beträffande vilkoret n:r 2: *un certain signe distinctif, extérieur reconnaissable à distance*, var det Sveriges och Norges ombud, som framkallade en uttrycklig förklaring af hvad härmed skulle förstås. Innan man började den egentliga diskussionen om §. 9, sade öfverstelöjtnant Staaff strax i öfverläggningens början, ville han göra ett uttalande. Han frågade sig, om de fyra vilkoren förenade, icke vore öfverflödiga för den del af ett lands försvarskrafter, som inginge i dess militärorganisation, såsom t. ex. den norska landtstormen (från 18 till 50 år). Denna kategori af medborgare skulle naturligtvis uppfylla vilkoren 1, 2 och 4, men om, hvad anginge vilkoret 3, med »tydligt, yttre och på afstånd igenkänneligt tecken» förstodes en uniformsbeklädnad, fruktade Sveriges och Norges ombud, att nämnda vilkor icke kunde godkännas af det sist nämnda riket. Härpå svarade baron Jomini och general Leer, att i texten ju icke vore tal om någon uniformsbeklädnad, utan endast om ett tecken, hvilket som hälst, egnadt att skilja fosterlandsvännen, som försvarar sitt land, från röfvaren, som plundrar och maroderar, och general von Voigts Rhetz fann för sin del det vara nödigt, att de män, som under kommando tågade mot fienden, bure ett visst tecken, hvilket skilde dem från röfvare och plundrare. Detta tecken skulle blifva lätt att finna: det kunde vara ett kors, en armbindel, ett tecken hvilket som hälst, gifvande åt den, som bure det, karakteren af patriot och krigförande; tilläggande general von Voigt-Rhetz, att man borde under n:r 2 säga, att det tydliga tecken, som fordrades, borde vara fästadt utanpå beklädnaden, på det att det samma icke måtte kunna efter omständigheterna ditsättas och åter borttagas.

Sedan öfverste Hammer, i sin regerings namn, framlagt ett motförslag, öfverenskom man vid sammanträdets slut för tillfället om ett modifieradt förslag till lydelse, hvilket, vid andra läsningen med några redaktionsförändringar af kommissionen antaget, sedermera i oförändradt skick upptogs i konferensens förslag.

Kanske ännu större svårigheter mötte beträffande §§. 45—47 i det ryska förslaget, hvilka i en af baron Jomini den 7 Augusti framlagd förändrad form den 18 i samma månad företogos till behandling inom kommissionen.

Som man vid genomgående af dessa §§. lätt finner, beror den betydelse, de äga, i hög grad på det begrepp, som fästes vid uttrycket: »une localité occupée par l'ennemi». Denna fråga, kanske den ömtåligaste af alla, hade redan blifvit behandlad. Innan den samma den 12 Augusti i kommissionen företogs, hade baron Jomini redan, utom det ursprungliga ryska förslaget, efter hvarandra framlagt (den 5 Augusti i séance plenière och den 11 Augusti i kommissionen) två olika förslag till förändrad lydelse af den §., som härom handlade, eller §. 1 i Section I. Den tvistiga frågan gälde hufvudsakligen, huru vida ockupationen borde, i likhet med blokad, förklaras böra, för att gifva en fiende någon rätt, vara effektiv. General von Voigts-Rhetz påyrkade, att i det senaste ryska förslaget orden: »et tant qu'elle est en mesure de l'exercer», skulle utgå, samt §:ens andra punkt formuleras på följande sätt: »Le pouvoir de l'occupation ne s'étend qu'aux territoires où cette autorité est établie», men han fann härutinnan icke något understöd. Särskildt uttalade sig Sveriges och Norges ombud för den ryska lydelsen, hvilken ock, med uteslutning af några ord vid andra läsningen, blef kommissionens beslut.

När därefter, den 18 Augusti, §. 45 blef föremål för kommissionens behandling, föreslogs från rysk sida, att i §:en skulle efter orden: »partie belligérante», inskjutas vilkoret: »si elle observe les lois de la guerre», och på uppdrag af sin regering förnyade öfverste Hammer sitt förslag, att den befolkning, som reste sig i massa för försvar af sitt land, måtte betraktas såsom krigförande. Sedan från tysk och rysk sida den mening framstälts, att äfven en sådan befolkning borde ställa sig till efterrättelse samtliga de i §. 9 upptagna fyra vilkor, framför alt det, som anginge någon utmärkande beteckning som soldater, men denna åsigt mött ett lifligt motstånd, och efter åtskilliga redaktionsförslag, af hvilka de af general von Voigts-Rhetz och baron Baude afgifna torde vara de märkligaste, förenade sig kommissionen slutligen om en af baron Jomini föreslagen ny lydelse af §. 45, hvaremot §§. 46 och 47 skulle utgå. Vid andra läsningen uppflyttades artikeln omedelbart efter art. 9.

Den 26 Augusti förekom sist nämnda artikel i konferensens plenum. Baron Blanc förklarade härvid såsom sin åsigt, att denna artikel icke borde betraktas såsom i princip uteslutande hvarje fall, som icke inginge under de uti artikeln uppräknade vilkor. Enligt hans mening bestämde artikeln endast de vilkor, som gjorde egenskapen af krigförande afgjord och otvifvelaktig, eller med andra ord, de vilkor, som alltid åstadkomme en presumtion juris et de jure, att kombattanten vore en verklig krigförande. Men nämnda karakter kunde äfven på annat sätt förvärfvas och konstateras; sådant vore det fall, man sökt definiera i art. 10. Oaktadt baron Jomini samt Österrikes, Frankrikes, Schweiz', Belgiens och Nederländernas ombud tillkännagåfvo, att de, såsom för resten af protokollen framginge, tolkade artikeln i samma anda, förklarades dock,

på särskild framställning af öfverste Hammer, alla förut gjorda reservationer nu förnyade.

Beträffande samtliga ofvan berörda artiklar blef den af kommisionen föreslagna lydelse af konferensens plenum i oförändradt skick antagen.

Meningen synes i början hafva varit, att Brysselerkonferensen skulle åstadkomma ett förslag af mera definitif karakter. Men svårigheterna voro för stora, och denna tanke öfvergafs tämligen snart. Det blef endast, såsom konferensen sjelf uti sitt *protocol final* uttrycker sig, »une enquête consciencieuse, de nature à servir de base à un échange d'idées ultérieur. Il — appartiendra (aux gouvernements respectifs) d'apprécier ce qui dans ce travail peut devenir l'objet d'une entente et ce qui nécessiterait un plus mûr examen»[1]).

En månad efter konferensens slut vände sig ryska kabinettet till de makter, som i konferensen deltagit, med begäran, att de ville till det samma framställa de anmärkningar och förslag, till hvilka konferensens arbeten kunde föranleda, hvarefter och sedan dessa uttalanden blifvit sammanförda i Petersburg, kejserliga ryska regeringen ville taga i öfvervägande, hvilken väg borde beträdas för ernåendet af ett po-

[1]) Jfr *The Earl of Derby to Sir A. Horsford, August 29, 1874* (N:r 19. *Confidential.* Printed for the use of the Foreign Office, Septembre 29, 1874, i Utr. dep.) »They (Her Majestys Government) accept the explanation offered in the draft (of protocol final) as sufficient to establish beyond the risk of misunderstanding, the fact that, in signing the Final Protocol, the Delegates sign in their individual capacity as merely submitting the record of the proceedings, and not as pledging their Governments in any manner; and the authorize you to sign it accordingly.»

sitivt resultat [1]). Från åtskilliga regeringar ingingo svar, hvilka visserligen framstälde hvarjehanda reservationer och svårigheter, men dock i det hela läto hoppas på åt minstone ett fortsatt samarbete [2]). England däremot afslog bestämdt alt deltagande i någon vidare underhandling i ämnet [3]).

[1]) *Cirkulär från herr de Westmann, 26 Sept. 1874.* Innehållet af detta cirkulär meddelades Sveriges och Norges regering genom note från *Kejserlige ryske ministern i Stockholm von Giers till Statsministern för utrikes ärendena,* $\frac{1}{13}$ *Oktober 1874 (bil. Ö).*

[2]) Sedan Chefen för Landtförsvarsdepartementet i Sverige och Armédepartementet i Norige, öfver konferensens förslag hörde, bestämdt uttalat sig för dess antagande (*bil. AA, BB*), förklarade först och bestämdast af alla makter Sverige-Norge sig med nöje skola deltaga i ytterligare steg i frågan (*bil. CC*). Angående svensk-norska regeringens och dess ombuds ställning till här behandlade fråga i dess olika stadier före, under och efter Brysselerkonferensen se ytterligare *bil. Y, Z, Å, Ä, DD, EE.*

[3]) *The Earl of Derby to Lord A. Loftus (N:o 13), Foreign Office, January 20, 1874.* Depeschen gifver en historisk framställning af Brysselerkonferensens tillkomst, redogör från engelsk ståndpunkt för dess förhandlingar, kritiserar skarpt dess förslag samt slutar:

»It will have been seen from the foregoing observations that Her Majesty's Gouvernment regard the result of the Brussels Conference to have been to demonstrate that there is no possibility of an agreement upon the really important Articles of the Russian Project; that the interest of the invador and the invaded are irreconciable; and that, even if certain rules of warfare could be framed in terms which would meet with aquiescence, they would prove to exercise little more than that fictitious restraint deprecated by the Russian Government at the opening of the Conference.

Under these circumstances, Her Majesty's Government cannot consent to pursue the matter or to take part in any further negotiations or Conferences upon it.

In my despatch of the 28 th of September, I stated that Her Majesty's Government desired it to be distinctly understood that, by authorizing the signature of the Final Protocol, they did not accept the rules there to annexed. A careful consideration of the whole matter has convinced them that it

Ryska regeringen lät emellertid icke härför saken falla, utan påminte ännu en gång samtlige de makter, som deltagit i Brysselerkonferensen, med undantag af England, som bestämdt uttalat sitt ogillande af, och Sverige-Norge, hvilket lika bestämdt biträdt konferensens förslag, om inlemnande af påminnelser mot förslaget [1]).

Vi hafva här endast haft tillfälle att skildra det allmännaste af Brysselerkonferensens öfverläggningar om vilkoren för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat. Om vår framställning i det föregående, hvilken äfven innefattar hvad från vår ståndpunkt är att säga beträffande konferensens förslag, icke aldeles med detta sammanfaller, beror detta endast därpå, att konferensens vilkor äro uppstälda ur rent praktisk synpunkt, samt därföre upptaga ett eller annat sådant, hvilket, hur nödvändigt än dess iakttagande äfven folkrättsligen måste vara, dock ur teoretisk synpunkt synes icke höra under *den* del af krigets rätt, som bestämmer de folkrättsliga vilkoren för rätt att betraktas och behandlas som soldat.

is their duty firmly to repudiate, on behalf of Great Britain and her allies in any future war, any project for altering the principles of international law upon which this country has hitherto acted, and above all to refuse to be a party to any agreement, the effect of which would be to facilitate aggressive wars, and to paralyse the patriotic resistance of an invaded people.»

Ryska regeringen afgaf ett beklagande svar: *furst Gortchacow till grefve Schuwalow,* $\frac{\text{24 Jan.}}{\text{5 Febr.}}$ 1875 och öfverlemnade härvid en slags vederläggningsskrift: »Observations sur la dépêche de Lord Derby à Lord Augustus Loftus en date de Freing Offiee, le 20 Janvier 1875.»

[1]) *bil. FF.*

V.

Folken hade länge suckat under de stående legohärarnes tunga ok.

Det var en nyare tid förbehållet att låta härarne utgå omedelbart ur de folk, de skulle försvara.

Det adertonde seklet gick på gamla dagar hafvande med ett tidens barn och födde den franska revolutionen. När man ville kväfva barnet i lindan, dekreterade nationalkonventet ett folkuppbåd, och den franska republiken uppträdde plötsligen inför det häpna Europa med fjorton arméer på tillsammans tolf hundra tusen man. Härmed var i härarne infördt ett nytt element — af omätlig betydelse, vare sig man ser det från politisk eller militärisk synpunkt. Sedt åter från folkrättslig, innebär det intet nytt: konskriptionssystemet[1]) först, den allmänna värnplikten sedan hafva kallat medborgaren till soldat och härigenom i dubbel mening ökat härarnes styrka, men det är icke medborgaren såsom medborgare, utan medborgaren såsom soldat, hvilken deltager i kriget. För sin egen säkerhet måste således medborgaren-soldaten iakttaga de folkrättsliga vilkor, hvilka ensamma kunna skydda honom i hans sist nämnda egenskap, och denna fordran hör till dem, som icke låta sig afvisas med exklamationer[2]).

Vi hafva sökt att efter vår uppfattning i allmänna drag framställa dessa folkrättsliga vilkor för rätt att i krig betraktas och behandlas som soldat samt funnit dem vara *autorisation* från en stat (statlig makt), betecknad — med undantag för allmänt folkuppbåd — genom icke tillfällig och för normalt öga å gevärshåll synbar *uniform*. Men huru enkla dessa vilkor än förefalla, kunna de aldrig utan ganska stora svårigheter, under stundom alls icke uppfyllas midt under ett brinnande krigs mångahanda skiften, om man icke gjort sig därpå beredd under den lugna freden. Försvarets organisation efter måttet af landets krafter under fredens dagar för krigets blir därföre äfven för den enskilde vapenföre medborgaren en så mycket mer trängande nödvändighet, som denna organisation nu mera icke blott innebär enda möjligheten att värna det dyrbaraste verldsliga goda, han äger, sitt lands frihet och oberoende, utan äfven för honom själf, då i nödens stund fäderneslandet behöfver hans arm, den enda säkra utvägen att förläna sin egen person de rättigheter och det skydd, som tillkomma den folkrättsliga karakteren af soldat och krigförande.

[1]) Frankrike öfvergick snart (1798) till detta.

[2]) Ch. Giraud, utropar i öfvermåttet af patriotisk hänförelse och förtrytelse: »Un peuple envahi et bombardé est mis individuellement dans le cas de légitime défense, chacun de ses membres est soldat et doit être traité comme tel.» *Revue des deux mondes*, 1871, Livraison du 1:er Février, »Le droit des gens et la guerre de la Prusse»).

BILAGOR.

A.

Österrikiske öfverstelöjtnanten J. D. von Menzels patent till innevånarne i Bayern af den 7 Januari 1742.

(Moser, *Versuch* o. s. v. XVIII, 6, § 23.)

Demnach durch den feindlichen Einbruch des Churfürstens in Bayern in das Erzherzogthum Ober- und Nieder-Oesterreich Ihro Königl. Majestät von Ungarn und Böhmen, unsere allergnädigste Frau, dahin obligiret, nicht allein den Feind, (als Chur-Bayrische Auxiliar- und andere Truppen,) zu delogiren, sondern auch, wegen Verheer- Seng- und Brennen des Landes Ober- und Nider-Oesterreich, Sich schuldig gesehen, mit Dero glorwürdigsten Waffen, unter Commando Sr. Hochreichsgräfl. Excellenz, Herrn General-Feldmarschalls von Kevenhüller, in denen Churfürstlich-Bayrischen Landen die Repressalien auszuüben. Gestalten aber die allergerechteste Einsicht meiner allermild- und huldreichesten Königin nicht dahin zilet, das sämtliche Land und Innwohner zu ruiniren, sondern nur zu zeigen, dass Dero glorwürdigste Waffen noch im Stande sind, ohne Auxiliartruppen gesammten Feinden Resistenz zu thun; dahero werden durch mich alle Unterthanen und Innsassen des Churfürstenthums Bayern ermahnet und gewarnet, sich keineswegs in Wehr und Waffen zu setzen; es seye dann die darinn im Land regulirte Militz: Daferne aber solches geschähe, und die sogenannte Landfähnler sich unterstehen würden, aufzuseyn, und wider mich offensive zu agiren; so erkenne solche für keine Militz, wird auch nach der Raison de Guerre mit ihnen keinergestalt verfahren werden; massen selbige in lauter Lumpengesinde, nichtswürdig- und odieusen Leuten bestehet; und also solche von mir mit keinem andern Tractement oder Pardon gewürdiget werden soll, als dass einer dem andern Nasen und Ohren abschneiden, und folglich, wann solches geschehen, der civilen Obrigkeit zum aufhenken übergeben werden sollen; weilen Ihro Königlichen Majestät von Ungarn und Böhmen wohlbestellter Militarstaat gegen dergleichen Leute Gerechtsame zu agiren niemals sich verstehen werde; und ist zu glauben, dass unsere glorwürdigste und zahlreiche Armee die sämtliche in Oesterreich gestandene Chur-Bayerische Truppen und eigene Militz zur Discretion und Kriegsgefangene obligiren, und folglich sich von keinem offensiven

Widerstand ihrer gerechten Unternehmungen abwenden lassen wird. Die Unterthanen und Innsassen aber des Churfürstenthums Bayern, wann selbige sich nicht nach der Gebühr ihres civilen Standes aufführen werden, sollen Feuer und Schwerd zu ihrer Belohnung haben: Und dises von Rechtswegen; wornach sich zu richten ist. Signatum Ried in Bayern, den 7. Jan. 1742.

Dero zu Ungarn und Böhmen Königl. Majest. würklich bestellter Obristlieutenant bey der Cavallerie, und Commendant über das in Chur-Bayern stehende Husaren-Commando. *J. D. von Menzel.*

B.

Landaufbot af kejsar Karl VII i egenskap af kurfurste af Bayern den 18 Oktober 1742.

(Moser, *Beyträge* o. s. v. C. 6, § 9.)

Wir Carl der Siebende, von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kayser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien und zu Böheim König, dann in Ober- und Nieder-Bayern, wie auch der Obernpfalz Herzog; Pfalzgraf bey Rhein, Erzherzog in Oesterreich, des H. Röm. Reichs Churfürst, Landgraf zu Leuchtenberg etc. etc.

Nachdeme der allergütigste Gott durch seine reichliche Benediction und Seegen Unsere gerechteste Waffen solchergestalten gütig und barmherzig beglücket hat, dass Wir nunmehr, nebst Unserer Residenz, auch alle andere Haupt- und Regierungsstädte wiederum in unsere Gewalt und Bothmässigkeit gebracht und Uns auch von allen Hauptflüssen, als Donau, Isaar, Yhn, Salza und andern wirklich wiederum Meister gemacht haben, und nunmehro auch Unsere sammtliche Churbayrische Lande von denen Feindlich-Oesterreichischen Trouppen völlig geraumter, und Unsere Stände und Unterthanen von allen feindlichen Trübsalen befreyter wissen wollen; Als haben Wir aus Allerhöchst Väterlicher Obsorge vor nothwendig befunden, dass man alsogleich in Unserem Allerhöchst-Kayserlichen Namen ein allgemein Land-Aufboth in Druck ausgehen, und auf nachfolgende Art an all Unsere Stände und Gerichter der genauesten Beobachtungs willen, hinausgeben solle. Und zwar Erstlichen sollen sich all Unsere Burger, und insgesammt all Unsere Landesunterthanen, so gut es nur immer möglich ist, mit allerhand Gewehr, als Säbel, Flinten, Degen, Carabiner und andern versehen, damit sie bey Verspührung einiger feindlichen Trouppen denenselben beherzt entgegen gehen, und Widerstand thun können, diejenigen aber, welche einiges Gewehr nicht aufbringen können, sollen sich mit Hacken, Tröschlen, Schauffeln, Gabeln und andern der Nothdurft nach versehen, um denen übrigen, welche mit Gewehr versehen sind, eifrig an Handen gehen zu können; Nebst deme, und vor das Andere, sollen in allen Städten, Märkten, Dörfern und Einöden, gewöhnliche Lermen-Schäb auf hohen Stangen aufgerichtet, und bey denen Stadthauss und Gottesthürn aber sollen fleissig und sorgfältige Wächter ausgestellet werden, welche Wechselweis Tag und Nacht alle Revier genau beobachten sollen, ob sich nicht etwann unvermerkter einige feindliche Mannschaft sehen lasse, auf welchen Fall sie alsogleich die Lärmen-Schäb anzünden, und mit der Sturmglocke anschlagen können, zum Zeichen, dass alsogleich ein Ort dem andern zu Hülfe kommen, sich zu Gewehr stellen, und derley feindliche Trouppen todt schlagen, schiessen, gefangen nehmen, oder versprengen möge. Und damit man zum Dritten fast alle Tag und Stund von denen feindlichen Bewegungen genau und sichere Kundschaft haben möge; Als sollen all Unsere Beamte, und auch die Hofmarchs-Innhaber alle Tag sichere Spionen ausschicken, auch ein Ort mit dem andern bis an Unsere Gränzort leichtlichen correspondiren, was der Feind für Motus mache, wo er sich aufhalte, und wie stark er etwann seye, damit sich ein jeder darnach richten, und Uns allwegen von Zeit zu Zeit die schleunigste Nachricht geben könne, damit Wir im Fall Bedörfens ein genugsames Commando an jenige Ort absenden können, wo sich der Feind etwan verstärken und zusammen ziehen möchte. Damit es aber mit denen Nachrichten nicht etwann gar zu langsam hergehen möchte, als wollen und befehlen Wir vor das Vierte hiermit Allergnädigst, dass Unsere Gerichter und auch die Hofmarchs-Innhaber von einer Distanz zur andern bescheidene Bothen, und auch ein- und anderes Pferd beständig bey der Stell, und in der Reserva halten sollen, damit ohne allen Aufenthalt und Zeitverlust ein Both den andern alsogleich ablösen, und im Fall Bedörfens reitend wiederum fort, und auch hieher kommen können.

Damit aber vor das Fünfte bey einem solchen feindlichen Anfall unter dem gemeinen Burger- oder Bauersmann keine Confusion oder Unordnung entstehen möge; Also sollen unsere Gerichts- und Hofmarchsbeamte, entweders der Pfleg-Commissarius, der Gerichtsschreiber, oder ein beherzter und brauchbarer Oberschreiber, auch die Schüzen und Jäger, diese Unsere Burger- und Landesunterthanen selbsten anführen, damit man dem Feind mit gutem Effect Widerstand thun, auch Sieg und Victorie davon tragen könne, mit der Allergnädigsten Versicherung, dass Wir alle diejenige, welche sich sonderbar signalisiren, und ihren patriotischen

Eifer erzeigen werden, mit sonderbaren Kayserlichen Gnaden und Belohnungen nach ihren Meriten Allergnädigst ansehen, und dadurch das gesamte Land zu Erzeigung ihrer schuldigsten Treu und Eifer anfrischen werden. Nebst deme und vor das Sechste, und weilen sich sehr viel unterstehen, auf eine meyneidig-Treu- und Gewissenlose Art von Uns zu desertiren, und zu dem Feind sogar hinüber zu gehen; als solle man auf derley Treu- und Pflicht-vergessene Leute genau Späh halten, und auf Betreten Handvest machen, sodann zu dem nächstentlegenen Commendanten, oder Unserer Haupt-Armee liefern, mit der Versicherung, dass man demjenigen, welcher einen oder mehr solch treulose Gesellen zur Stell bringen wird, für jeden Kopf einen Ducaten, oder 4. fl. 15. kr. bezahlen lassen werde. Und gleichwie nun dieses Unser Landgeboth aus Landesväterlicher Sorg und Lieb, und zur Wohlfahrt des ganzen Lands, und eines jeden Stands und Unterthanen angesehen ist, damit ein jedweder wiederum von denen bishero erlittenen allerhärtesten Drangsaalen, Mord, Brand und Plünderung befreyet seyn, und in Ruhe und Sicherheit forthausen möge; Also auch nehmen Wir gar keinen Zweifel oder Anstand, dass ein jeder seinen schuldigsten patriotischen Eifer mit Freuden bezeigen werde, welches Wir bey Unserer höchst beglückten Ankunft in Unsere Chur- nnd Erb-Länder mit Allerhöchst Kayserlichen Gnaden zu erkennen ganz nicht unterlassen werden. Wohingegen bey denenjenigen, welche an ihrer schuldigsten Treu und Eifer etwas unterlassen, oder wider alles besseres Verhoffen dem Feind etwan selbsten in ein oder andern an Handen gehen, oder Unterschleiff gestatten würden, die Einziehung ihrer Güter, Schwerdt und Galgen die allergeringste Strafe seyn solle; Es wird sich also ein jeder hoch-und niedern Stand befleissen, Unser Allerhöchste Kayserliche Gnad beyzubehalten, und sich und die Seinige vor allem schweren Unglück zu hüten. Damit sich aber niemand mit der Unwissenheit entschuldigen möge; Als haben Wir dieses Unser Landanfboth in Druck ausgehen lassen, welches alle Städt und Märkt, Gerichtsbeamte, und Hofmarchs-Innhaber, vor öffentlichen Kirchentühren, und bey denen Gemeinden ordentlich und wohldeutlich vorlesen, auch ein Exemplar an die Hof-Tafernen, Rathhäuser und andere Gemeinshäuser affigiren und anschlagen sollen. Gegeben zu Straubing, den 18. Monatstag Octobris, im Siebenzehen hundert zwey und vierzigsten; Unserer Reiche, des Römischen und Böheimischen im ersten Jahr.

CARL mppr.

(L. S.)

Fr. Heinrich Graf von Seckendorf, mppr.

Ad mandatum Sac. Cæs. Regiæque Majest. proprium.

Johann Christoph Sperr, mppr.

C.

Konung Karl Emanuels af Sardinien edikt år 1742 om levée en masse i Savoyen.

(Moser, *Versuch* o. s. v. XVIII, 6, § 4.)

Charles Emanuel, *Roi de Sardaigne*, &c. Après avoir heureusement délivré nos Etats de Savoye, de l'ennemi qui les avoit si injustement occupez, sur la fausse allégation, que Nous lui avions déclaré la guerre; & Voulant employer aujourd'hui tous les moyens que la Providence Nous a donnez pour y maintenir & affermir de plus en plus, la tranquilité qui s'y trouve rétablie depuis quelque tems: A ces fins, par le présent Edit, scellé de notre Sceau & signé de notre main; de notre certaine Science & autôrité Royale, Nous avons ordonné & ordonnous à tous les habitans de nos Provinces de Savoye, de quelque grande qualité & condition qu'ils soient, Nobles, Bourgeois & roturiers, nuls exceptez: Qu'aussi tôt, après la publication du présent Edit chacun des habitans susnommez, en état de porter les armes, devra sans pouvoir alléguer aucune excuse, se mûnir d'un fusil & de munitions de guerre, pour être prêts à courir où besoin sera, afin de repousser les troupes étrangères qui par quelque endroit que ce soit, voudroient faire une invasion dans nosdits Etats de Savoye: Ordonnant que partout où elles pourroient se trouver dans l'étenduë de nosdits Etats, on ait à leur courir sus sans réserve.

Et pour plus prompte exécution de ce que Nous ordonnons à ce sujet, voulons que châque Vassal fasse sur le champ par luimême, où par gens spécialement commis, le dénombrement des personnes propres à porter les armes, qui habitent dans sa terre ou jurisdiction; ce qui s'entend depuis l'âge de 18. ans jusqu'à 60, lesquelles personnes seront d'abord enrégîtrées dans les régîtres respectifs de châque Châtellerie, en se présentant aux Châtelains, avec leurs armes & munitions de guerre, pour marcher ensuite au prémier ordre qui leur en sera donné. Lesdits Châtelains feront assembler tous les habitans enrégîtrez, & marcheront avec eux, de même que les autres Officiers locaux pour se rendre aux lieux où on les demandera; & ceux desdits habitans, qui par leur âge, ou infirmitez, ne pourront point porter les armes seront obligez de les remettre à ceux qui en seront dépourvûs, & se trouveront en état de marcher.

Quant à ceux desdits habitans desquels il constera, qu'ils n'ont point de fusils, il leur en sera fourni des magazins ou Dépôts de notre artillerie moyennant un Reçû des Chatelains. Les

Juges-Mages & leurs Lieutenants tiendront la main à la promte execution de notre Ordonnance, & 3. jours après sa publication, les Châtelains ne manqueront pas d'envoyer au Baron de Lornay, Commandant en-deçà les Monts, les noms de tous ceux qui auront été inscrits pour prendre les armes. Les Vassaux, leurs Frères & Parens devront les prendre aussi & marcher à la tête de ceux de leur jurisdiction. Les Nobles, qui habitent les Terres se joindront avec leurs armes aux Vassaux, & ceux qui demeurent dans les Capitales, ou Terres immédiates s'assembleront dans les mêmes Villes, & agiront ainsi qu'il leur sera ordonné.

Toutes les fois que les habitans susdits devront s'armer, ils en recevront les ordres du Baron de Lornay, qui leur assignera le poste & les lieux où ils devront se rendre. Et comme il pourroit arriver des cas pressans, qui ne laisseroient pas le tems de recevoir ces ordres, Nous voulons, que dans ce cas-là chacun d'eux soit généralement obligé de s'assembler & de prendre les armes, dès-qu'il entendra sonner le tocsin; ce que les Juges-Mages, Chatelains & autres Officiers seront tenus de faire executer dès-qu'ils sauront ou verront paroître quelques troupes ennemies, ou étrangères ou que le signal leur en sera donné par des feux allumez qui seront placez sur les hauteurs des Collines, ou des montagnes; le tout sous peine de pûnition, même corporelle, suivant l'exigence du cas.

Ceux qui seront enrôlez pour servir comme Miliciens, seront exclus de la teneur de cette Ordonnance, attendu leur service actuel: Mais nous voulons que ceux qui doivent completter le nombre desdites Milices, soient promptement & actuellement enrôlez. Et comme Nous avons déjà donné nos ordres pour la paye journaliere de ceux-ci, Nous aurons soin de faire fournir à tous ceux qui seront compris dans le présent ordre, ce qui convient à leur subsistance.

Le zèle, l'attachement & la fidélité avec lesquels nos sujets de Savoye ont toûjours satisfait à leur devoir, aïant même sans aucun ménagement, exposé leur vie pour la Patrie & le service de nos prédécesseurs, Nous persuade que conservant les mêmes sentimens d'obéïssance & de soûmission, ils nous en donneront des marques essentielles dans la conjoncture présente, & qu'ils employeront leur zèle & leur valeur naturelle à repousser toute invasion de troupes étrangères: Mais au cas que quelqu'un de nos sujets vint, contre toute attente, à manquer au serment de fidélité qu'il nous a prêté & aux obligations que ce serment lui impose, non seulement il encourra notre indignation; mais il sera encore pûni conformément à nos Constitutions, & selon l'exigence du cas, &c.

D.

Prins Filip af Spanien kungjorde år 1744 i Savoyen följande:

(Moser, *Beyträge* o. s. v. C. 6, § 63.)

Que S. A. R. remarque avec peine que les Habitans de Piémont, loin de montrer de la reconnoissance du bon traitement qu'elle leur fait, abusent de sa clémence au point de commettre toutes sortes d'excès & de vols, tant contre les Troupes de son Armée, que contre des Particuliers y appartenans: Qu'ainsi elle ordonne que quiconque se rendra coupable dans la suite de pareils attêntats, soit pendu sur le champ, sa Maison brûlée, ses biens confisqués, & que sa famille soit poursuivie, avec la plus grande rigueur: Qu'à l'égard des Paysans qui, n'étant pas enrôlés sous quelque Bannière, seront trouvés les armes à la main, elle ordonne pareillement qu'il ne leur soit fait aucun Quartier! Que sa volonté est, que l'on brûle & que l'on détruise tels Villes, Bourgs & Villages, qui prendroint les armes contre les Troupes du Roi d'Espagne & de ses Alliés, ou qui accorderont refuge au bandits ou autres gens qui s'attroupent pour commettre des insultes, de vols, ou des assassinats: Que ces endroits-là seront responsables du dommage & du préjudice qui arriveront dans l'étendue de leur Jurisdiction, aux Troupes, Vivandiers & autres personnes dépendantes de l'Armée Espagnole: Que, si au contraire les Peuples du Piémont demeurent en repos, & observent le bon ordre qui convient à des Habitans de la campagne, lesquels ne doivent point se mêler des affaires des Princes mais s'appliquer uniquement à labourer leurs Champs & conserver leurs biens, S. A. R. promet de leur donner toute l'assistance possible & de leur accorder des sauve-gardes suffisantes pour qu'il ne leur soit fait aucun tort.

E.

Franska nationalkonventets dekret den 16 Augusti 1793 om levée en masse af alla fransmän.

(*Gazette Nationale* ou *Le Moniteur universel*, 1793, N:o 229, Aug. 17.)

Le peuple français déclare, par l'organe de ses représentants, qu'il va se lever tout entier pour la défense de son indépendance, de sa liberté, de sa constitution, et pour délivrer son territoire de la présence des despotes et de leurs satellites.

Les commissaires des assemblées primaires feront, en conséquence, toutes les réquisitions d'armes et de subsistances.

Les autorités constituées marcheront à la tête du peuple; elles seront remplacées provisoirement par des citoyens d'un patriotisme reconnu.

Les commissaires ne pourront, dans aucun cas, choisir ni conserver aucun des administrateurs qui auraient coopéré à des arrêtés liberticides, ni même ceux qui ont donné leur rétraction.

F.

Utdrag ur franska nationalkonventets dekret den 23 Augusti 1793.

(*Le Moniteur*, 1793, N:o 237, Aug. 25.)

La Convention nationale, après avoir entendu le rapport de son comité de salut public, décrète:

Art. Ier. Dès ce moment, jusqu'à celui où les ennemis auront été chassés du territoire de la république, tous les Français sont en réquisition permanente pour le service des armées.

Les jeunes gens iront au combat; les hommes mariés forgeront des armes et transporteront des subsistances; les femmes feront des tentes, des habits et serviront dans les hôpitaux; les enfants mettront les vieux linges en charpie; les vieillards se feront porter sur les places publiques pour exciter le courage des guerriers, la haine des rois et l'unité de la république.

— — — — — — — — — — — — — —

VII. Nul ne pourra se faire remplacer dans le service pour lequel il sera requis; les fonctionnaires publics resteront à leur poste.

VIII. La levée sera générale; les citoyens non mariés ou veufs sans enfants, de dix-huit à vingt-cinq ans, marcheront les premiers; ils se rendront sans délai au chef-lieu de leur district, où ils s'exerceront tous les jours au maniement des armes, en attendant l'ordre du départ.

— — — — — — — — — — — — — —

XI. Le bataillon qui sera organisé dans chaque district, sera réuni sous une bannière portant cette inscripton: *Le peuple français debout contre les tyrans.*

— — — — — — — — — — — — — —

XVIII. Le présent décret sera porté dans les départements par des courriers extraordinaires.

G.

Utdrag ur Vollständige Verordnung über die Organisation der Landwehr vom 17ten März 1813. [1])

(*Gesetz-Sammlung für die Königlichen Preussischen Staaten*, 1813, N:o 196.)

Die Stände errichten gemeinschaftlich die Landwehr. Ich und alle Prinzen Meines Hauses stehen an der Spitze.

Die Landwehr einer Provinz steht unter dem unmittelbaren Oberbefehl der Militair- und Civilgouverneurs derselben.

Jeder Kreis errichtet eine, der Bevölkerung angemessene Landwehr-Abtheilung, ohne Verbindung mit andern Kreisen. Wie viel Landwehrmänner in jedem Kreise gestellt werden, wird die Regierung den Kreisen bekannt machen.

Alle wehrbaren Männer, welche nicht zur Landwehr gezogen werden, bilden einen Landsturm, welcher den Feind im Kreise erwartet. Bis zu diesem Augenblick bleiben die bürgerlichen Gewerbe und häuslichen Verhältnisse ungestört.

Den Ständen bleibt die Errichtung der Landwehr überlassen; es wird dabei jedoch folgende allgemeine Verfassung hiermit festgesetzt:

— — — — — — — — — — — — — —

§ 5. Die Landwehr besteht aus Freiwilligen und zunächst aus den wehrbaren Männern vom 17ten bis zum 40sten Jahr einschliesslich, welche zur Ergänzung der Freiwilligen auf die bestimmte Anzahl Landwehrmänner, ohne Rücksicht auf Stand und Bedienung, mit der §. 10. vorgeschriebenen nähern Bestimmung, nach den Jahrgängen durchs Loos bestimmt werden. Die erste Beilage ergiebt das Nähere.

§ 6. Dem Kreis- oder städtischen Ausschuss steht frei, jedem, dessen ämtliche, häusliche oder andere Verhältnisse eine Ausnahme erfordern, oder eine Abwesenheit aus dem Kreise nicht erlauben, diese Ausnahme zu gestatten, welche nach sorgfältiger Prüfung und Berücksichtigung aller Umstände bestimmt wird.

---

[1]) »deren Einleitung sich bereits im 7ten Stück der diesjährigen Gesetzsammlung unter N:o 163. Seite 36. abgedruckt findet.» — Jfr *Allerhöchste Kabinetsordre vom 31sten März 1813*, wegen Organisation der Landwehr. (G.S. 1813, N:o 170); *Allerhöchste Kabinetsordre vom 6ten April 1813*, dass auch die im Amte stehenden Geistlichen und Schullehrer von der Verbindlichkeit der Landwehr beizutreten, ausgenommen seyn sollen. (G.S. 1813, N:o 173); *Verordnung über die Errichtung einer Reserve zum Ersatz des Abganges bei der Landwehr. Vom 8ten Aug. 1813.* (G.S. 1813. N:o 195).

§ 7. Die Landwehr besteht aus Infanterie und Kavallerie, letztere nach Kosaken-Art, der 15te bis 8te Mann ist Reuter. Die Formirung ergiebt die zweite Beilage.

§ 8. Die Offiziere werden von dem Ausschuss der Kreise, bis einschliesslich den Kompagnie- und Schwadron-Chef, ohne Rücksicht aufs Alter, aus der ganzen Volksmenge gewählt, und Mir zur Bestätigung vorgeschlagen. Bis diese erfolgt, bleibt die Anstellung nur vorläufig. Die Bataillons-Chefs, Brigadiers und Divisionaire werden von Mir gesetzt; Ich werde jedoch gern auf die Wahl des Ausschusses Rücksicht nehmen.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 11. Die Unteroffiziere werden von den Offizieren gewählt, und von den Brigadiers bestätigt. Aus den Unteroffizieren wird der Abgang der Offiziere mit einigen Ausnahmen ersetzt.

§ 12. Die Offiziere, Unteroffiziere und Gemeine leisten den gewöhnlichen Eid des stehenden Heeres, und stehen mit diesem in gleichem Range, in gleichen Vorrechten, und daher auch in gleichen Verpflichtungen.

§ 13. Die Landwehrmänner kleiden sich selbst oder sie werden von den Ständen oder Kommunen gekleidet, nachdem es die Umstände erfordern. Die dritte Beilage ergiebt das Nähere.

§ 14. Die Landwehr erhält ihre Waffen und Munition, so weit solche nicht in den Kreisen angefertigt werden können, aus dem Zeughause auf Kosten des Staats. Das Nähere ergiebt die vierte Beilage.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 17. Die Landwehr ist der Disziplin des stehenden Heeres unterworfen und wird bei Vergehungen nach den Kriegsartikeln derselben gerichtet.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 20. Die Einrichtung des Landsturms geschieht erst, wenn die der Landwehr beendigt ist.

Gegeben Breslau, den 17ten März 1813.

FRIEDRICH WILHELM.

Erste Beilage.

— — — — — — — — — — — — — —

Zweite Beilage.

— — — — — — — — — — — — — —

Dritte Beilage.

Anweisung zur Bekleidung der Landwehr.

1. Die Bekleidung eines Landwehr-Mannes muss einfach und der Gesundheit zuträglich seyn. Sie kann bestehen in einer Litewka von blauem oder schwarzem Tuch mit farbigem Kragen der Provinz, langen weiten leinenen Hosen, Stiefeln oder Schuhen mit kurzen leinenen Stiefeletten, einer Mütze von dem Tuch der Litewka mit dem Tuch des Kragens unten besetzt.

2. Die Freiwilligen, welche den Rang eines Gefreiten haben, werden durch einen schmalen weissen Band und die Unteroffiziere durch einen schmalen schwarzen Band um den Aufschlag ausgezeichnet.

3. Die Offiziere tragen die Interims-Uniform der Stände, jedoch ohne Stickerei und eine ähnliche Mütze, wie die Landwehr-Männer. Sie unterscheiden sich durch die Achselklappen eben so, wie die Offiziere der Armee, mit denen sie gleichen Rang, gleiche Vorrechte und gleiche Verpflichtungen haben sollen.

4. Den städtischen Landwehr-Männern bleibt es überlassen, die Uniformen der Bürgergarden zu tragen, in so fern sie eine ganze Compagnie oder Schwadron formiren.

5. Jeder Landwehr-Mann wird als solcher durch ein Kreuz von weissem Blech mit der Inschrift:

Mit Gott für König und Vaterland,

bezeichnet, welches vorn an der Mütze angeheftet wird.

6. Jeder Landwehr-Mann ist verpflichtet, sich selbst zu kleiden. Dies wird ihn um so weniger drücken, als dem guten Ueberrock des Landmannes leicht die Form einer Litewka gegeben werden kann. Wo der einzelne Mann seine Bekleidnung nicht selbst beschaffen kann, wird der Kreis dafür sorgen, wobei vorausgesetzt wird, dass die Stände auf anständige Bekleidung und Uniformität sehen werden, damit die Landwehrmänner nicht dem Gespötte bloss gestellt werden.

7. Ein Mantel ist gegen die rauhe Witterung dem Landwehrmann so unentbehrlich, dass die Kreise oder Städte, wo derselbe solchen nicht selbst beschaffen kann, dafür Sorge tragen werden.

Vierte Beilage.

— — — — — — — — — — — — — —

Fünfte Beilage.

— — — — — — — — — — — — — —

H.

Utdrag ur Verordnung über den Landsturm. Vom 21sten April 1813 [1]).

(*Gesetz-Sammlung*, 1813, N:o 184).

Ich habe Meinem getreuen Volke die Vollendung der Landesbewaffnung durch den Landsturm verheissen. Die Landwehr ist, wie Ich mit dankbarer Anerkennung solches Eifers und solcher Anstrengungen erfahre, in allen Provinzen für errichtet anzunehmen. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

§. 1. Jeder Staatsbürger ist verpflichtet, sich dem andringenden Feinde, mit Waffen aller Art zu widersetzen, seinen Befehlen und Ausschreibungen nicht zu gehorchen, und wenn der Feind solche mit Gewalt beitreiben will, ihm durch alle nur aufzubietende Mittel zu schaden.

§ 2. Um diese Verpflichtungen mit mehr Zweckmässigkeit zu erfüllen, sollen die im Lande befindlichen Streitkräfte, wenn der Feind dem Lande sich naht, zu einem Landsturme aufgeboten werden.

§ 3. Irrig ist deshalb die Meinung, die Wirksamkeit des Landsturms trete erst ein, wenn das stehende Heer und die Landwehr vergeblich versucht haben, den Feind zu besiegen. Selbst, wenn diese noch unangetastet vom Feinde seyn sollten, und die Corps- und Landwehr-Commandanten finden es für nöthig, so ist der Landsturm verpflichtet, in Thätigkeit zu treten. Er bildet alsdann den Rückhalt und die Mauer, an welche das Heer und die schon ausgezogene Jugend sich lehnen; so wie, wenn sie im Lande augenblicklich zurückweichen müssen, die Macht, die in des Feindes Rücken, ihm allen nur möglichen Abbruch zu thun verbunden ist.

§ 4. Der Landsturm tritt deshalb überall ein, wo der Feind versucht, in Unser Land einzudringen. Er kann Bezirks-, Kreis- oder Provinzenweise aufgeboten werden.

§ 5. Jeder Staatsbürger, der nicht schon bei dem stehenden Heere, oder der Landwehr, wirklich fechtend gegen den Feind

[1]) Jfr *Verordnung vom 17ten Julius 1813 in Betreff der Modifikationen des Landsturm-Edikts vom 21sten April d. J.* (G.S. 1813, N:o 185); *Verordnung wegen Untersuchung und Bestrafung der Vergehen im Landsturm.* Vom 21sten Juli 1813. (G.S. 1813, N:o 188); *Allerhöchste Kabinetsordre, betreffend die Bestimmung der Disziplinarstrafen über die Landsturmmänner.* Vom 7 August 1813. (G.S. 1813, N:o 190).

steht, ist verpflichtet, sich zum Landsturm zu stellen, wenn das Aufgebot eintritt.

Steht die Landwehr also noch nicht gegen den Feind, so gehört sie mit zum Landsturm.

§ 6. Nur die weiter unten zu bestimmenden Personen haben das Recht, den Landsturm aufzubieten.

Ein Zusammenlaufen ohne Aufgebot wird als Menterey bestraft.

§ 7. Ist der Fall des Aufgebots eingetreten; so ist der Kampf, wozu der Landsturm berufen wird, ein Kampf der Nothwehr, der alle Mittel heiligt. Die schneidendsten sind die vorzüglichsten, denn sie beenden die gerechte Sache am siegreichsten und schnellsten.

§ 8. Es ist daher die Bestimmung des Landsturms, dem Feinde den Einbruch, wie den Rückzug zu versperren, ihn beständig ausser Athem zu halten; seine Munition, Lebensmittel, Couriere und Rekruten aufzufangen; seine Hospitäler aufzuheben; nächtliche Ueberfälle auszuführen, kurz, ihn zu beunruhigen, zu peinigen, schlaflos zu machen, einzeln und in Trupps zu vernichten, wo es nur möglich ist. Dränge selbst der Feind vorwärts, und wäre 50 Meilen weit; so bringt es ihm geringen Vortheil, wenn der Strich, den er einnimmt, keine Breite hat, wenn er nicht mehr wagen darf, kleine Detaschements zum Fouragiren und Recognosciren auszusenden, ohne die Gewissheit, das sie ihm erschlagen werden, und wenn er nur in Masse und auf gebahnten Wegen vordringen kann, wie das Beispiel von Spanien und Russland lehrt.

§ 9. Wo nur Muth und Körperkraft gelten und entscheiden, bei nächtlichen Ueberfällen, bei Stürmen, wie auch beim hartnäckigen Behaupten von Verschanzungen und Wällen, kann der Landsturm vom regulairen Militair zur Hülfe verlangt und aufgeboten werden.

§ 10. Ferner ist es seine Pflicht, alle Eskorten an Geld, Proviant und Munition zur befreundeten Armee zu besorgen und die gefangenen Feinde von Bezirk zu Bezirk, bis zu den ihnen angewiesenen Aufenthaltsorten, zu bewachen und zu begleiten.

§ 11. Ficht der Landsturm mit dem stehenden Heere, so soll er so lange mit demselben gleich verpflegt und bequartirt werden.

— — — — — — — — — — — — — — — —

§ 27. Feige und solche, die ihren anvertrauten Posten ohne Noth verlassen, sollen die Waffen verlieren. Ihre gewöhnlichen Abgaben und Leistungen sollen verdoppelt werden. Sie sollen der körperlichen Züchtigung unterworfen werden. Wer Sklavensinn zeigt, ist als Sklave zu behandeln.

§ 28. Ich hege zu der Geistlichkeit des Landes das noch nie getäuschte Vertrauen, dass sie dem Volke den Geist und Zweck aller dieser Vorschriften wiederholt erklären und einprägen, ja, dass sie die ihrer Seelsorge anvertrauten Gemeinden in keinem Drangsale und in keiner Gefahr aus den Augen verlieren, oder von ihnen weichen werden.

§ 29. Wer vom Landsturm gegen den Feind verwundet wird, ist im nächsten Hospitale auf Kosten des Staats zu heilen und zu verpflegen. Sollte ein zum Landsturm aufgerufener Mann in Gefangenschaft gerathen, und der Feind sich beikommen lassen, denselben härter zu behandeln, als andere Gefangene aus dem stehenden Heere; so sollen, wie Ich hiermit feierlich erkläre, die allerstrengsten Repressalien ohne jeden Verzug gebraucht werden. Dieser Artikel soll in's Französische übersetzt, überall angeschlagen werden, wo man den Landsturm aufbietet.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 36. Die Hauptleute werden in den ersten drei Monaten von den Distrikts-Kommandanten ernannt, nachher bei eintretenden Vakanzen von der Mannschaft.

Die übrigen Oberofficiere und die Unterofficiere werden von der Mannschaft gewählt.

Alle diese Wahlen können aber zuerst nur auf Grundbesitzer und Eigenthümer, Staats- und Communal-Beamte, Schulzen, Oekonomie-Verwalter, Schöppen, Förster, Schullehrer, gerichtet werden.

§ 37. Die Hauptleute und Rittmeister tragen eine schwarze und weisse Binde um den rechten Arm; die Lieutenants eine gleiche Binde um den linken Arm.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 39. Eigen für den Landsturm verfertigte Uniformen oder Trachten werden nicht verstattet, weil sie den Landstürmer kenntlich machen, und der Verfolgung des Feindes leichter Preis geben können.

§ 40. Fahnen werden zwar während dieses Krieges für den Landsturm nicht geweiht; diejenigen Gemeinden aber, die sich am wackersten und thätigsten gezeigt, empfangen sie als Belohnung nach demselben. Es sollen solche zum ewigen Andenken in den Kirchen aufbewahret, und bei feierlichen Aufzügen und Prozessionen der Gemeinde vorgetragen werden.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 43. Die Waffen sind: alle Arten von Flinten mit und ohne Bajonett, Spiesse, Piken, Hengabeln, Morgensterne, Säbel, Beile, gerade gezogene Sensen, Eisen etc. Zur Munition für die Flinten kann in Ermangelung von Kugeln jede Art von grobem

Schrote benutzt werden, daher die Besitzer von Feuergewehren beständig Pulver und Blei hinreichend vorräthig haben müssen.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 65. Es dürften sich Fälle ereignen, wo die Gouverneurs Meiner Provinzen es als zweckmässig erklären, dass ein oder der andre Bezirk, oder Umkreis einer belagerten Festung, (bei zu befürchtendem Einbruche oder Ausfall) von den Einwohnern auf eine Zeitlang geräumt und in solchen Zustand versetzt werde, der den Aufenthalt des Feindes darin unmöglich macht, und ihn des Unterhalts beraubt: dann bedenke ein jeder, dass es kein zerstörtes Dorf giebt, das in Verhältniss seiner Grösse nicht weniger aufzubauen kostete, als feindliche Einquartierung und Brandschatzung denselben kosten würden.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 79. Wenn eine Stadt oder ein Bezirk so plötzlich vom Feinde überfallen und eingenommen wird, dass die Bewohner nicht mehr entfliehen können, so sind alle Behörden ohne weiteres als aufgelöset zu erachten, und Niemand ist mehr schuldig, ihnen zu gehorchen.

Bei Todesstrafe darf Niemand dem Feinde freiwillig einen Eid leisten. Wird er mit Gewalt dazu gezwungen, so bindet ihn kein gezwungener Eid. Erpresst der Feind Nachrichten, so ist jeder verpflichtet zu verschweigen, was er kann.

Wer Gelegenheit findet, nach dem Einrücken des Feindes zu entkommen, ist sie zu benutzen gehalten.

§ 80. In jeder befestigten, oder der Vertheidigung irgend fähigen Stadt, sind alle Bürger unbedingt zur Disposition des Militair-Kommandanten gestellt, und diese Städte durch die Militair-Gouvernements unverzüglich mit solchen Kommandanten zu versehen.

Die Städte rüsten regelmässigere und mit Feurgewehr bewaffnete Landsturm-Kompagnien aus, als die Dorfschaften und das flache Land. Alle Fleischer und Brauer sind verbunden, dabei aufzusitzen.

— — — — — — — — — — — — — —

§ 85. In einer vom Feinde besetzten Stadt wird, wie bei tiefster Trauer, verboten, irgend ein Schauspiel, Ball, oder öffentliche Lustbarkeit zu besuchen. Kein Geistlicher darf darin ohne besondere Erlaubniss einer dem Feinde nicht unterworfenen höheren Behörde, ein Paar ehelich einseegnen.

Ich erachte es als überflüssig, Meine getreuen Unterthanen besonders zu ermuntern, gegenwärtige Verordnung unverzüglich und strenge in Ausübung zu bringen.

Alles, was Ich um mich her erblicke, verbürgt ihre Liebe zu ihrem Könige und Vaterlande, ihr Vertrauen, ihren Gehorsam.

Zur besondern Pflicht aber mache Ich es dabei noch allen Behörden des Staats, der Geistlichkeit, so wie den Kommandanten dieses allgemeinen Aufgebots, ganz vorzüglich dahin zu sehen und zu wachen, dass sich diese Maasregeln des Landsturms, wenn sie eintreten, nie ohne Noth gegen das Eigenthum selbst kehren, oder Einzelne sich dadurch verleiten lassen, sich ihren Pflichtleistungen zu entziehen. Was Nothwehr gegen den Feind ist, arte nie in verderbende Zügellosigkeit aus.

Dem biedern Sinne Meiner getreuen Unterthanen vertraue Ich, sie werden beides nie mit einander verwechseln. Sie wissen und fühlen, das jede ungewöhnliche Maassregel, wodurch das Eigenthum der Einzelnen gefährdet werden könnte, Meinem väterlichen Herzen wehe thut, dass daher bloss die feste Ueberzeugung: nur auf diesem Wege sey es möglich, die grössern Güter, Ruhe, Glückseeligkeit und Selbständigkeit zu erringen, Mich vermögen konnten, sie, wo es Noth thut, zu gebieten.

Ein solches Volk und solche Anstrengungen seegnet Gott!

Gegeben Breslau den 21 April 1813.

FRIEDRICH WILHELM.

I.

Furst La Tour d'Auvergne till Frankrikes sändebud i utlandet.

(*Archives diplomatiques*, 1871—1872, s. 436.)

(Circulaire.) Paris, le 31 août 1870.

M...., dans un télégramme adressé au comte de Bernstorff, pour nous être communiqué par l'entremise du ministre des États-Unis à Paris, M. le comte de Bismarck fait connaitre le traitement que la Prusse entend réserver à nos francs-tireurs. Il déclare que les hommes qui peuvent, à portée de fusil, être reconnus comme soldats, seront seuls considérés et traités comme tels. Il ajoute que la blouse bleu est le costume national, que la croix rouge au bras n'est discernée qu'à une faible distance et peut à tout instant être retirée ou remplacée, de telle sorte qu'il devient impossible aux troupes prussiennes de distinguer les personnes dont elles ont à attendre des actes d'hostilité, et sur lesquelles elles doivent tirer. Il annonce, en conséquence, que tous ceux qui, ne pouvant [1]) être, en toute occasion, et à la distance nécessaire, reconnus comme soldats, tueraient ou blesseraient des Prussiens, seront traduits devant une cour martiale.

[1]) *Archives diplomatiques* har påtagligen genom feltryck: pourront.

J'ai transmis cette communication à M. le ministre de la guerre; voici sa réponse:

»La garde nationale mobile et les francs-tireurs qui y sont assimilés par leur organisation, ou qui ont été formés après des autorisations regulières, représentent une force constituée, en vertu de la loi française, leur costume a été défini, et la blouse bleue, avec ornements rouges, des hommes de la garde nationale mobile qui portent, en outre, le képi, ne saurait être confondue de bonne foi avec le vêtement des paysans de France. M. le ministre de la guerre n'hésite donc pas à déclarer que, si la Prusse traite comme étrangères à l'armée de semblables troupes, les chefs de corps français useront de représailles envers les hommes de la landwehr et du landsturm qui répresentent les mêmes forces en Allemagne.»

Je vous prie, M..., de vouloir bien donner connaissance de cette déclaration au Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité, et je ne doute pas qu'il ne partage l'impression que nous a fait éprouver le procédé que je vous signale, ainsi que la douloureuse nécessité dans laquelle il nous place.

Nous recourons aux bons offices du Gouvernement anglais pour faire parvenir cette dernière déclaration au cabinet de Berlin.

J'ai, etc.

(Signé:)

LA TOUR D'AUVERGNE.

K.

Kungörelse af befälhafvarne för de tyska arméerna i Frankrike af den 13 Augusti 1870.

(*Archives diplomatiques*, 1871—1872, s. 358.)

Le 13 août 1870.

Nous, général commandant la... armée allemande; vu la proclamation de S. M. le roi de Prusse, qui autorise les généraux commandant en chef les différents corps de l'armée allemande à établir des dispositions spéciales; [1])

Relativement aux mesures à prendre contre les communes et les personnes qui se mettraient en contradiction avec les usages de la guerre;

Relativement aux réquisitions —

[1]) Se *Konung Wilhelms af Preussen proklamation till innevånarne i de af de tyska härarne occuperade områden*, 12 Augusti 1870. (*Archives diplomatiques*, 1871—1872, s. 347.)

Avons arrêté et arrêtons les dispositions suivantes que nous portons à la connaissance du public:

1:o La jurisdiction militaire est établie par la présente. Elle sera appliquée dans toute l'étendue du territoire français occupé par les troupes allemandes à toute action tendant à compromettre la sécurité de ces troupes, à leur causer des dommages ou à prêter assistance à l'ennemi. La jurisdiction militaire sera réputée en vigueur et proclamée pour toute l'étendue d'un canton, aussitôt qu'elle sera affichée dans une des localités qui en font partie.

2:o Toutes les personnes qui ne font pas partie de l'armée française et n'établiront pas leur qualité de soldat par des signes extérieurs et qui:

(*a*) Serviront l'ennemi en qualité d'espions;

(*b*) Égareront les troupes allemandes quand elles seront chargées de leur servir de guides;

(*c*) Tueront, blesseront ou pilleront des personnes appartenant aux troupes allemandes ou faisant partie de leur suite;

(*d*) Détruiront des ponts ou des canaux, endommageront les lignes télégraphiques ou les chemins de fer, rendront les routes impraticables, incendieront des munitions, des provisions de guerre, ou les quartiers de troupes;

(*e*) Prendront les armes contre les troupes allemandes,

Seront punis de la peine de mort.

Dans chaque cas, l'officier ordonnant la procédure instituera un conseil de guerre chargé d'instruire l'affaire et de prononcer le jugement. Les conseils de guerre ne pourront condamner à une autre peine qu'à la peine de mort. Leurs jugements seront exécutés immédiatement.

3:o — — — — — — — — — — — —

4:o — — — — — — — — — — — —

5:o — — — — — — — — — — — —

6:o — — — — — — — — — — — —

Le général commandant en chef la . . . armée allemande.

L.

Proklamation, uppslagen af tyskarne i de af dem ockuperade franska orter.

(*Revue de droit international*, 1870, s. 663, ur *Indépendance Belge*, 1870, Sept. 4.)

Le commandant en chef porte à la connaissance des habitants de l'arrondissement que tout prisonnier, pour être traité comme prisonnier de guerre, doit justifier de sa qualité de soldat français, en établissant que, par un ordre émanant de l'autorité légale et

adressé à sa personne, il a été appelé au drapeau et porté sur les listes d'un corps militairement organisé par le gouvernement français. En même temps sa qualité de militaire, faisant partie de l'armée active, doit être indiquée par des insignes militaires et uniformes, inséparables de sa tenue et reconnaissables à l'oeil nu à portée de fusil.

Les individus qui ont pris les armes en dehors d'une des conditions ci-dessus indiquées, ne seront pas considérés comme prisonniers de guerre. Ils seront jugés par un conseil de guerre et, s'ils ne se sont pas rendus coupables d'une action qui entraîne une punition plus grave, condamnés à dix années de travaux forcés et détenus en Allemagne jusqu'à l'expiration de leur peine.

M.

Proklamation, uppslagen af tyskarne i vissa kommuner i Ardennerdepartementet, hvilka af dem besatts, eller hvarest de verkstält rekvisitioner.

(*Revue de droit international*, 1871, s. 312, och *Archives diplomatiques*, 1871—1872, s. 1163.)

On rappelle aux habitants la proclamation suivante du commandant en chef de la 2e armée allemande en date du 31 août[1]) 1870.

Le commandant en chef de la 2e armée allemande fait connaître derechef par le présent arrêté, que tout individu qui ne fait partie, ni de l'armée régulière française, ni de la garde nationale mobile, et qui sera trouvé muni d'une arme, portât-il le nom de franc-tireur ou autre, du moment où il sera saisi en flagrant délit d'hostilité vis-à-vis de nos troupes, sera considéré comme traître et pendu ou fusillé, sans autre forme de procès.

Je préviens les habitants du pays que, selon la loi de guerre, seront responsables toutes les communes sur le territoire desquelles les délits prévus auront lieu.

Les maires des endroits dans les environs doivent prévenir le commandant du détachement prussien le plus près, sitôt que les francs-tireurs se montrent dans leurs communes.

Selon la même loi, toutes les maisons et villages qui donneront abri aux francs-tireurs, sans que le maire donne la notice susdite, et d'où les troupes allemandes seront attaquées, seront *brûlés* ou *bombardés*.

---

[1]) *Archives diplomatiques:* 31 octobre.

Les communes sont en outre responsables des dégâts causés sur leur territoire aux télégraphes, chemins de fer, ponts et canaux. Une contribution leur sera imposée, et, en cas de non paiement, on les menace d'incendie.

Boulzicourt, le 10 décembre 1870.

Le général major et commandant
la 3e division de réserve,
Signé: WENDEN. [1])

N.

Bref från general von Werder.

(*Revue de droit international*, 1871, s. 310, hvarest såsom källa angifves *Indépendance Belge*, 1870, dec. 9. — Correspondance de Besançon.)

Au commandant du corps franc des Vosges, l'honorable M. Bourrias à Nuits.

Je viens de reçevoir votre honorée de ce jour, et je réponds à cet égard qu'il n'y ait aucun ordre de fusiller quelques-uns, surtout prisonniers, quoiqu'ils appartiennent à un corps franc.

J'ai aussitôt ordonné une enquête à cette occasion. Je veux pourtant remarquer que *les paysans non habillés militairement*, quand ils ont tiré sur nos soldats, sont traités sommairement et passés par les armes.

O.

Utdrag ur Loi relative aux Forces militaires de la France pendant la guerre, du 29 Août 1870.

(*Bulletin des Lois de l'Empire Français*, 1870, N:o 18,048.)

NAPOLÉON, par la grâce de Dieu et la volonté nationale, EMPEREUR DES FRANÇAIS, à tous présents et à venir, salut.

Nous avons proposé, les Chambres ont adopté, NOUS AVONS SANCTIONNÉ et SANCTIONNONS, PROMULGUÉ et PROMULGUONS ce qui suit:

Art. 1er. Les bataillons de la garde nationale mobile peuvent être appelés à faire partie de l'armée active pendant la guerre actuelle.

2. Sont considérés comme faisant partie de la garde nationale les citoyens qui se portent spontanément à la défense du

[1]) *Archives diplomatiques:* SENDEN.

territoire avec l'arme dont ils peuvent disposer et en prenant un des signes distinctifs de cette garde, qui les couvre de la garantie reconnue aux corps militaires constitués.

3. Les anciens officiers, sous-officiers et caporaux peuvent être admis à servir activement, pendant la durée de la guerre, dans les grades dont ils étaient titulaires.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

6. La présente loi sera exécutoire à partir du jour de sa promulgation.

La présente loi, discutée, délibérée et adoptée par le Sénat et par le Corps législatif, sera exécutée comme loi de l'État.

MANDONS ET ORDONNONS que les présentes, revêtues du sceau de l'État et insérées au Bulletin des lois, soient adressées aux cours, aux tribunaux et aux autorités administratives, pour qu'ils les inscrivent sur leurs registres, les observent et les fassent observer, et notre ministre secrétaire d'État au département de la justice et des cultes est chargé d'en surveiller la publication.

Fait en Conseil des ministres, au palais des Tuileries, le 29 Août 1870.

Pour l'Empereur,
Et en vertu des pouvoirs qu'il Nous a confiés,
Signé EUGÉNIE.

Par l'Impératrice-Régente:
Le Ministre de la guerre,
Signé Cte DE PALIKAO.

Vu et scellé du grand sceau:
Le Garde des sceaux,
Ministre de la justice et des cultes,
Signé GRANDPERRET.

P.

Décret sur la subordination des Compagnies de Francs-Tireurs au Ministère de la Guerre, du 29 Septembre 1870.

(*Bulletin des Lois de la délégation du gouvernement de la défense nationale hors de Paris*, N:o 25.)

LA DÉLÉGATION DU GOUVERNEMENT DE LA DÉFENSE NATIONALE,

Attendu qu'il ne peut exister sur le territoire de la République aucune force armée qui ne soit subordonnée à un pouvoir régulier;

Attendu que les opérations des francs-tireurs doivent, pour se combiner utilement avec celles de l'armée, être dirigées par l'autorité militaire,

DÉCRÈTE:

Art. 1er. Les compagnies de francs-tireurs seront mises à la disposition de M. le ministre de la guerre, et soumises, au point de vue de la discipline, au même régime que la garde nationale mobile.

2. Les départements de l'intérieur et de la guerre sont chargés chacun en ce qui le concerne, de l'exécution du présent décret.

Fait à Tours, le 29 Septembre 1870.

Signé AD. CRÉMIEUX, AL. GLAIS-BIZOIN, FOURICHON.

Par le Gouvernement:

Le Secrétaire général du département de l'intérieur,

Signé JULES CAZOT.

Q.

Décret rattachant aux Corps d'armée ou Divisions militaires tout corps de Francs-Tireurs ou de Volontaires, du 4 Novembre 1870.

(*Bulletin des Lois*, N:o 186.)

LE MEMBRE DU GOUVERNEMENT DE LA DÉFENSE NATIONALE, MINISTRE DE L'INTÉRIEUR ET DE LA GUERRE,

En vertu des pouvoirs à lui délégués par le Gouvernement, par décret en date à Paris du 1er Octobre 1870;

Considérant que, tout en respectant l'autonomie et les libres allures des corps de francs-tireurs, il convient cependant d'établir des garanties de discipline et de prévenir des actions isolées, qui pourraient, en certains cas, préjudicier à l'action commune,

DÉCRÈTE:

Art. 1er. À partir de ce jour, tout corps de francs-tireurs ou de volontaires sera spécialement attaché par le ministre de la guerre à un corps d'armée en campagne, ou, à défaut, à une division territoriale, et il sera tenu d'opérer conformément aux directions supérieures du chef de ce corps, ou du commandant de la division militaire.

Il ne pourra être dérogé à cette règle qu'en vertu d'une autorisation spéciale du ministre de la guerre, dont le commandant des francs-tireurs devra être toujours porteur pour en justifier au besoin.

2. Aucun corps de francs-tireurs ou aucun détachement de corps ne peut s'éloigner du territoire dans lequel il a reçu ordre d'opérer, sans une autorisation en bonne forme du commandant du corps d'armée ou de la division militaire auquel il a été attaché.

Les francs-tireurs ne peuvent s'absenter isolément de leur corps ou de leur détachement sans un congé régulier de leur commandant.

3. Les corps francs actuellement en campagne sont rattachés d'office aux corps d'armée ou aux divisions militaires dans le territoire desquels ils opèrent. Ils devront immédiatement se faire connaître au général en chef et prendre ses ordres. Avis en sera donné au ministre de la guerre.

Ceux de ces corps qui désireraient être rattachés à un autre corps d'armée ou à une autre division territoriale sont tenus d'adresser, dans les cinq jours, une demande au ministre de la guerre. Passé ce délai, il ne sera pas statué sur ces demandes.

4. Tout corps franc ou portion de corps franc qui contreviendra aux dispositions qui précèdent sera désarmé et dissous, sans préjudice des peines qui pourraient être prononcées par les tribunaux militaires.

Fait à Tours, le 4 Novembre 1870.

Le Membre du Gouvernement, Ministre de l'intérieur et de la guerre,

Signé L. GAMBETTA.

R.

Décret qui règle d'une manière définitive l'organisation des Corps francs levés à Paris et dans ses environs depuis l'ouverture de la campagne contre la Prusse, du 11 Octobre 1870.

(*Bulletin des Lois de la République Française, 1870*, N:o 127.)

LE GOUVERNEMENT DE LA DÉFENSE NATIONALE,

Sur la proposition du ministre de la guerre;

Voulant régler d'une manière définitive l'organisation des corps francs levés à Paris et dans ses environs depuis l'ouverture de la campagne contre la Prusse,

DÉCRÈTE:

Art. 1er. Les corps francs existant en ce moment à Paris, dont l'organisation a été autorisée, seront maintenus en activité pendant tout le temps de la durée de la guerre contre la Prusse.

2. Chacun de ces corps sera placé sous les ordres d'un commandant militaire.

3. Les officiers, sous-officiers, caporaux ou brigadiers et soldats qui en font partie, pourront, en vertu d'arrêtés du ministre de la guerre, être traités, sous le rapport de la solde et des vivres, comme la garde nationale mobile.

Aucune autre allocation, soit en deniers, soit en nature, ne pourra leur être faite par le département de la guerre.

4. Dans le cas où des bataillons de la garde nationale sédentaire de Paris seraient autorisés à former des compagnies de volontaires destinées à faire des sorties, il ne serait rien changé à la position des officiers, sous-officiers, caporaux ou brigadiers et gardes nationaux de ces compagnies sous le rapport de la solde et des vivres, c'est-à-dire qu'ils continueraient à être traités exactement comme les autres gardes nationaux sédentaires.

5. Aussitôt après la promulgation du présent décret, il sera passé une revue d'effectif par un fonctionnaire de l'intendance militaire.

L'effectif constaté à cette revue ne pourra jamais être dépassé.

6. Il sera délivré de nouvelles commissions à tous les officiers des corps francs par le ministre de la guerre.

7. Les grades dans les corps francs ne donneront à ceux qui en exercent ou qui en auront exercé les fonctions aucun droit à un grade régulier dans l'armée.

8. Il ne sera plus délivré, à dater de la promulgation de ce décret, aucune autorisation de lever des corps francs.

9. Le ministre de la guerre est chargé de l'exécution du présent décret.

Fait à l'Hôtel de ville de Paris, le 11 Octobre 1870.

Signé Général Trochu, Jules Favre, Emm. Arago, Jules Ferry, Garnier-Pagès, E. Picard, H. Rochefort, Jules Simon.

S.

Décret ordonnant la Levée en masse, du 2 Novembre 1870.

(*Bulletin des Lois*, N:o 167.)

Les Membres du Gouvernement de la défense nationale, délégués pour représenter le Gouvernement et en exercer les pouvoirs,

Vu les décrets des 12 et 16 septembre 1870;

Considérant que la patrie est en danger; que tous les citoyens se doivent à son salut; que ce devoir n'a jamais été ni plus pressant ni plus sacré que dans les circonstances présentes,

Décrètent:

Art. 1er. Tous les hommes valides de vingt et un à quarante ans, mariés ou veufs avec enfants, sont mobilisés.

2. Les citoyens mobilisés par le présent décret seront organisés par les préfets conformément aux décrets des 29 septembre et 11 octobre, ainsi qu'à la circulaire du 15 octobre de la présente année.

3. Les citoyens mobilisés par le présent décret seront, leur organisation faite, mis à la disposition du ministre de la guerre. Cette organisation devra être terminée le 19 novembre.

4. Il sera pourvu à leur habillement, équipement et solde, d'après les règles prescrites par le décret du 22 octobre de la présente année.

5. Toute exemption basée sur la qualité de soutien de famille est abolie même à l'égard de ceux à qui elle avait été antérieurement appliquée par les conseils de révision. Il n'est admis d'autres exemptions que celles résultant des infirmités ou basées sur les services publics énumérés dans la circulaire du 15 octobre 1870.

Est également abrogé l'article 145 de la loi du 22 mars 1831.

6. La République pourvoira aux besoins des familles reconnues nécessiteuses. Un comité, composé du maire ou président de la commission municipale et de deux conseillers municipaux ou membres de la commission municipale délégués par le conseil ou la commission, statuera définitivement sur les demandes formées à cet égard par les familles domiciliées dans la commune.

7. La République adopte les enfants des citoyens qui succombent pour la défense de la patrie.

8. Le ministre de la guerre est autorisé à utiliser pour la fabrication des armes et engins de guerre les usines et ateliers pouvant servir à cet effet.

9. Le ministre de l'intérieur et de la guerre est chargé de l'exécution du présent décret, laquelle aura lieu immédiatement après la publication qui en sera faite conformément aux ordonnances du 27 novembre 1816 et du 18 janvier 1817.

Fait à Tours, le 2 Novembre 1870.

Signé L. Gambetta, Ad. Crémieux, Al. Glais-Bizoin, L. Fourichon.

T.

Furst Gortchacow till Rysslands sändebud hos främmande europeiska makter.

(Correspondence respecting the proposed Conference at Brussels on the Rules of Military Warfare, presented to both Houses of Parliament by Command of Her Majesty, 1874. Part. I, N:o 7.)

(Circulaire.) S:t Pétersbourg, le 17 avril, 1874.

M.....

Par ma dépêche du 6 Avril courant je vous ai invité, d'ordre de Sa Majesté l'Empereur, à faire connaître au Gouvernement auprès duquel vous êtes accrédité, la réponse que nous avons faite à la proposition de la Société pour l'Amélioration du Sort des Prisonniers de Guerre, et l'intention où nous étions de saisir les Cabinets d'un projet de règlement international ayant pour objet de fixer les lois et usages de la guerre.

J'ai l'honneur de vous transmettre ci-près ce projet.

La pensée qui l'a inspiré est une pensée d'humanité qui, nous en sommes certains, répond à un sentiment, à un intérêt, à un besoin général.

Plus se développe la solidarité qui tend, de nos jours, à rapprocher, à unir les nations comme les membres d'une même famille, — plus, d'un autre côté, leur organisation militaire tend à donner à leurs conflits le caractère de luttes entre nations armées, plus aussi il devient nécessaire de déterminer, avec plus de précision que par le passé, les lois et usages admissibles dans l'état de guerre, afin d'en limiter les conséquences et d'en diminuer les calamités, autant que cela est possible et désirable.

Dans ce but, il semble indispensable d'établir d'un commun accord des règles qui soient rendus obligatoires pour les Gouvernements et leurs armées sur la base d'une complète réciprocité.

Nous croyons que c'est à la fois un devoir et un intérêt pour tous les États.

Le projet que nous soumettons à l'examen des Cabinets n'est qu'un point de départ pour les délibérations ultérieures qui, nous aimons à l'espérer, prépareront le terrain d'une entente générale.

À cet effet, nous sommes d'avis qu'une conférence de Plénipotentiaires spéciaux pourrait être convoquée pour discuter ces questions et arrêter un règlement définitif, qui serait dès lors revêtu d'un caractère international.

Dans notre opinion, la ville de Bruxelles semblerait plus particulièrement appropriée pour une semblable réunion en raison

de la position de neutralité de la Belgique, et le $\frac{15}{27}$ Juillet prochain pourrait être désigné comme date de la convocation, afin de donner le tems nécessaire pour l'examen de notre projet et l'envoi de Plénipotentiaires.

Nous nous en remettons d'ailleurs à ce qui serait décidé à cet égard à la suite d'un échange d'idées entre les Cabinets.

Veuillez faire part de ces propositions à M. le Ministre des Affaires Étrangères et nous informer de l'accueil qu'elles auront rencontré.

Recevez, etc.

(Signé:)
GORTCHACOW.

U.

Statsministern för utrikes ärendena till Kejserlige ryske ministern i Stockholm, Stockholm den 15 Juni 1874.

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Stockholm, le 15 Juin 1874.

En date du 10 Mai dernier vous avez bien voulu m'adresser un office contenant une invitation au Gouvernement du Roi de prendre part à une Conférence Internationale à Bruxelles ayant pour objet de déterminer avec plus de précision que par le passé les lois et usages admissibles dans l'état de guerre.

En réponse à cet office j'ai l'honneur de vous informer que le Gouvernement du Roi sera très-heureux de pouvoir coopérer à la réalisation d'un programme qui intéresse à un aussi haut degré l'humanité entière, et que S. M. le Roi a désigné pour représenter les Royaumes-Unis à cette conférence Mr le Lieutenant Colonel Staaff, Attaché Militaire à la Légation du Roi à Paris.

Veuillez agréer, etc.

(Signé:)
O. M. BJÖRNSTJERNA.

V.

Ämbetsskrifvelse från Chefen för Landtförsvarsdepartementet till Statsministern för utrikes ärendena den 15 Juni 1874.

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Landtförsvarsdepartementets
Kommandoexpedition.
N:o 634.

Till
Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena.

Härjemte har jag äran återställa det förslag till internationel konvention, hvilket åtföljde Eders Excellens' embetsskrifvelse af den 6 innevarande månad.

Att den knappa tiden icke tillåtit mig egna ifrågavarande förslag en mera genomgående granskning, behöfver jag icke betrakta såsom en synnerlig olägenhet, då Eders Excellens sjelf är fullt kompetent att bedöma frågan jemväl från den militära synpunkten. Af samma anledning är det öfverflödigt att mera än med några ord antyda en brist, som synes mig vidlåda förslaget och vara af icke ringa betydelse, särdeles för ett land, hvilket sannolikt, då kriget utbryter, måste bekämpa fienden inom sitt eget område. Det finnes nemligen ingenting närmare angifvet om de vilkor, som böra vara uppfylda, för att ett territorium skall anses af fienden occuperadt, och han skulle derför kunna, sedan han en gång med sin härsmakt genomtågat ett landskap och derstädes gjort sig till godo alla de betydande fördelar, hvilka i förslagets Section I, §§. 1—7, blifvit honom tillerkända, uppställa fordran att alltjemt åtnjuta samma rättigheter, äfven om han i landskapet qvarlemnat blott några fåtaliga truppafdelningar, under det att hans armé, med oförminskad styrka, i andra landsdelar fullföljde sina operationer. En begreppsbestämning, på sätt sjömakterna redan ansett böra ega rum i afseende på blokaden af en hamn, torde äfven i afseende på occupationen af ett territorium vara af behofvet påkallad, innan denna del af förslaget godkännes.

Stockholm den 15 Juni 1874.

O. Weidenhielm.

Oscar Fåhræus.

X.

Yttrande från Konungens Norska Armékommando till Kongliga Norska Regeringens Armédepartement af den 11 Juni 1874, i afskrift öfverlemnadt till Statsministern för utrikes ärendena med skrifvelse från Departementet den 15 Juni s. å.

(Efter afskriften i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Fra
Hans Majestæt Kongens
Norske Armee-Commando.

Christiania den 11 Juni 1874.

I anledning af det Kgl. Departements Skrivelse af 9de dennes, hvori anmodes om Armee-Commandoens Udlatelse angaaende et af den russiske Regjering forfattet Udkast til internationale Bestemmelser, der under Krig gjensidigen skulle blive at iagttage af de Krigförende Parter, skal Armee-Commandoen tjenstligst meddele, at den maa anse Afsluttelsen af en Konvention som den omhandlede for særdeles heldig, og at den i övrigt intet Væsentligt har at anföre med Hensyn til de i Forslaget indtagne Bestemmelser.

Ved Discussionen af nedennævnte §§. skulde man dog anse det önskeligt om de forenede Rigers Befuldmægtigede ved Konferencen vilde have Opmærksomheden henvendt paa Fölgende:

ad Art. 1 af de almindelige Principer og §. 9.

Da vort Lokalværn, Landstormen, hvortil hörer enhver i Linien eller dens Reserve ikke anvendt vaabenför Borger mellem 18 og fyldte 50 Aar, kun opbydes og organiseres under Krig, kan det muligens hænde at saavel dens Bevæbning som Beklædning bliver ufuldstændig, medens den dog i ethvert Fald maa blive at henföre under vore organiserede Stridskræfter. Hertil maa ogsaa blive at henregne de Skarpskytterafdelinger, der som Lokalværn organiseres blandt Skyttelagene, hvilke, om de end kun forblive under Vaaben, saalænge deres egen Landsdel er angrebet eller truet, dog ikke maa henföres blandt de i §. 47 omhandlede Individer.

ad §. 12. litr. e. Herunder fortjener maaske ogsaa at tages under Overveielse en i Berliner Klinischen Wochenschrift indeholdt Artikel (refereret i Morgenbladet № 152. B. for 4de Juni d. A.) om de fordærvelige Virkninger af Geværprojektiler af blödt Bly, hvorfor Forfatteren tager Ordet for, at der bör tilveiebringes en international Overenskomst om kun at benytte Geværprojektiler af hærdet Bly. —

ad §. 20. Denne Bestemmelse forekommer Armee-Commandoen vel streng i sin Almindelighed og ikke stemmende med den

humane Tanke, der ligger til Grund for det hele Forslag, dersom dermed menes, at Vedkommende skal behandles som Spion. Om saaledes en Fiende havde lykkedes at sætte sig fast i et vist Territorium, synes det noget haardt, at den fædrelandskjærlige Indvaaner, der havde været uheldig ved forsögt Meddelelse til eget Lands Armee om Fiendens Stilling og Styrke, herfor skulde lide en Spions almindelige Straf, saameget mere, som de forenede Riger i sine Tjenestereglementer (se Ledning for Tjenesten i Felt §. 25 og Kongelig Maj. nådiga Tjenstgöringsreglemente för dess armée 4de delen §. 25) med Hensyn til Spioner og deres Behandling synes at have fraveget de tidligere hærom gjældende Anskuelser.

H. K. Fleischer.

C. S. Grimsgaard.
Chef for Generalstaben.

Y.

Statsministern för utrikes ärendena till öfverstelöjtnant Staaff, Stockholm den 30 Juni 1874 (i utdrag).

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

— — — — — — — — — — — — — —

Så vidt tiden medgifvit mig att granska förslaget, synes mig detsamma vara ganska förtjenstfullt och i sina hufvudsakliga delar antagligt.

De från Norska Armékommandot framställda betänkligheter mot §. 1 af de allmänna principerna och §. 9, synas mig öfverdrifna, då svårligen något tvifvel lärer kunna hysas, att den Norska Landstormen tillhör de milicer, som enligt dessa §§. skola behandlas såsom krigförande.

— — — — — — — — — — — — — —

De af ofvan nämnda myndigheter gjorda invändningar vid §§. 1—7 samt §. 20 delar jag fullkomligt och får anmoda Eder att under öfverläggningarne framställa dessa anmärkningar, samt särskildt framhålla nödvändigheten af närmare bestämmelser om hvad som menas med un territoire occupé par l'ennemi.

— — — — — — — — — — — — — —

Stockholm den 30 Juni 1874.

(und.)
O. M. Björnstjerna.

Z.

Öfverstelöjtnant Staaff till Statsministern för utrikes ärendena (N:r 2), Bryssel den 31 Juli 1874 (i utdrag).

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Till Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes-Ärenderne.
Stockholm.

— — — — — — — — — — — — — —

Ifrågavarande séance, af den 30 Juli, började med en ganska rättfram förklaring af åtsk. bland de delegerade, neml. de från Belgien, Holland och Schweitz att de, enl. sina instructioner, ej kunde ingå på flere af de bestämmelser det Ryska förslaget innehåller, just desamma för öfrigt, i fråga om hvilka Ed. Exc. anbefallt mig en serskild uppmärksamhet, neml. de hvilka verka förlamande på patriotismen hos befolkningarne och deras trohet mot egen öfverhet, hvilken ej till följe af en occupation, vore den äfven af starkaste slag, lätt låter sig reglementariskt öfverflyttas på landsfienden. Ingen förbiser i öfrigt hur orättvis tillämpningen af detta förslag, såsom det nu föreligger, skulle utfalla för de folk som ej kunna vara färdiga med alla sina försvarskrafter, då en hastigt mobiliserad, ja äfven derförutom och under vanliga förhållanden alltid respektabelt rustad makt skulle söka göra bruk af dylika stadganden, och i skydd af dessas laglighet helt beqvämt underlägga sig den ena landssträckan efter den andra.

Det är denna del af förslaget som närmast faller inom det politiska området, och i fråga hvarom sannolikt ingen sammanstämmighet kan vara att förutse. Lyckligtvis qvarstå emellertid ett tillräckligt antal andra punkter, hvaribland flera af ren humanitär natur, som låta hoppas på möjligheten eller vissheten att något godt alltid skall utgå ur företaget, hvilket i sådant fall icke varit förgäfves.

— — — — — — — — — — — — — —

Bryssel den 31 Juli 1874.

F. N. Staaff.

Å.

Öfverstelöjtnant Staaff till Statsministern för utrikes ärendena (N:r 6), kongressen i Bryssel den 8 Augusti 1874.

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Till Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes-ärenderna.
Stockholm.

Med anledning af den meningsolikhet, som från början här bildat sig i afseende på det förslag som ligger till grund för Congressens förhandlingar, i fråga neml. om dettas politiskt mera ingripande punkter, har man, under fortgången af arbetet på de mera direct humanitära delarne, på hvardera meningssidan ej utan någon spänning och oro emotsett de förstnämnda punkternas sig allt mera närmande upptagande på dagordningen. Denna iakttagelse synes mig ock vinna en bekräftelse i den omständighet, att de Ryska Ombuden sjelfmant ansett sig föranlåtna att verkställa de *omarbetningar* af dessa punkter, hvarmed de nyss framträdt, och hvilka jag, till Ed. Exc:s och öfrige vederbörandes kännedom derhemma, härmed har äran öfversända.

Utan att hafva att yttra mig om huruvida dessa omarbetade texter äro fullt antagliga eller ej, tror jag mig dock kunna utsäga, att de äro det i *vida högre grad än de förra*, och har jag tydl. förmärkt, att det intryck de i allmänhet åstadkommit varit fördelaktigt.

Med Ed. Exc:s tillstånd har jag räknat för en skyldighet att i detta vigtiga ämne med fullkomlig otvungenhet utsäga min mening om förslaget, såsom det ursprungligen förelåg, och om det helt olika sätt, hvarpå dess tillämpning skulle inverka på de större och mera snabbt utrustade krigförande magterna, än på dem, som af någon anledning, politisk eller militärisk, ej pläga räknas till dessa; och detta utan att på minsta sätt dervid göra någon tillämpning på våra egna, helt egendomliga försvarsförhållanden. Jag är äfven lika långt ifrån att ens ifrågasätta, att den hos förslaget anmärkta brist på jemnvigt från upphofsmännens sida är afsigtlig, utan håller jag före att en sådan gifvet måste uppstå vid hvarje försök att göra förhållanderna lagbundna, der hvarest öfvermakten en gång faktiskt befinner sig å ena sidan.

Men, i likhet med Ed. Exc. sjelf och våra högsta militärauktoriteter derhemma, har jag ej kunnat annat än erfara betänkligheter vid förslaget, synnerligast såsom det först lydde. Också, och intilldess en fullt tillfredsställande definition hunnit vinnas å begreppet *occupation*, hvarpå allt det öfriga grundar sig,

har dess oantaglighet varit så i ögonen fallande, att den ej förbisetts af något enda af de härvarande ombuden. Hvarje definition måste emellertid här alltid blifva mer eller mindre sväfvande; hvadan jag blott skyldigast kan till Eders Excellens' bedömande hemställa, huruvida den nu sednast afgifna bör anses fullt nöjaktig.

Ehuru klar och till utseendet följdrigtig den satsen synes vara, att den civila befolkningen måste hålla sig stilla för att i sin ordning räkna på skonsamhet, är det dock ej utan att vara med någon fara förenadt att på ett bindande sätt uttala den, då de derpå byggda grundsatser, de der efter vår presidents uttryck blott afse att »regularisera patriotismen», i stället lätt kunna döda den, enär det ligger i de i nödens stund improviserade försvararenas natur att utsätta sig för de största faror, men ej att trotsa af eget land biträdda lagstadganden. Att stränga åtgärder, i den occuperande Arméens, liksom äfven på visst sätt i befolkningens eget interesse, ej uteblifva, der de visa sig nödvändiga, ligger i sakens natur och går i sjelfva verket all föreskrift förutan. Ett annat är, huruvida det vore nödvändigt eller klokt, att dessa åtgärder äfven från den underlägsna sidan blifvit sanctionnerade. Det är detta som de resp. Regeringarne lära taga i betraktande, då det af Congressen utarbetade förslag i sin helhet kommer att dem föreläggas.

I afvaktan härå skulle det visserligen för mig varit särdeles önskligt att fortfarande, i mån af handlingarnes aflemnande, få del af Eders Exc:s tanke, äfvensom närmare föreskrift, der det ansåges nödvändigt; men då det långa afståndet ej gör sådant verkställbart förr än möjl. långt efter det Congressen efter allt utseende afslutats, anser jag mig icke desto mindre oförhindrad att deltaga i behandlingen af de omredigerade texterna, heldst de blott utgöra omarbetningar eller attenuationer af de föregående, och således fullt ingå i kadrerna af det ursprungliga förslaget.

Jag är numera det enda af de härvarande ombuden som ej är försedt med fullmakt, men detta medför, som Ed. Exc. redan känner, ingen olägenhet; och har dessutom Ed. Exc:s skrifvelse med underrättelse om att den med snaraste kommer mig tillhanda, just i dag ingått.

Congressen i Bryssel den 8 Aug. 1874.
F. N. Staaff.

Ä.

Statsministern för utrikes ärendena till öfverstelöjtnant Staaff, Stockholm den 12 Augusti 1874.

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

På samma gång jag får erkänna mottagandet af Edra skrifvelser N:ris 1—7 jemte bilagor, kan jag ej annat än fullt gilla de åsigter, som af Eder synnerligen i den under N:o 6 uttalas.

Med nöje har jag äfven tagit kännedom om de förändringar, som hittills blifvit vidtagna af den särskilda kommission, kongressen tillsatt för granskning af de föreliggande förslagen, finnande dessa i allmänhet vara förbättringar.

Den ryska omarbetningen af den i min tanke vigtigaste delen af förslaget, hvilken medföljde skrifvelsen N:o 6, innehåller onekligen många förbättringar och synes mig undanrödja de väsendtligaste betänkligheter för detsammas antagande. Ytterligare modificationer lära utan tvifvel under diskussionen komma att deri införas, och då i alla händelser regeringarnes samtycke är förbehållet, befarar jag ej några för en mindre mäktig stat vådliga beslut.

Som tiden ej medgifver förslagets remitterande till vederbörandes hörande här och i Norge, inskränker jag mig här till att påpeka ett par förändringar, som synas mig med fördel kunna införas i två af de vigtigaste paragraferna.

§. 1 synes mig kunna börja med orden: »Un territoire *envahi* est considéré comme occupé etc.» — samt sluta med orden: »et ne dure qu'aussi longtems qu'elle *y est exercé d'une manière effective.*»

§. 45 skulle äfven i min tanke vinna på den förändring, att ordet *encore* i första raden utbyttes mot *effectivement*, så att paragrafens början komme att lyda: »La population d'une localité qui n'est pas *effectivement* occupée».

Sedan Eder fullmakt blifvit af Konungen underteckuad, får jag härjemte öfverlemna densamma äfvensom en fransysk öfversättning deraf.

Stockholm den 12 Augusti 1874.

(und.)
O. M. Björnstjerna.

Ö.

Kejserlige ryske ministern i Stockholm von Giers till Statsministern för utrikes ärendena den $\frac{1}{13}$ Oktober 1874.

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Stockholm, le $\frac{1}{13}$ Octobre 1874.

Monsieur le Ministre,

Le Cabinet Impérial ayant été consulté par plusieurs des Gouvernements qui ont pris part aux Conférences de Bruxelles sur la marche ultérieure à imprimer aux questions qui y ont été traitées, a exprimé à ce sujet l'opinion suivante.

Le résultat même des travaux de la Conférence parait indiquer clairement la marche à adopter.

Elle a fait une enquête. — Ses protocoles reproduisent toutes les opinions qui ont été émises, aussi bien sur les points où l'on s'est trouvé d'accord, que sur ceux sur lesquels des divergences se sont produites ou des réserves ont été faites. — Le projet remanié par la commission contient les rédactions transactionelles qui ont été la suite des débats. — Enfin, le Protocole final défère l'ensemble de ces travaux à l'examen des Gouvernements respectifs comme pouvant servir de base à un échange d'idées ultérieur.

Il s'ensuit, selon l'avis du Cabinet Impérial, que les Gouvernemens, une fois mis par le Gouvernement de S. M. le Roi des Belges, en possession des actes complets et authentiques se rattachant à la Conférence, auront à examiner les solutions proposées et à présenter, soit leurs conclusions sur les articles susceptibles d'un accord immédiat, soit leurs observations ou propositions sur ceux qui fournissent matière à des divergences d'opinion.

Il semble au Cabinet Impérial que S:t Pétersbourg serait le lieu le plus convenable pour la réunion de toutes ces conclusions, observations ou propositions.

Lorsqu'il se trouvera en possession de tous ces matériaux, il avisera soit à consigner les points d'accord dans un acte destiné à faire l'objet d'un échange de déclarations entre les Puissances, soit à leur soumettre un nouveau projet, soit enfin à provoquer une nouvelle réunion des délégués ou des représentans des Gouvernements pour amener les opinions divergentes à un accord final qui serait formulé dans un acte définitif.

Convaincu que la manière de voir du Cabinet Impérial sur la question dont il s'agit sera partagée par le Gouvernement Royal,

j'ai l'honneur de transmettre à Votre Excellence la demande de mon Gouvernement de vouloir bien lui faire connaître les conclusions, observations ou propositions que suggérera au Gouvernement Royal l'examen de l'ensemble des travaux de la Conférence.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma haute considération.

(Signé:)

GIERS.

AA.

Ämbetsskrifvelse från Chefen för Landtförsvarsdepartementet till Statsministern för utrikes ärendena den 1 December 1874.

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Landtförsvarsdepartementets
Kommandoexpedition.
N:o 1094.

Till Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena.

I skrifvelse af den 29 sistlidne Oktober har Eders Excellens anmodat mig att meddela de anmärkningar, som enligt min åsigt böra framställas mot det af konferensen i Bryssel afgifna förslag till internationel deklaration rörande de folkrättsliga lagarne för krigföring och krigsbruk.

Med anledning deraf anhåller jag härmed få äran meddela Eders Excellens, att, enligt mitt förmenande, de bestämmelser, hvilka innehållas i det modifierade förslag till konvention, som åtföljer Bryssel-konferensens slutprotokoller, långt ifrån att, ur militärisk synpunkt sedda, föranleda till några anmärkningar, i stället, vid en möjligen blifvande ny konferens för åstadkommande af en slutlig öfverenskommelse, synas mig, från samma synpunkt sedda, böra understödjas af isynnerhet de mindre staternas representanter.

Stockholm den 1 December 1874.

O. WEIDENHIELM.

Axel Ryding.

BB.

Gjenpart af Skrivelse fra den Kongelige Norske Regjerings Armée-Departement til den Norske Statsraads-Afdeling i Stockholm, dateret 16:de December 1874, af Norska Statsrådsafdelningen i Stockholm öfverlemnad till Statsministern för utrikes ärendena den 18 December s. å.

(Efter originalet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Den ærede Statsraads-Afdeling har i Skrivelse af 24de f. M. ved hertil at oversende et Exemplar af Forhandlingerne ved den i Bryssel afholdte Conference til Overlægning om en international Convention angaaende de folkeretslige Love for Krigsföring og Krigsbrug, efter Anmodning af det Kongelige Udenrigs-Departement begjært sig meddelt de Bemærkninger, som efter dette Departements Anskuelse fra Norsk Side muligens kunne framsættes ved det af Conferencen afgivne Forslag til en international Declaration.

Tilfölge heraf giver man sig den Ære at meddele, at dette Departement deler den af Armée-Commandoen paa given Foranledning udtalte Formening, at de Bestemmelser, der indeholdes i det modificerede Forslag til Convention, der medfölger Bryssel-Conferencens Protokoller, fra et militairt Standpunkt betragtet, ikke give Anledning til nogen Bemærkning, ligesom man finder, at de i det modificerede Forslag indeholdte Bestemmelser ved en mulig senere afholdendes Conference af vedkommende Norsk-Svenske Befuldmægtigede bör blive at understötte.

Et fra Hs Excellence Statsminister Kjerulf senere modtaget trykt Exemplar af Forhandlingerne ved Conferencen i Bryssel tilbagesendes hoslagt.

(Undertegnet) C. A. SELMER.

(Medundertegnet) *Chr. Bull.*

In fidem:
W:m Collett.

CC.

Statsministern för utrikes ärendena till Kejserlige ryske chargé d'affaires i Stockholm den 31 December 1874.

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Stockholm le 31 Décembre 1874.

Après réception de la nôte de Mr de Giers du 13 Octobre dernier et aussitôt que les documens officiels regardant la Conférence de Bruxelles me soient parvenus au complet, le Gouvernement du Roi s'est empressé de soumettre le projet de déclaration internationale concernant les lois et coutumes de la guerre, redigé par la conférence, à l'examen des autorités militaires des deux Royaumes.

Je suis heureux de constater que les conclusions des dites autorités, qui viennent de se prononcer, sont entièrement favorables au projet de déclaration en question qui d'après leur avis est calculé à exercer une influence utile et salutaire en modifiant les calamités de la guerre.

Le Gouvernement du Roi qui, d'accord avec l'opinion exprimée par les ministères de la guerre, n'a aucune observation à faire contre le projet en question, se prêtera avec plaisir aux démarches ultérieures que le Gouvernement Impériale jugera nécessaires pour réaliser, sur ces bases, le but généreux et humanitaire que l'Empereur Alexandre avait en vue en prenant l'initiative dans cette question.

Veuillez agréer, etc.

(Und.)
O. M. Björnstjerna.

DD.

Statsministern för utrikes ärendena till Kongl. Maj:ts minister i London (N:r 1), Stockholm den 4 Januari 1875.

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Med anledning af det sätt, hvarpå icke blott Englands press utan äfven dess statsmän alltjemt uttala sig mot det på Brysselkonferensen uppgjorda förslag till ordnande genom internationel öfverenskommelse af lagarne för krigföring och krigsbruk, får jag meddela, att detta åskådningssätt icke delas af Kongl. Maj:ts Regering.

Landtförsvars-Departementet i Sverige äfvensom Armé-Departementet i Norge, hvilka blifvit hörda, hafva förklarat, det förra att det förslag till declaration, som åtföljer konferensens slutprotokoll, »långt ifrån att ur militärisk synpunkt föranleda till några anmärkningar, i stället bör understödjas af isynnerhet de mindre staternas representanter», — samt Armé-Departementet, att det »deler den af Armée-Commandoen udtalte Formening, at de Bestemmelser, der indeholdes i det modificerede Forslag till Convention, fra et militairt Standpunkt betragtet, icke give Anledning till nogen Bemærkning, ligesom man finder at de — — — ved en mulig senere Conference af vedkommende Norsk-Svenske Befuldmægtigede bör blive at understötte.»

I öfverensstämmelse med dessa yttranden har jag, på Nådigste Befallning, under den 31 sistlidne December besvarat härvarande Ryske Ministers not i ämnet med den förklaring, att Kongl. Maj:ts Regering icke har någon anmärkning mot förslaget att göra utan är beredd att för sin del biträda en internationel öfverenskommelse på de af konferensen uppställda grunder, öfvertygad, att derigenom en mildring af krigens härjningar komme att vinnas.

För egen del har jag svårt att fatta anledningen till de häftiga anfall, som i England göras mot det modificerade förslaget, då, om än det först af Ryssland framlagda förslaget innehöll vissa punkter af betänklig beskaffenhet, dessa numera blifvit förändrade helt och hållet till försvarets fördel. Driffjädern till Englands motstånd torde få sökas icke i hvad detta förslag innehåller, utan i farhågan, att, om detsamma antages, skall behofvet af liknande bestämmelser för kriget till sjös göra sig än mer påtagligt, hvarigenom Englands handlingsfrihet i sådant fall blefve i viss mån inskränkt.

Som man i England synes smickra sig med att Stor-Britanniska Regeringen i denna fråga förfäktar de makters intressen, hvilka endast tänka på sjelfförsvar, hvaribland Sverige och Norge, får jag anmoda Eder att, i hvad på Eder ankommer, söka motarbeta denna oriktiga föreställning, så mycket mer som, på sätt af ofvanstående framgår, Kongl. Maj:t skulle anse af väsendtligt gagn, om en internationel öfverenskommelse på de i Bryssel uppställda grunder kunde komma till stånd.

Mottag o. s. v.

(und.)
O. M. Björnstjerna.

EE.

Statsministern för utrikes ärendena till Kongl. Maj:ts minister i London (N:r 9), Stockholm den 8 Februari 1875.

(Efter konceptet i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Jag har äran erkänna emottagandet af Eder skrifvelse N:o 13 af den 28 Januari, underrättande mig om Englands vägran att deltaga i vidare underhandlingar för att söka åvägabringa en internationel öfverenskommelse, hvarigenom man kunde hoppas vinna någon lindring i de stora olyckor och lidanden, som ett krig alltid måste medföra.

Samtidigt framlemnade Engelske Ministern till mig Lord Derby's i ämnet aflåtna skrifvelse till Lord Loftus, hvilken jag med stor uppmärksamhet genomläst. —

Detta förslag (Brysselerkonferensens) innefattar icke, så vidt jag kunnat finna, någon »ändring i hittills gällande folkrättsliga bestämmelser», men det afser att inskränka angriparnes handlingsfrihet inom trängre gränser än hittills.

Om följden, på sätt Lord Derby förutsätter, skulle blifva att »underlätta anfallskrig och förlama ett angripet folks fosterländska försvar», komme Kongl. Maj:ts Regering, lika mycket som någon, att beklaga och i sin mån söka förhindra antagandet af ett dylikt förslag, men någon anledning att befara detta finnes lyckligtvis ej i det omarbetade förslaget.

De afgörande bestämmelserna i detta afseende innefattas i art. 9 och 10, hvilka jag här återgifver, i händelse förslaget ej skulle vara för Eder tillgängligt: —

Jag öfverlemnar till Edert opartiska bedömande, huruvida dessa punkter kunna anses innefatta någon vidare inskränkning i ett fosterländskt folks rätt eller pligt till sjelfförsvar, än som erfarenheten, äfven från senaste krig, visar, att inkräktaren alltid nödgas påbjuda, vanligen i långt mera utsträckt skala.

Om, mot förmodan, så skulle vara, står det ju ännu hvarje regering öppet att föreslå de förändringar i sådant afseende, som kunna finnas af nöden. Om England påpekat, i hvilka fall det *nu* föreliggande förslaget, enligt dess åsigt, strider mot gällande folkrätt eller inskränker försvarets kraft, kunde det säkert hafva påräknat öfrige makters understöd i de delar, dess anmärkningar befunnos berättigade, ty afsigten är ju icke att få just *detta* förslag antaget, utan att samverka i utarbetandet af något som kan vinna allas bifall och så vidt möjligt mildra krigens fasor.

I den af Eder särskildt påpekade punkt å 4:de sidan, börjande med »Rules of International Law» har Lord Derby visserligen rätt såtillvida, att det blefve svårt, om ej omöjligt, att upprätthålla öfverenskommelsen mot en segrande armée, som bröte deremot, men samma förhållande eger rum med andra internationella öfverenskommelser, hvilka England biträdt, t. ex. Geneverkonventionen och den mot explosiva projektiler. I sådan händelse torde likväl hela den civiliserade verldens ogillande vara en mäktigt tillrättavisande faktor, som ingen lärer kunna förbise.

Mycket kunde må hända ej genom öfverenskommelsen vinnas, men dock tillräckligt för att ur menniskovänlig synpunkt förtjena att tagas i betraktande och ej blott afvisas med ett kallt nej. — — — — — — — — — — — — — — — —

För mindre mäktiga stater är det mer än för andra af vigt att i en sådan internationel öfverenskommelse finna något skydd mot en inkräktares våldsåtgärder.

Om, på sätt af Eder uppgifves, Frankrike, som har i friskare minne de lidanden, en främmande occupation medför, och hvars högste styresman är en af Europas utmärktaste fältherrar, skulle vara den makt, som visat sig mest benägen att antaga det ifrågavarande förslaget, torde sådant få gälla som ett tydligt bevis, att det deraf väntar en mildring för det inkräktade landet, men långt ifrån en inskränkning i dess försvarsförmåga.

Mottag o. s. v.

(und.)

O. M. Björnstjerna.

FF.

Furst Gortchacow till Rysslands sändebud hos de makter, hvilka varit representerade å Brysselerkonferensen, med undantag af England och Sverige-Norge, S:t Petersburg den 20 Maj 1875.

(Efter kopia i Kongl. Utrikesdepartementet.)

Circulaire.

S:t Pétersbourg, le 20 Mai 1875.

Diverses interpellations ont été adressées au Ministère Impérial concernant la date de la convocation de la seconde Conférence sur les lois et coutumes de la guerre.

Je crois nécessaire de rappeler, qu'aux termes de la circulaire communiquée à tous les Gouvernemens intéressés, sous la date du 26 Septembre dernier, la marche suivante avait été proposée relativement au projet sorti de la Conférence de Bruxelles.

Les Gouvernemens représentés à cette Conférence étaient invités à nous faire parvenir par écrit leurs conclusions, observations ou propositions sur le projet en question. Lorsque l'ensemble de ces travaux se trouverait sous nos yeux, le Cabinet Impérial apprécierait l'opportunité, soit de modifier en conséquence le projet primitif et de le soumettre dans cette forme amendée à l'approbation des Governemens intéressés; soit en détacher les points d'accord pour en faire l'objet d'un échange de déclarations, en réservant les points de divergence à une entente ultérieure; soit enfin de convoquer, s'il y avait lieu, une nouvelle Conférence, dont le siége serait à St. Pétersbourg, et qui serait appelée à délibérer sur un projet final.

Conformément à ces propositions qui avaient rencontré l'adhésion général, le Cabinet Impérial attend, avant tout, le travail écrit contenant les conclusions, observations ou propositions des Gouvernemens intéressés sur le projet sorti des Conférences de Bruxelles.

Ce n'est qu'après les avoir reçues qu'il sera en mesure d'adresser des propositions ultérieures sur la marche à convenir.

Je crois en outre devoir rappeler également que le projet de Bruxelles ne doit pas être envisagé au point de vue d'engagements internationaux obligatoires à contracter.

La conférence de Bruxelles a exclu une semblable solution comme inconciliable avec les exigences et les éventualités de la guerre. Il s'agit simplement d'interpréter et de compléter, d'un commun accord, les règles existantes du droit international, afin d'en faire la base uniforme des instructions que chaque Gouvernement s'engagerait à donner à ses propres armées.

Vous êtes invité à communiquer les observations qui précèdent au Gouvernement auprès duquel Vous êtes accrédité.

Recevez, etc.

(Signé:)

GORTCHACOW.

GG.

Ursprungliga ryska förslaget:

Section I.

Chapitre 1er.

§. 1er. L'occupation par l'ennemi d'une partie du territoire de l'État en guerre avec lui y suspend, par le fait même, l'autorité du pouvoir légal de ce dernier et y substitue l'autorité du pouvoir militaire de l'État occupant.

Chapitre II.

§. 9. — Les droits de belligérants n'appartiennent pas seulement à l'armée, mais encore aux milices et aux corps de volontaires dans les cas suivants:

1° Si, ayant à leur tête une personne responsable pour ses subordonnés, ils sont en même temps soumis au commandement général;

2° S'ils ont un certain signe distinctif extérieur reconnaissable à distance;

3° S'ils portent des armes ouvertement; et

4° Si, dans leurs opérations, ils se conforment aux lois de la guerre.

Les bandes armées ne répondant pas aux conditions mentionnées ci-dessus n'ont pas les droits de belligérants; elles ne sont pas considérées comme des ennemis reguliers et, en cas de capture, sont poursuivies judiciairement.

Baron Jominis första förslag:

§. 1er. Un territoire de l'un des belligérants est considéré comme occupé lorsqu'il se trouve placé de fait sous l'autorité de l'armée ennemie.

L'occupation ne s'étend qu'aux territoires où cette autorité est établie et *ne dure qu'aussi longtemps* qu'elle est en mesure de l'exercer.

Öfverste Hammers förslag:

§. 9. Les droits des belligérants appartiennent:

I° aux armées,

II° aux corps des volontaires dans les cas suivants:

1° Si — — — — — — —
— — — — — — — — — —
(lika med ryska förslaget)
— — — — — — — — — —
général;

2° S'ils — — — — — —
— — — — — — — — — —
à distance;

3° S'ils — — — — — —
ouvertement; et

4° Si, — — — — — — —
— — — — — — — — — —
guerre.

III° aux populations qui se lèvent en masse pour la défense de la patrie.

GG.

Baron Jominis andra förslag:

§ 1er. Un territoire — —
— — — — — — — — — —
(lika med hans första förslag)
— — — — — — — — —
— — ennemie.

L'occupation — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
et *tant* qu'elle est en mesure de *s'*exercer.

Kommissionens förslag vid första läsningen:

Art. 9.

Les lois — — — — — —
— — — — — — — — — —
(lika med kommissionens slutliga förslag)
— — — — — — — — — —
— — — — suivantes:

1° D'avoir — — — — —
— — — — — — — — — —
subordonnés;

2° D'avoir un *certain* signe distinctif *extérieur* fixe et reconnaissable à distance;

3° De porter — — — ouvertement;

4° De se conformer — — —
— — — — — — — — — —
— — de la guerre.

Dans les pays où les milices *sont une institution constituant l'armée ou en faisant partie*, elles sont comprises sous la dénomination d'armée.

Kommissionens slutliga, af konferensens plenum antagna förslag:

Article premier.

Un territoire est considéré comme occupé lorsqu'il se trouve placé de fait sous l'autorité de l'armée ennemie.

L'occupation ne s'étend qu'aux territoires où cette autorité est établie et en mesure de s'exercer.

Art. 9.

Les lois, les droits et les devoirs de la guerre ne s'appliquent pas seulement à l'armée, mais encore aux milices et aux corps de volontaires réunissant les conditions suivantes:

1° D'avoir à leur tête une personne responsable pour ses subordonnés;

2° D'avoir un signe distinctif fixe et reconnaissable à distance;

3° De porter les armes ouvertement, et

4° De se conformer dans leurs opérations aux lois et coutumes de la guerre.

Dans les pays où les milices constituent l'armée ou en font partie, elles sont comprises sous la dénomination d'*armée.*

Section II.

Chapitre 1er.

§. 45. — La population d'une localité, qui n'est pas encore occupée par l'ennemi et qui prend les armes pour la défense de la patrie, doit être envisagée comme partie belligérante, et, si elle est faite prisonnière, elle doit être considérée comme prisonnière de guerre.

§. 46. — Les individus faisant partie de la population d'un pays dans lequel le pouvoir de l'ennemi est déjà établi, et qui se soulèvent contre lui les armes à la main, peuvent être déférés à la justice et ne sont pas considérés comme prisonniers de guerre.

Baron Jominis förslag:

§. 45. — La population d'une localité qui — — — — — — — — — — — — — — — (lika med ryska förslaget) — — — — — — considérée comme partie belligérante et, si elle — — — — — — — — — — — — — — — — — — — guerre.

Observation. — *L'article 45 pourrait être considéré comme suffisant. Il en ressort logiquement que la population d'une localité* occupée, n'étant pas *dans les mêmes conditions, ne jouit pas des mêmes priviléges de belligérant.*

Toutefois, pour la garantir *contre les conséquences de ce vague, on pourrait ajouter:*

§. 46. — Les individus faisant partie de la population d'un pays dans lequel le pouvoir de l'ennemi est établi et qui se soulèvent contre lui, les armes à la main, *peuvent être déférés à la justice;*

Ou bien:

§. 46. — La population d'un territoire occupé par l'ennemi qui se soulève les armes à la main peut être considérée comme belligérante si elle satisfait aux conditions suivantes:

1° Si elle prend les armes pour la défeuse de la patrie sur l'ordre de son Gouvernement;

2° Si elle se conforme aux lois et coutumes de la guerre et aux conditions des §§. 9 et 10.

Baron Baudes förslag:

§. 45. — Tous les individus pris les armes à la main pour la défense de la patrie et qui se sont conformés aux lois et coutumes de la guerre sont considérés comme belligérants et traités comme prisonniers de guerre.

General von Voigts-Rhetz' förslag:

§. 45. — La population d'une localité occupée de fait, qui se soulève les armes à la main contre l'autorité établie, est soumise aux lois de la guerre en vigueur dans l'armée occupante. La population d'une localité non occupée, surprise par l'ennemi et combattant spontanément les troupes d'invasion, sera regardée comme belligérante tant qu'elle n'a pas eu le temps de s'organiser conformément à l'article 9 et qu'elle observe les lois et coutumes de la guerre.

Art. 10.

La population d'un territoire non occupé qui, à l'approche de l'ennemi, prend spontanément les armes pour combattre les troupes d'invasion sans avoir eu le temps de s'organiser conformément à l'article 9, sera considérée comme belligérante si elle respecte les lois et coutumes de la guerre.

§. 47. — Les individus qui, tantôt prennent part de leur propre chef aux opérations de guerre, tantôt retournent à leurs occupations pacifiques, ne satisfaisant pas en général aux conditions des §§. 9 et 10, ne jouissent pas des droits de parties belligérantes et sont passibles, en cas de capture, de la justice militaire.

3° Si elle a une organisation suffisante pour la distinguer de la population paisible.

§. 47. — Les individus qui tantôt — (lika med ryska förslaget) — de la justice militaire.

27457

END OF TITLE